

کتابچه خلاصه مقالات

بیست و دومین همایش کشوری آموزش علوم پزشکی

۲۹-۳۱

اردیبهشت ماه ۱۴۰۰

تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی

ماموریت‌گرایی و تمایز رسالت آکادمیک در دانشگاه‌های علوم پزشکی

www.ichpe.org

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی شیراز
معاونت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شیراز
وزارت بهداشت، درمان و آموزش علوم پزشکی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیام معاون محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

بسم الله الرحمن الرحيم

از شروع برنامه تحول نظام آموزش عالی سلامت که در قالب بسته های تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی تدوین و سرلوحه اقدامات توسعه ای معاونت آموزشی و دانشگاه های علوم پزشکی در سراسر کشور قرار گرفته است، حدود ۵ سال می گذرد. در این مدت در دانشگاه ها با شناسایی ظرفیت ها و توانایی های بالقوه برای تحقق، مرحله استقرار بسته ها در سطح کشور با بسیج توان آکادمیک در تولید و انتشار مبانی نظری و تدوین راهکارهای عملی برای رسیدن به اهداف بسته ها به قوت انجام یافته است. ساز و کار مدیریت فعالیت های مرتبط و پایش نتایج با تجربه گران سنگ این دوره، توسعه و بهبود یافته است. اکنون انتظار است با تکیه بر حمایت های همه جانبه ای که مجموعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از این برنامه به عمل می آورد و با ظرفیت هایی که از همکاری دانشگاه ها در کلان مناطق شکل گرفته است، دستاوردهای این طرح به اشتراک گذاشته شود و شبکه سازی و همکاری نزدیک حول مأموریت های مشترک در میان دانشگاه های کشور شکل بگیرد.

همایش کشوری آموزش علوم پزشکی جایگاه و مجال مناسب در اختیار صاحب نظران و علاقه مندان قرار می دهد تا امکان هم اندیشی، تبادل تجارب، شناسایی مشکلات مشترک، هم افزایی تلاش ها برای یافتن راه حل ها و حل این مشکلات فراهم گردد. از طرفی با توجه به استقبال شرکت کنندگان منطقه ای و بین المللی امید است این همایش به محلی برای رایزنی های منطقه ای و بین المللی بدل گردد که می تواند به کسب مرجعیت علمی در منطقه و جهان کمک شایانی نماید.

امیدوارم چهاردهمین جشنواره کشوری شهید مطهری و سومین جشنواره دانشجویی ایده های نوآورانه، بستر مناسبی را برای عرضه، ارزیابی و ارج نهادن به تلاش های اعضای محترم هیات علمی و دانشجویان عزیزی باشد که دل در گروه ارتقای کیفیت آموزش علوم پزشکی در میهن عزیزمان دارند.

از تلاش همه همکاران و دست اندرکاران در دبیرخانه همایش تشکر و قدردانی می نمایم.

دکتر علی اکبر حق دوست

رئیس بیست و دومین همایش و چهاردهمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

پیام دبیر همایش

آموزش پزشکی نوین در جهان حاصل سه موج اصلاحات از زمان آبراهام فلکسندر (دهه ۱۹۸۰) تاکنون است. این سه موج اصلاحات منجر به رویکرد سیستماتیک و نظام مند در آموزش علوم پزشکی، تغییر در روش ها و جایگاه آموزشی و تاکید بر نقش تولیتی پزشکان در قبال سلامت مردم گردیده است. در حال حاضر یکی از موضوعات مورد توجه طرح توسعه دانشگاه ها (Plan of Academic Development) است. برای دستیابی به مرجعیت علمی، صاحب نظران بر این باور هستند که تمرکز بر روی تولید مقالات به تنهایی راهکار موثری نیست و مرجعیت علمی حاصل تحولات ریشه ای تر و درازمدت تر است که کلیه سطوح یک دانشگاه از زیربنای فلسفی تا تولید را به طور جدی مدنظر قرار دهد.

به نظر می رسد که گاهی اوقات در ارکان آکادمیک ما، نقاط قوت و ضعف بارز و مشهودی وجود دارد که می توان با تقویت نقاط قوت و برطرف نمودن نقاط ضعف، مزیت های رقابتی دانشگاه ها را بهبود بخشید.

دستیابی به جایگاه مرجعیت علمی مستلزم آن است که دانشگاه ها و مراکز آکادمیک کشور، علاوه بر فناوری و پژوهش در حوزه های آموزشی و نظریه پردازی نیز پیشرو و سرآمد باشند. در این راستا، دانشگاه های علوم پزشکی لازم است که با درک ضرورت یک تحول اساسی و بنیادین به طور فعال به سمت فرهنگ سازی و ظرفیت سازی علمی در جامعه گام بردارند که افزایش فعالیت این مراکز در حوزه آموزش پزشکی و طرح بنیادی تر مباحث مهمی مانند آمایش سرزمین، تدوین سند راهبردی رشته های مقاطع، توسعه گفتمان مرجعیت و تلقیح آن به کلان مناطق کشور، نشان از افزایش کیفیت و کمیت تحقیق و توسعه در این حوزه می باشد. امسال پس از چندین دوره برگزاری ستادی همایش کشوری آموزش علوم پزشکی مقرر شد که برگزاری اولین همایش قرن جدید در سال ۱۴۰۰ به دانشگاه های علوم پزشکی کشور و این بار به دانشگاه علوم پزشکی شیراز واگذار گردد. امید است حاصل تمرکز زدایی این همایش و برگزاری آن به شکل کنونی، بتواند منجر به ارائه ویژگی منحصر به فرد و رقابتی هر یک از دانشگاه های علوم پزشکی و مراکز آکادمیک کشور گردد. بدین وسیله از حمایت همیشگی معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جناب آقای دکتر حق دوست، تشکر و قدردانی می نمایم و همچنین از همکاران پرتلاش دانشگاه علوم پزشکی شیراز که برای سومین بار در تاریخ همایش های کشوری آموزش پزشکی مسئولیت برگزاری این همایش را برعهده گرفتند، سپاسگزارم. بی شک جمهوری اسلامی ایران، یکی از کشورهای پیشرو در حیطه علم آموزش پزشکی در جهان است. در این راستا، برگزاری همایش های سالیانه آموزش علوم پزشکی و در کنار آن جشنواره آموزشی شهید مطهری، بستری مناسب جهت گسترش چشمگیر علم آموزش پزشکی، تبادل تجربیات و تحقیقات و نوآوری های آموزشی کشور و در نهایت دستیابی به مرجعیت علمی را فراهم خواهد آورد.

دکتر شهرام یزدانی

دبیر بیست و دومین همایش

پیام دبیر علمی همایش

خداوند متعال را شاکرم که در سرزمین فارس، در شهر شیراز، مهد فرهنگ و تمدن چندین هزارساله، برای سومین بار در تاریخ همایش های کشوری آموزش علوم پزشکی میزبان شما عزیزان هستیم.

آموزش علوم پزشکی به عنوان یکی از مهمترین رسالتهای دانشگاه های علوم پزشکی کشور نقش عمده ای در تعالی کشور و دستیابی به توسعه پایدار دارد. یاد دادن و یاد گرفتن، تلاش سترگ اساتید و دانشجویان این مرز و بوم است. اندیشمندان کشور عزیزمان، همواره کوشیده اند که از زمانهای کهن نام ایران به گسترش علم و دانش در سطح جهان شناخته شود.

به عنوان یک متخصص بالینی در ۱۵ سال گذشته فعالیت در مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی آموختم که در پشت مسیری که دانش آموختگان رشته های علوم پزشکی برای کسب صلاحیت حرفه ای سپری می کنند، تلاشی بس سترگ و مجموعه بزرگی از تعلیم و تعلم نهفته است.

در چنین نظام آموزشی توجه هرچه بیشتر به اصول علمی آموزش، مهارتهای ارتباطی با بیمار، برخورد حرفه ای، رعایت حقوق بیمار و رعایت شأن اساتید ودانشجویان علوم پزشکی لازم و ضروری است. آموزش رشته های علوم پزشکی در کشور جمهوری اسلامی ایران در چند دهه اخیر پیشرفت چشمگیری داشته است که یکی از عوامل این پیشرفت برگزاری کنگره های آموزش پزشکی ملی بوده است. امیدوارم بیست و دومین همایش کشوری آموزش پزشکی نیز بتواند زمینه ارائه نوآوری های آموزشی در سطح کشور و جهان را فراهم کرده و به ارتقاء کیفیت آموزش پزشکی بیش از پیش کمک کند.

لازم می دانم از حمایت های بی دریغ مقام محترم وزارت، معاونت محترم آموزشی وزارت، مدیر محترم مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی وزارت، ریاست محترم و معاونت محترم آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شیراز، دبیر محترم اجرایی، اعضای محترم کمیته های علمی و اجرایی همایش و تمام کسانی که در برگزاری هرچه بهتر همایش تلاش می کنند تشکر و قدردانی نمایم.

دکتر جواد کجوری

دبیر علمی بیست و دومین همایش

ارکان بیست و دومین همایش کشوری آموزش علوم پزشکی

و چهاردهمین جشنواره کشوری شهید مطهری

و سومین جشنواره دانشجویی ایده های نوآورانه آموزشی

علی اکبر حق دوست : رئیس همایش، جشنواره شهید مطهری و جشنواره ایده های نوآورانه

مهرداد لطفی : مشاور عالی رئیس همایش

شهرام یزدانی : دبیر همایش، جشنواره شهید مطهری و جشنواره ایده های نوآورانه

محسن مقدمی : مشاور عالی دبیر همایش

جواد کجوری : دبیر علمی همایش

میترا امینی : دبیر اجرایی همایش

حسین فاطمیان: دبیر علمی جشنواره ایده های نوآورانه

اعضای کمیته علمی بیست و دومین همایش کشوری آموزش علوم پزشکی

(به ترتیب حروف الفبا)

سلیمان احمدی	علی اصغر حیات	جواد کجوری
امیر احمد اخوان	آبتین حیدرزاده	محمد رحیم کدیور
سیدحسن امامی رضوی	عبدالله خرمی مارکانی	حسین کریمی موقنی
میترا امینی	محمود رضا دهقانی	رقیه گندمکار
محمد هادی ایمانیه	ریتا رضایی	مهرداد لطفی
فؤاد ایرانمنش	سولماز زارع	ریتا مجتهدزاده
کامران باقری لنگرانی	یدالله زارع زاده	نوید محمدی
سنور بایزیدی	سید کامران سلطانی عرشاهی	محسن مقدمی
لیلا بذرافکن	فرشاد شاه کرمی	نادر ممتازمنش
الهام بوشهری	فروزان شکوه	فخرالسادات میرحسینی
شعله بیگدلی	فرنگیس شوقی شفق آریا	عظیم میرزازاده
محمد جباری	محبوبه طباطبایی چهر	مهشید نقاش پور
امیرحسین جهانشیر	مهوش علیزاده نایینی	وجیهه وفامهر
طاهره چنگیز	مهستی علیزاده	زریچهر وکیلی
سید جلیل حسینی	مریم علیزاده	مهرداد هروی
ربابه زروج حسینی	احمد علینقی لنگری	شهرام یزدانی
فخرالسادات حسینی	سید علی اکبر فقیهی	نیکو یمانی
فریبا حقانی	عزیز کامران	

داوران خلاصه مقالات فارسی و انگلیسی بیست و دومین همایش کشوری آموزش علوم پزشکی

(به ترتیب حروف الفبا)

مریم قائمی امیری	عاطفه ذبیحی	اطهر امید
علی اصغر قربانی	حبیب الله رضایی	مریم اعلا
نسترن قطبی	ریتا رضایی	فریبرز اکبرزاده
جواد کجوری	قیاد رمضان	سمیه اکبری فارمد
زهرا کریمیان	سولماز زارع	میترا امینی
شهناز کریمی	آفاق زارعی	کاوه اسلامی
محمدحسن کشاورزی	سکینه سبزواری	معصومه ایمانی پور
فاطمه کشمیری	ساره خاتون شاکریان رستمی	پیوند باستانی
محمود کهن	ماریا شاطر جلالی	لیلا بذرافکن
رضا لاری پور	علی اصغر حیات	محمد مهدی پرویزی
مانوش مهربانی	مهسا شکور	منصوره تقوی نیا
الهه محمدی	مریم شهابی	سارا حیدری
مژگان محمدی مهر	نرگس صالح	سلیمه خلیلی ازاندهی
لیلا مصلی نژاد	افشین صرافانی نژاد	معصومه خیرخواه
کامران میرزایی	ماهدخت طاهری	ایده دادگران
زهرا سادات میرمقتدایی	ناهید ظریف صنایعی	سعیده دریازاده
فتانه میکائیلی	سمیره عابدینی	مرضیه دشتی رحمت آبادی
صدیقه نجفی پور	محمدرضا عبدالملکی	سمیه دلاوری
لیلا نعیمی	نواز عمادی	سجاد دلاوری
سیده زهرا نهاردانی	رضا غفاری	محمود رضا دهقانی
زریچهر وکیلی	آرزو فرج پور	افسانه دهنداد

داوران کمیته های تخصصی چهاردهمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

(به ترتیب حروف الفبا)

حمیدرضا کوهستانی	مجید زارع بیدکی	سلیمان احمدی
نوشتین کهن	یدالله زارع زاده	میترا امینی
رقیه گندمکار	جواد سرآبادانی	لیلا بذرافکن
ریتا مجتهدزاده	فروزان شکوه	الهام بوشهری
آیین محمدی	امیر صادقی	شعله بیگدلی
نادر ممتازمنش	مهستی علیزاده	محمد جلیلی
محمدرضا منصوریان	مریم علیزاده	غلامرضا حسن زاده
سید فرزین میرچراغی	رضا غفاری	محمد حسین زاده
فخرالسادات میرحسینی	سعیده غفاری فر	فریبا حقانی
نیکو یمانی	آرام فیضی	محبوبه خباز مافی نژاد
	جواد کجوری	رضا دهنویه

هیئت داوران چهاردهمین جشنواره آموزشی شهید مطهری

(به ترتیب حروف الفبا)

محسن مقدمی	جواد سرآبادانی	سید حسن امامی رضوی
عباس مکارم	محمدرضا شکیبی	میترا امینی
سید فرزین میرچراغی	فرنگیس شوقی شفق آریا	الهام بوشهری
اردکانی سید مجتبی یاسینی	آیین محمدی	محمدرضا دهنویه
شهرام یزدانی	نوید محمدی	عبدالله رفیعی

آموزشی نوآورانه ایده های دانشجویی جشنواره داوران سومین

(به ترتیب حروف الفبا)

فریبا عسگری	پیغام حیدرپور	مریم آویژگان
خدیدجه فرخ فال	نسرين خواجه علی	مریم اخوتی
سید علی اکبر فقیهی	زهره خوش گفتار	بتول اقبالی
نسیم قشلاقی آذر	سمیه دلاوری	مریم اکبری لاکه
مریم کرباسی مطلق	مریم روانی پور	فریبرز اکبرزاده
مهرناز گرنامهیه	حبیب الله رضایی	محمدرضا اندرواژ
حوریه محمدی کناری	عیسی رضایی	فاطمه رنجبر
نسرين نوابی	ساناز زرگر بالای جمع	ربابه زروح حسینی
زهره وفادار	یحیی محمدی	سپیده جمشیدیان
محمدرضا یزدانخواه فرد	ویدا سپاهی	مریم حسینی ابرده
افسانه یخ فروش ها	محبوبه طباطبایی چهر	علی اصغر حیات

هیئت داوران پایان نامه های آموزش پزشکی

(به ترتیب حروف الفبا)

کارشناسی ارشد

الهام بوشهری
نوشین کهن
رقیه گندمکار
آیین محمدی

دکترا

محمد جلیلی
جواد حاتمی
مسعود فلاحی
مصطفی قادری
نوید محمدی

کمیته اجرایی و برگزاری همایش، جشنواره های شهید مطهری و دانشجویی ایده های نوآورانه

(به ترتیب حروف الفبا)

سید علی اکبر فقیهی	ایمان حلاوتی	مهرداد آفرید
نوید فهیمی	علی اصغر حیات	پرویز آقایی
سینا فیلی	حماسه خلیلی	امیر احمد اخوان
مریم کاویان	رویا خلیلی	مارال استوارفر
جواد کجوری	سمیه دلآوری	الهه اسدیپور
زهرا کریمیان	مرضیه ده بزرگیان	زهرة اسماعیل زاده
شهناز کریمی	حبیب اله رضایی	نوید امیدی فر
محمدحسن کشاورزی	ریتا رضایی	مریم امیری نیا
حسنا کلهری	پروین رضوان دزفولی	میترا امینی
فرحناز کمالی	صغری رنجبر	آرین اولادزاده
مریم کمالی	عاطفه رئیسی	لیلا بذرافکن
محسن لطافتی	سولماز زارع	شهره برزگر
علیرضا محیط	معصومه زارعی	مرضیه برزگر
صدیقه مختارپور	سمیرا سبزه واری	نیره بمانی حقیقی
لیلی مصلی نژاد	سید کاظم سراج زاده فرد	فاطمه بنان زاده
رحیم معصومی	معصومه سعیدیان	الهام بوشهری
مریم معلمی	محمد شریف	شراره بهادری
محسن مقدمی	فرنگیس شوقی شفق آریا	شهاب بهروزی
محمدرضا منصوریان	هاجر شیعه	حمید بهمنیاری
پریناز موسوی	زهرا صفاری	مهرداد بیعتی
ساناز موسوی	علی رضا صفرپور	شهرام پایدار
مانوش مهربابی	مرجان طلوع	منیره پروانه
فاطمه میر	ناهید ظریف صنایعی	مریم تراش چین
کامران میرزایی	کریم عباسی	علی توکلی
پریسا نبیئی	زهرة عبداللهی	ترانه تهمتئی
صدیقه نجفی پور	رحمت اله عرب زاده	لیلا جعفری
پویا نوابی	احمد علیتقی	محمد جعفری
زهرا هادیان	نواز عمادی	کتایون جلالی
زهرا یاوری	حسین فاطمیان	ماریا جلالی نژاد
یزدانی شهرام	مریم فخرزاد	ایمان جهانیان
	مجید رضا فرخی	آتنه حبیبی

فهرست

سخنرانیهای کوتاه ۲۷

- ۲۸..... ارزشیابی دوره و هیات علمی.....
- ارزشیابی اساتید و عوامل مرتبط با آن در مورد کلاسهای مجازی در هنگامه کووید-۱۹ از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه سال ۱۳۹۹..... ۲۸.....
- تاثیر تحصیلات آکادمیک بر ویژگی های تدریس اثر بخش از دیدگاه دانشجویان..... ۲۸.....
- بررسی میزان اهمیت و دستیابی به اهداف مواجهه زودرس بالینی از نظر دانشجویان پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد..... ۲۹.....
- تحلیل محیط یادگیری پزشکی عمومی از منظر توجه به پرورش شایستگی پیشرفت فردی..... ۳۰.....
- بررسی تحقق استانداردهای فدراسیون جهانی آموزش پزشکی (WFME) در دوره پزشکی عمومی دپارتمان پزشکی اجتماعی دانشکده پزشکی بقیه ا... (عج)..... ۳۱.....
- ارزشیابی برنامه آموزشی دستیاران تخصصی کودکان در دانشگاه علوم پزشکی شیراز به روش هدف آزاد..... ۳۲.....
- ادراکات دانشجویان پرستاری از محیط یادگیری بالینی: یک مطالعه توصیفی مقطعی..... ۳۲.....
- ارتقای مشارکت دانشجویان در فرآیند ارزشیابی اساتید دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۹۹..... ۳۳.....
- بررسی مقایسه ای تاثیر آموزش کاربرد طب انتقال خون در پرستاری کودکان به شیوه مبتنی بر وظیفه ومبتنی برمشکل بر دانش و تصمیم گیری بالینی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان ۱۳۹۸..... ۳۴.....
- تاثیر برنامه آموزشی مواجهه زودرس با پژوهش بر اشتیاق به تحصیل و افزایش مهارت و عملکرد پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم تغذیه و رژیم شناسی دانشگاه علوم پزشکی تهران..... ۳۵.....
- دیدگاه اساتید و دانشجویان مامایی در مورد پروتکل کلینیک مجازی آموزشی در کارورزی بیماری های زنان در پاندمی کووید ۱۹..... ۳۶.....
- برنامه ریزی درسی..... ۳۷.....
- طراحی، به کارگیری و ارزشیابی آموزش تلفیقی پایه و بالینی همزمان به صورت مجازی برای دانشجویان و دستیاران تحصیلات تکمیلی پایه بالین ۳۷.....
- شناسایی شاخص ها و راهبردهای توسعه دانش های میان رشته ای در حوزه سلامت و ارائه توصیه های سیاستی مناسب..... ۳۷.....
- طراحی، اجرا و ارزشیابی مشارکت دانشجویان کارشناسی بهداشت عمومی در تدریس کلاسی بر رضایت و یادگیری دانشجویان بر اساس مدل ادکار ADKAR Model..... ۳۸.....
- عملیاتی کردن روش مساله محور جهت توانمندسازی دانشجویان دکتری تخصصی رشته پزشکی مولکولی در طراحی پایان نامه های تحقیقاتی مرتبط با بالین..... ۳۹.....
- طراحی ابزار ارزیابی مهارتهای ارتباطی دانشجویان توانبخشی براساس مدل کارکف..... ۴۰.....
- طراحی، اجرا و ارزشیابی محتوی های قابل استفاده مجدد (RLO) برای آموزش مباحث مشترک فیزیک پزشکی برای دانشجویان علوم پزشکی به روش تدریس وارونه تعدیل شده..... ۴۰.....
- نیازسنجی آموزشی یادگیری الکترونیکی اساتید علوم پزشکی مازندران به روش دیکوم..... ۴۱.....
- تحلیل، نیازسنجی، پیاده سازی و اجرای سامانه یکپارچه فعالیت های توانمندسازی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد..... ۴۲.....
- طراحی، اجرا و ارزشیابی اپلیکیشن خود راهبر آموزشی دوره کارآموزی در عرصه دانشجویان بهداشت عمومی در راستای یادگیری موثر و پایدار..... ۴۳.....
- طراحی، اجرا و ارزشیابی روش یادگیری برمبنای پروژه (تکلیف) در دانشجویان فوریت های پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کردستان -۱۳۹۷..... ۴۴.....
- بازنگری در سرفصل رشته های علوم پزشکی جهت گنجاندن مباحث اهدا و پیوند در آن..... ۴۴.....
- تاثیر برنامه ادغام مباحث پایه و بالینی درس انگل شناسی در یادگیری دانشجویان پزشکی..... ۴۵.....

- طراحی، اجرا و ارزشیابی ژورنال کلابهای مبتنی بر شواهد (evidence based) در دانشکده طب ایرانی دانشگاه علوم پزشکی ایران..... ۴۶
- عنوان: طراحی بازی سازی (گیمیفیکیشن) آموزشی مبحث اعتیاد جهت دانشجویان علوم پزشکی..... ۴۷
- نیازسنجی آموزشی به منظور بازنگری و تدوین مجدد برنامه دکترای مددکاری اجتماعی: یک مطالعه کیفی..... ۴۷
- طراحی، اجرا و ارزشیابی مداخله آموزشی بر اساس رویکرد نقشه نگاری مداخله بر افزایش توانمندی های بهروزان در زمینه آموزش بهداشت و ارتباطات..... ۴۸
- بررسی امکان پذیری ارائه دروس معارف اسلامی با رویکرد به مباحث حوزه سلامت در دانشگاه های علوم پزشکی و ارائه سرفصل های پیشنهادی سلامت محور..... ۴۹
- تعیین اولویت های آموزش اساتید در مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی در بحران کرونا..... ۴۹
- تولید و ارزیابی نرم افزار آموزشی تفسیر نوار قلب جنین جهت ارتقا دانش و مهارت دانشجویان مامایی..... ۵۰
- طراحی، اجرا و ارزشیابی آموزش مجازی در استودیو کوید، در خصوص تازه های کوید- ۱۹ و چالشهای پیش رو جهت توانمندسازی اعضای هیئت علمی و دستیاران بالینی مرکز آموزشی و درمانی امام رضا (ع)..... ۵۱
- تبیین تجارب، چالشها و فرصت های طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه آموزش مجازی در دوران کوید ۱۹: یک مطالعه کیفی..... ۵۲
- طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه آموزشی نسخه نویسی اجتماعی با تأکید بر عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در برنامه درسی بهداشت کارورزان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی دزفول..... ۵۲
- طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه کاربردی مبتنی بر موبایل برای آموزش گایدلاین تجویز CT اسکن در بین دستیاران گروه های نورولوژی و نوروسرجری: یک مطالعه نیمه تجربی..... ۵۳
- طراحی کوریکولوم مقدمات یادگیری الکترونیکی در آموزش علوم پزشکی ویژه اساتید..... ۵۴
- طراحی، اجرا و ارزشیابی شیوه آموزش چیدمان ست های جراحی مبتنی بر بازی وارسازی گامی در جهت ارتقای یادگیری فراگیران و توسعه آموزش مجازی در پاندمی کرونا..... ۵۵
- ارزیابی برنامه آموزشی _ درمانی آنلاین مداخله سوگ فردی برای خانواده های داغدار ناشی از بحران کووید_ ۱۹؛ ویژه دستیاران روانپزشکی بیمارستان روانپزشکی رازی..... ۵۶
- طراحی اجرا و ارزشیابی برنامه توانمندسازی دانشجویان با کمک منتور مجازی و آموزش همراه با عمل در دوران کرونا براساس مدل ADDIE..... ۵۶
- طراحی، اجرا و ارزشیابی مدل SAID جهت تدریس بالینی بیماریهای غدد درون ریز به شیوه Webside teaching..... ۵۷
- طراحی اپلیکیشن آموزش از راه دور دیابت و اجرای آن در کلاس درس فیزیولوژی غدد درون ریز رشته پزشکی در شرایط پاندمی COVID-۱۹..... ۶۴
- طراحی و تدوین مولتی مدیای آموزشی آنالیزهای لترال سفالومتری در ارتودنسی و بررسی کیفیت محصول آموزشی و میزان پذیرش آن در دانشجویان دندانپزشکی..... ۵۸
- طراحی و ارزیابی نرم افزار نگاشت دیجیتال تصاویر پاتولوژی دهان، فک و صورت جهت استفاده در آموزش مجازی..... ۵۹
- طراحی، توسعه و ارزیابی برنامه آموزشی درس فوریت های مامایی در قالب گیم (بازی سازی) کلمات متقاطع مبتنی بر کیس های بالینی در دانشجویان مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد چهارم در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۵۹
- طراحی و اجرای اولین آزمون بالینی ساختار یافته عینی مجازی برای دانشجویان رشته های علوم توانبخشی در دوران پاندمی کووید ۱۹..... ۶۰
- فرایند هویت یابی دانشجویان پرستاری در کریکولوم پنهان..... ۶۱
- دوره مقدماتی آموزش استراتژی دارویی و آشنایی با نظام سلامت؛ راهی برای آشنا شدن دانشجویان با مسائل کلان حوزه دارو و داروسازی..... ۶۱
- شناسایی مهارت های نرم حرفه دندانپزشکی و اولویت بندی آنها بر اساس فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)..... ۶۲
- طراحی و اثربخشی برنامه توانمندسازی معنوی بر الگوی قلب سلیم با روش چند رسانه ای بر سلامت معنوی و شایستگی متورینگ معنوی اساتید..... ۶۳

- تدوین چارچوب برنامه آموزشی پزشکی روایتی بر اساس الگوی طراحی آموزشی گانه در پنل متخصصان چند رشته ای..... ۶۴
- طراحی آموزش آناتومی مقاطع MRI مغز به دانشجویان پزشکی با استفاده از واقعیت افزوده (Reality Augmented) و مقایسه آن با روش آموزش حضوری از نظر میزان یادگیری و رضایت..... ۶۴
- نیاز سنجی، تدوین و اجرای درس آداب اجتماعی طبابت..... ۶۶
- مدیریت..... ۶۷
- بررسی مقایسه ای بین المللی سازی آموزش پزشکی در ایران و انگلستان..... ۶۷
- چالشهای مدیریت آموزش بالینی از منظر مدیران آموزشی دانشکده های علوم پزشکی در اپیدمی COVID-۱۹..... ۶۷
- تبیین دیدگاه و درک اعضای هیات علمی از دانش پژوهی آموزشی: یک مطالعه کیفی در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در سال ۱۳۹۸..... ۶۸
- مرور سیستماتایز الگوهای توسعه حرفه ای رهبران آموزش پزشکی..... ۶۹
- احصاء چالش های سیاست گذاری در معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ارائه راه حلها- ۱۳۹۹..... ۶۹
- شناسایی آسیب ها و چالش های مدیریتی آموزش مداوم پزشکی (یک مطالعه پدیدار شناسی)..... ۷۰
- تبیین شاخص های مزیت های رقابتی آکادمیک دانشگاههای علوم پزشکی در مسیر نیل به مرجعیت علمی: یک تحلیل محتوای کیفی..... ۷۰
- ارائه الگوی توانمندسازی پویای مدیران آموزشی دانشگاه های علوم پزشکی: یک مطالعه کیفی..... ۷۱
- سیاست های محوری آموزش عالی در جهان..... ۷۲
- شناسایی نیازهای نظام سلامت و جامعه جهت طراحی آموزش پاسخگو در رشته فن آوری اطلاعات سلامت..... ۷۲
- آسیب شناسی بسته های تحول و نوآوری در آموزش پزشکی..... ۷۳
- مشاوره و حمایت دانشجویی..... ۷۴
- ارزیابی مهارت های ارتباطی بین فردی و عوامل مرتبط با آن در میان دانشجویان دانشکده پزشکی مقطع بالینی دانشگاه علوم پزشکی شیراز..... ۷۴
- بررسی دیدگاه دانشجویان از حمایت اساتید مشاور و واحد آموزش دانشکده پرستاری و مامایی همدان ۱۳۹۸..... ۷۵
- ارائه مشاوره به دانشجویان جدید الورود با کمک دانشجویان همیار: تبیین تجربه دانشجویان از طرح منتورشیپ در دانشکده پرستاری و مامایی نسیمه ساری..... ۷۶
- بررسی رابطه سرزندگی تحصیلی با یادگیری تعاملی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز..... ۷۶
- بررسی وضعیت استرس شغلی و عوامل مرتبط با آن در دستیاران دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۸..... ۷۷
- چگونه فراگیر مشکل دار را شناسایی و مدیریت کنیم؟..... ۷۷
- حمایت دانشجویی به سبک مجازی: راهی جهت ارتقا واکنش و یادگیری در دانشجویان علوم پزشکی..... ۷۸
- تاثیر رایحه درمانی با اسانس علف لیمو بر اضطراب امتحان دانشجویان پزشکی..... ۷۹
- انتظارات حمایتی دانشجویان پزشکی پیش بالینی از اساتید بالینی..... ۷۹
- اثر بخشی مدیریت آموزشی مبتنی بر دانشجوی مشاور در ارتقای تحصیلی دانشجویان داروسازی و تغییر نگرش به همکاری و یادگیری تیمی..... ۸۰
- ارتباط استاد و دانشجو چگونه توسعه می یابد؟..... ۸۱
- بررسی اثر بخشی طرح منتورشیپ دانشجویی جهت ارتقای کیفیت مشاوره دانشجویان جدید الورود پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی همدان ن در سال ۱۳۹۸..... ۸۱
- ارتقای همدلی دانشجویان پرستاری با استفاده از رویداد نگاری تاملی: یک مطالعه نیمه تجربی..... ۸۲
- پژوهش در آموزش..... ۸۴

- سنجش مهارت های ارتباط بین حرفه ای و همکاری تیمی در میان کارکنان سلامت (پزشک، پرستاری) در راستای ارتقای کیفیت مراقبت..... ۸۴
- تبیین و ارائه مدل فرایند توسعه حرفه ای دستیاران رشته جراحی عمومی در اتاق عمل های کشور ایران: یک تحلیل موقعیت..... ۸۴
- رعایت استانداردهای ژورنال کلاب در گروه آموزشی پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تبریز..... ۸۵
- تبیین چالش ها و تجارب دانشجویان علوم پزشکی البرز از آموزش مجازی در دوران بحران کوید ۱۹..... ۸۶
- چالش های پیشبرد همگرایی و ارتباط بین رشته ای با تمرکز بر حوزه علوم پزشکی کشور: مرور نظام مند و متاستز..... ۸۷
- طراحی و ساخت نرم افزار رتبه بندی کیفی عملکرد آموزشی، اجرایی و فرهنگی اعضای هیات علمی با استفاده از ترکیب روش دلفی و آنالیز سلسله مراتبی..... ۸۷
- تجارب پزشکان خانواده از دوره های آموزش مداوم پزشکی ؛ یک مطالعه کیفی..... ۸۸
- بومی سازی و روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه سنجش محیط بالینی آموزشی (UCEEM)..... ۸۹
- یاددهی و یادگیری..... ۹۰
- آموزش دانشجویان علوم پزشکی در دوران پاندمی کووید-۱۹، درس هایی برای آینده: یک مرور سیستماتیک..... ۹۰
- مقایسه تاثیر دو روش آموزشی نمایش عملی زنده و مولتی مدیا بر تراش کست دندان در دانشجویان دندانپزشکی..... ۹۱
- تاثیر آموزش تعاملی به شیوه قصه گویی بر میزان رضایتمندی دانشجویان پزشکی در انتقال مفاهیم اولیه آموزش پزشکی..... ۹۱
- روند گرایش به تفکر انتقادی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سال ۱۳۹۹..... ۹۲
- تبیین مفهوم یادگیری خودراهبر در آموزش مجازی در دوران بحران COVID۱۹ از دیدگاه دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان در سال ۱۳۹۹..... ۹۳
- بررسی اثر بخشی آموزش نسخه نویسی به روش کلاس وارونه به دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز..... ۹۳
- تاسیس داروخانه داروهای گیاهی و طبیعی، راهکاری برای افزایش یادگیری علم فارماکونوزی و فیتوتراپی در محیط واقعی کار..... ۹۴
- سناریو نویسی به سبک آموزش همسالان: راهی جهت ارتقای استدلال بالینی در دانشجویان پزشکی..... ۹۵
- توسعه گرایش به تفکر نقادانه با فعالیت تاملی در آموزش بالینی دانشجویان هوشبری..... ۹۶
- تبیین تجارب زیسته دانشجویان پزشکی عمومی دانشگاه علوم پزشکی مازندران از کیفیت آموزش بالینی در ایام کرونا..... ۹۷
- بررسی تاثیر نقش شبیه سازهای با دقت متوسط تا بالا در آماده سازی دانشجویان مقطع کارشناسی پرستاری و اتاق عمل جهت کار در بالین..... ۹۸
- بررسی ارتباط بین یادگیری فعال و رضایتمندی از روش های نوین تدریس در دانشجویان کارشناسی ارشد در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کرمان ۱۳۹۸..... ۹۹
- ارتقای اخلاق حرفه ای در اتاق عمل: رعایت مصادیق تعیین شده اخلاق حرفه ای در طی کارآموزی دانشجویان کارشناسی هوشبری در نیمسال دوم ۹۸-۹۹..... ۹۹
- تاثیر مداخله آموزشی مبتنی بر مدل بنف بر پایداری به درمان پس از جراحی بای پس عروق کرونر: یک مطالعه کارآزمایی بالینی..... ۱۰۰
- بررسی وضعیت آموزش بالینی و عوامل موثر بر آموزش بالینی اثربخش از دیدگاه دانشجویان کارشناسی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی البرز..... ۱۰۱
- بررسی عوامل موثر بر یادگیری مهارت های عملی ضروری دستیاران تخصصی کودکان مرکز آموزشی پزشکی مفید..... ۱۰۲
- مقایسه فرایندهای آموزش بالینی دانشجویان پزشکی با استانداردهای ارسالی وزارت بهداشت در دانشگاه علوم پزشکی جهرم (مطالعه مقطعی)..... ۱۰۳
- دیدگاه دانشجویان کارآموز و کارورز جراحی و غیر جراحی در خصوص نحوه برگزاری گزارش صبحگاهی..... ۱۰۴
- آیا می توان برای ارزیابی مهارت ارائه خبر بد به بیمار در فلوهای انکولوژی در محیط واقعی (درمانگاه سرپایی) به جای ارزیاب متخصص از بیمار استاندارد استفاده کرد؟..... ۱۰۴

- مقایسه تاثیرگذاری مورنینگ ریپورت مبتنی بر شواهد با مورنینگ ریپورت مبتنی بر روشهای رایج، درافزایش انگیزه و ارتقاء دانش دستیاران گروههای بالینی مرکز آموزشی ودرمانی امام رضا(ع) تبریز..... ۱۰۵
- یادگیری الکترونیکی..... ۱۰۷
- تبیین چالش ها و تجارب اساتید دانشگاه علوم پزشکی البرز از آموزش مجازی در دوران بحران COVID-۱۹..... ۱۰۷
- دیدگاه دانشجویان پزشکی نسبت به آموزش مجازی دوره بالینی (E- Learning) در دانشکده پزشکی گرگان..... ۱۰۷
- هنجاریابی پرسشنامه خودتنظیمی آنلاین و تاثیر آموزش مجازی بر مولفه های خود تنظیمی در بحران کرونا در دانشجویان استفاده کننده از سیستم های مدیریت یادگیری آنلاین بومی..... ۱۰۸
- شناسایی و رتبه بندی موانع آموزش مجازی از دیدگاه دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سال ۱۳۹۹..... ۱۰۹
- تبیین تجارب دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران از فرایند برگزاری آزمون های مجازی..... ۱۰۹
- ارزیابی صلاحیت و آمادگی برای انجام آموزش الکترونیکی در بین اعضای هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی آبادان..... ۱۱۰
- کرونا؛ یادگیری الکترونیکی و آموزش منش حرفه ای: ممکن یا ناممکن..... ۱۱۱
- سنجش رضایت مندی دانشجویان از آزمون الکترونیک: مطالعه ای در دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در پاندمی کووید ۱۹..... ۱۱۲
- تاثیر داروخانه نمادین مجازی و حضوری در درس داروشناسی بالینی بر آمادگی، رضایتمندی و یادگیری دانشجویان پرستاری..... ۱۱۳
- یادگیری سیار در آموزش پرستاری..... ۱۱۳
- بررسی ابعاد یادگیری الکترونیکی در دوران پاندمی کرونا از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز..... ۱۱۴
- رویکرد یادگیری مبتنی بر حل مسئله در آموزش مجازی، راهبرد چالش فعالیت و مشارکت دانشجویان..... ۱۱۵
- طراحی، اجرا و ارزشیابی آموزش مجازی آریتمی های قلبی با استفاده از مدل بازخورد پندلتون..... ۱۱۵
- بررسی تاثیر یادگیری الکترونیکی بر آموزش تجویز منطقی آنتی بیوتیک در دانشجویان پزشکی: یک تجربه آموزش مجازی در بحران همه گیری کووید-۱۹..... ۱۱۶
- طراحی و روانسجی پرسشنامه ارزشیابی کیفیت ارائه خدمات به دانشجویان در مراکز آموزش مجازی..... ۱۱۶
- بررسی تاثیر استفاده از آموزش مجازی به صورت چندرسانه ای بر روی دانش و رضایت کارورزان پزشکی در زمینه بیماری های قلب و عروق..... ۱۱۷
- آیا درگیری تحصیلی دانشجویان با پیشرفت تحصیلی و رضایت آنها از آموزش الکترونیک ارتباط دارد؟..... ۱۱۸
- بررسی رابطه درگیری تحصیلی با خودکار آمدی در دانشجویان علوم پزشکی بندرعباس: تجربه ای در دوران آموزش الکترونیک..... ۱۱۹
- سایر حیطه ها..... ۱۲۰
- ارتباط حرفه ای از دیدگاه دستیاران و پرستاران بیمارستان شهید بهشتی کاشان..... ۱۲۰
- تعیین عوامل موثر بر صداقت علمی دانشجویان در آموزش های مجازی و شناسایی اولویت این عوامل در دانشگاه علوم پزشکی تهران..... ۱۲۰
- بررسی تاثیر مداخلات آموزشی "یادگیری مبتنی بر مورد" بر مهارت استدلال اخلاقی دانشجویان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی..... ۱۲۱
- رضایت شغلی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان..... ۱۲۲
- بررسی سطوح یادگیری بلوم در آموزش به روش کلاس درس وارونه به همراه استفاده از راهنمای یادگیری و تکالیف تعاملی برای دانشجویان پزشکی دوره میانی طب بالینی..... ۱۲۳
- مقالات انگلیسی..... ۱۲۴
- طراحی الگوی مفهومی آموزش الکترونیکی برای دانشگاه های علوم پزشکی ایران..... ۱۲۴
- بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه عملکرد مبتنی بر شواهد برای پرستاران..... ۱۲۴

- دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی در خصوص آموزش آنلاین در دوران همه گیری کووید-۱۹..... ۱۲۵
- راه حل های آموزشی، فناوری و محتوایی برای بهبود آمادگی یادگیری الکترونیکی: دیدگاه اعضای هیئت علمی..... ۱۲۶
- نقش اساتید در توسعه اخلاق حرفه ای دانشجویان رشته های پزشکی ایرانی، از طریق برنامه درسی پنهان: یک مطالعه کیفی..... ۱۲۷
- سنجش رفتار حرفه ای در میان اعضای هیأت علمی در نقش استاد..... ۱۲۷
- تجارب شبیه سازی شده بالینی مجازی برای ارتقای آموزش بالینی در پاندمی کووید-۱۹: بارویکرد پژوهش ترکیبی..... ۱۲۸
- اثربخشی یادگیری موبایل مبتنی بر گوشی های هوشمند در مقابل یادگیری مبتنی بر سخنرانی برای آموزش شناسایی لندمارک های سفالومتریکی..... ۱۲۹
- qualitative study on the surgical residents' challenges with the acquisition of surgical skills in operating A rooms..... ۱۳۰
- چالش های یادگیری دانشجویان پرستاری از کار با پرسنل پرستاری..... ۱۳۰
- پوستر الکترونیک..... ۱۳۱**
- ارزشیابی دوره و هیات علمی..... ۱۳۲
- ارزیابی دانشجویان و دانش آموختگان پزشکی از تدریس واحد آناتومی در دوره علوم پایه در دانشگاه علوم پزشکی البرز..... ۱۳۲
- بررسی نقاط ضعف اعتباربخشی دانشگاه های علوم پزشکی کشور از دیدگاه اعضای هیات علمی اردبیل در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۲
- ارزیابی سطح رضایتمندی دانشجویان مقطع کارشناسی علوم تغذیه از واحد درسی کارآموزی تغذیه در بیمارستان..... ۱۳۳
- بررسی اثربخشی "کارآموزی تغذیه در بیمارستان" در دانشجویان مقطع کارشناسی رشته علوم تغذیه..... ۱۳۳
- بررسی میزان استفاده دانشجویان از منابع درسی معرفی شده توسط شورای عالی برنامه ریزی درسی و عوامل مؤثر بر آن..... ۱۳۴
- بررسی دیدگاه دانشجویان مقطع کارشناسی فیزیوتراپی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از ارزشیابی عملکرد بالینی با استفاده از چک لیست مبتنی بر بازخورد..... ۱۳۵
- ارزیابی وضعیت راند بالینی بر اساس استانداردهای آموزش بالینی..... ۱۳۷
- آزمون ساختار یافته عینی (OSCE) از دیدگاه فراگیران پزشکی..... ۱۳۷
- بررسی کیفیت محیط آموزشی درمانگاهی در درمانگاه های تخصصی و فوق تخصصی بیمارستان امام رضا از دیدگاه کارآموزان و کارورزان بر اساس پرسش نامه ACLEEM..... ۱۳۸
- شناسایی منابع ارزیابی اعتباربخشی پزشکی عمومی..... ۱۳۸
- بررسی میزان رضایتمندی دانشجویان پزشکی از روش های ارزشیابی مجازی درس فیزیولوژی قلب در ایام پاندمی Covid ۱۹..... ۱۳۹
- بررسی رعایت کدهای اخلاقی در آموزش توسط اعضا هیات علمی علوم بالینی پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی کاشان از دیدگاه دانشجویان..... ۱۴۰
- ارزیابی متن بیانیه رسالت دوره کارشناسی هوشبری از دیدگاه دانشجویان هوشبری دانشگاه علوم پزشکی کاشان..... ۱۴۰
- فراصاحیتهای اعضای هیات علمی در دانشگاه های علوم پزشکی..... ۱۴۱
- ارزیابی نظرات اعضای هیات علمی شرکت کننده در کارگاههای توانمند سازی مجازی در دانشگاه علوم پزشکی استان سمنان در سال ۹۸..... ۱۴۲
- تاثیر کرونا بر ارزشیابی اعضای هیات علمی از دیدگاه فراگیران قبل و حین اپیدمی کرونا در دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه..... ۱۴۲
- ارزشیابی میزان تحقق اهداف آموزش بالینی دانشجویان پرستاری با استفاده از الگوی ارزشیابی سیپ..... ۱۴۳
- ارزشیابی برنامه آموزشی دستیاری اطفال دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان بر اساس الگوی CIPP در سال ۹۸..... ۱۴۳
- بررسی اثربخشی آموزش طب انتقال خون در پرستاری با استفاده از رویکرد مشارکتی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان: یک مطالعه ترکیبی..... ۱۴۴

- ۱۴۵..... بررسی رعایت کدهای اخلاقی در آموزش توسط اعضا هیات علمی علوم پایه پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی کاشان از دیدگاه دانشجویان
- ۱۴۵..... عوامل مؤثر بر فرآیند ظرفیت سازی سازمانی در دوره های توانمندسازی آموزشی اعضای هیات علمی
- ۱۴۶..... ارزیابی ساختاری بلوپرینت (جدول مشخصات آزمون) ارائه شده اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
- بررسی تاثیر برنامه اینترنتشپ در عرصه بر تعهد حرفه ای، گرایش به تفکر انتقادی، رفتارهای مراقبتی و فرسودگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی
پرستاری ۱۴۶
- ۱۴۷..... بررسی محیط آموزشی دانشجویان پزشکی در مقاطع کارآموزی و کارورزی دانشگاه علوم پزشکی شیراز-۱۳۹۹
- بررسی تأثیر روش مربیگری بر توانمندسازی روان شناختی اعضای هیئت علمی دانشگاه ۱۴۸
- دیدگاه دانشجویان پرستاری در خصوص محیط آموزشی براساس پرسشنامه DREEM ۱۴۸
- ارزیابی دانشجو ۱۵۰
- بررسی میزان همبستگی نمرات آزمون صلاحیت بالینی با نمرات پیش کارورزی و معدل کل دانشجویان پزشکی عمومی دانشگاه علوم پزشکی
مازندران ۱۵۰
- تیین تجارب دانشجویان پرستاری از ارزشیابی بکارگیری فرایند پرستاری به شیوه آزمون بالینی ساختار یافته عینی (آسکی) ۱۵۰
- بررسی کیفیت آزمون های الکترونیکی دانشگاه علوم پزشکی مازندران در سال ۱۳۹۹ و مقایسه آن با آزمون های حضوری ۱۵۱
- مقایسه نتایج آزمونهای صلاحیت بالینی دانشجویان پزشکی شهرکرد با نمرات و معدل کسب شده در بخش های بالینی و نمره آزمون پیش کارورزی
..... ۱۵۲
- توسعه استفاده از آزمون های الکترونیک غیرحضوری در طراحی و ساماندهی ارزیابی درس کارآموزی در عرصه داروخانه شهری در پاندمی کرونا .. ۱۵۳
- روش های سنجش صلاحیت و پذیرش دانشجو در دانشگاه: مرور تجربیات جهانی ۱۵۴
- برگزاری آزمون صلاحیت بالینی در شرایط خاص همه گیری بیماری کووید ۱۹، نوآوری و انطباق ۱۵۴
- تیین منصفانه بودن آزمونهای دانشکده پرستاری مامایی حضرت فاطمه(س) از دید اساتید و دانشجویان پرستاری مامایی شیراز سال ۹۹-۹۸ ..... ۱۵۵
- ارزیابی فعالیت های کلاسی دانشجویان پسر و دختر در آموزش پرستاری کودکان به سبک تعاملی ۱۵۶
- ارزیابی آزمون های پایان دوره واحد نظری و بالینی پرستاری کودکان با تاکید بر نقش جنسیتی ۱۵۶
- خودارزشیابی دانشجویان مامایی از عملکرد آنها در رعایت منشور حقوق مادران مراجعه کننده به زایشگاههای بیمارستان های آموزشی دانشگاه علوم
پزشکی مشهد ۱۵۷
- مقایسه رضایت مربیان و دانشجویان از دو روش ارزشیابی سنتی(رایج) و ارزشیابی به روش استفاده از کتابچه ی ثبت مهارتهای بالینی(لوگ بوک) در
کارآموزی در عرصه دانشجویان رشته بهداشت عمومی ۱۵۸
- ارزشیابی شیوه نوین آموزش تکنیک Real time-PCR به روش در دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی رشته های علوم پایه پزشکی دانشگاه
علوم پزشکی بابل ۱۵۹
- ارزیابی کیفیت ماساژ قلبی دانشجویان با استفاده از تسهیل کننده ماساژ قلبی ۱۵۹
- نقش پورتفولیو (کارپوشه) در ارتقای اثربخشی کارآموزی دانشجویان صنایع غذایی ۱۶۰
- برنامه ریزی درسی ۱۶۲
- طراحی و اجرای دوره آموزشی رهبری مامایی بر اساس مدل جدید ایزمان ۱۶۲
- بررسی میزان اهمیت و قابلیت دستیابی به اهداف تماس زودرس با بیمار(ECE) برپایه استراتژی SPICES از دیدگاه دانشجویان پزشکی دانشگاه آزاد
اسلامی مشهد و مقایسه آن با عملکرد تحصیلی آنان ۱۶۲
- توسعه و بهبود برنامه آموزش پزشکی عمومی جاری دانشگاه علوم پزشکی مشهد ۱۶۴

- طراحی سامانه شبیه‌ساز مواجهه بالینی به منظور ارتقای مهارت‌های استدلال بالینی دانشجویان پزشکی در دوران پاندمی کرونا..... ۱۶۴
- طراحی و راه اندازی پلتفرم استاندارد آزمایشگاه مجازی جهت تولید آزمایشگاه های مجازی موضوعی علوم مختلف..... ۱۶۵
- طراحی، اجرا و ارزشیابی دوره مجازی RCM براساس مدل طراحی آموزشی ADDIE جهت توانمندسازی دستیاران جدید الوورد دانشگاه علوم پزشکی مازندران..... ۱۶۵
- تدوین و ارزیابی برنامه آموزشی مدیریت تعامل استاد-دانشجو در بستر مجازی..... ۱۶۶
- برنامه جامع مطالعه موردی درس اخلاق بر اساس مدل یادگیری ترکیبی و تأثیر آن بر شاخص‌های خود راهبری و خود تنظیمی دانشجویان..... ۱۶۷
- کارشناسان بهداشت محیط برای مدیریت عوامل محیطی و اجتماعی موثر بر سلامت چه توانمندی هایی نیاز دارند؟..... ۱۶۷
- بررسی راههای افزایش میزان اطلاعات دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز از ویروس COVID-۱۹ و رفتارهای پیشگیرانه مرتبط با آن..... ۱۶۸
- طراحی و تدوین ارزشیابی رشته کارشناسی هوشبری بااستانداردهای WFME..... ۱۶۹
- طراحی و اجرای روش مساله محور تغییر یافته به منظور توانمندسازی دانشجویان دکتری تخصصی رشته های مهندسی بافت و علوم سلولی کاربردی در طراحی پایان نامه های تحقیقاتی مرتبط با بالین..... ۱۶۹
- مدیریت..... ۱۷۱
- طراحی سیستم تصمیم یار آموزش تشخیص و تجویز منطقی آنتی بیوتیک برای عفونت های حاد تنفسی در دوران بحران اپیدمی کرونا..... ۱۷۱
- اقدامات لازم برای حرکت به سوی عدالت آموزشی در آموزش عالی..... ۱۷۲
- بررسی وضعیت آموزش دکتری عمومی داروسازی در ایران با استفاده از ابزار SWOT..... ۱۷۲
- بازدیدهای راهبردی؛ روشی نو در جهت ارتقای توانمندی های دانشجویان داروسازی..... ۱۷۳
- تحلیل هم واژگانی مطالعات حوزه رهبری در آموزش پزشکی با ترسیم نقشه‌های علمی..... ۱۷۴
- بررسی منابع کسب اطلاعات بهداشتی توسط دانشجویان در پاندمی کووید-۱۹..... ۱۷۴
- ارزیابی بسته های تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی کلان منطقه یک آمایشی کشور..... ۱۷۵
- اعتباربخشی دوره دکتری عمومی داروسازی دانشگاه علوم پزشکی مازندران در سال ۱۳۹۹..... ۱۷۶
- بررسی دیدگاه اعضای هیئت علمی و دانشجویان نسبت به ارزیابی مهارت های نرم در انتخاب دانشجویان دندانپزشکی..... ۱۷۷
- طراحی و اجرای سازوکاری موثر جهت جلب مشارکت دانشکده ها در تدوین و اجرای برنامه های اولویت دار تحصیلات تکمیلی دانشگاه: با استفاده از سامانه ثبت و پایش عملکرد مبتنی بر چرخه بازخورد و بهبود مستمر..... ۱۷۷
- مشاوره و حمایت دانشجویی..... ۱۷۹
- نقش مدرسین پرستاری در نهادینه نمودن موضوع "عدم تبعیض در مراقبت" در دانشجویان..... ۱۷۹
- بررسی تأثیر آموزش مهارت همدلی در برنامه آداب پزشکی دانشجویان پزشکی: یک مطالعه نیمه تجربی..... ۱۷۹
- بررسی میزان شادی و نشاط در دانشجویان پزشکی ایرانی، در زمان شیوع کووید ۱۹ در دانشگاه علوم پزشکی شیراز در سال ۱۳۹۹..... ۱۸۰
- ارتقای تعامل بین اساتید مشاور و دانشجویان پزشکی در دوره پاندمی کووید ۱۹..... ۱۸۱
- شناسایی ریشه های عدم همدلی و خشکانیدن آن در دانشجویان بالین؛ گامی در جهت آموزش و مراقبت بهتر..... ۱۸۱
- بررسی تاثیر اجرای برنامه همتا به عنوان آموزش دهنده و مشاور از دیدگاه دانشجویان پزشکی علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی جهرم..... ۱۸۲
- مقالات انگلیسی..... ۱۸۳
- نیاز سنجی آموزش اعضا هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در حیطه پژوهش..... ۱۸۴

- تأثیر تغییر ساعات کشیک کارورزان داخلی در میزان رضایتمندی و ارتقای سطح آموزش..... ۱۸۴
- بررسی ترجیحات دانشجویان پیراپزشکی در رابطه با بکارگیری روش های آموزش مجازی..... ۱۸۵
- پژوهش در آموزش..... ۱۸۶
- بررسی اجمالی برنامه آموزش مامایی..... ۱۸۶
- نگرش دانشجویان علوم پزشکی ایران به آموزش الکترونیک: مرور سیستماتیک..... ۱۸۶
- شناسایی مولفه های توسعه کیفی آموزش علوم پزشکی..... ۱۸۷
- تبیین تجارب زیسته کارکنان اتاق عمل از مولفه ها و مصادیق همکاریهای بین حرفه ای : یک مطالعه پدیدارشناسی..... ۱۸۸
- ارتباط هوش معنوی با عملکرد تحصیلی در کارآموزان پزشکی..... ۱۸۸
- مدل یابی معادلات ساختاری رابطه اخلاق تحصیلی و سلامت معنوی در دانشجویان پزشکی (کرمانشاه، ۱۳۹۸)..... ۱۸۸
- بررسی کاربست پذیری خود مردم نگاری در محلی سازی زبان آموزی دانشگاهی مبتنی بر ربات های اجتماعی در خاورمیانه..... ۱۸۹
- تبیین درک اساتید دکترای آموزش پزشکی درباره تدریس اثر بخش در دوره دکترای تخصصی..... ۱۹۰
- تبیین تجارب اساتید بالینی پزشکی در زمینه ی نهادینه کردن آموزش بین رشته ای در مراکز آموزشی درمانی ایران - یک مطالعه کیفی..... ۱۹۰
- کارگاه آموزشی خلق ثروت و کارآفرینی در دانشگاه علوم پزشکی: تجربه ای با رویکرد بین رشته ای..... ۱۹۱
- مفهوم اخلاق حرفه ای در پرستاری از دیدگاه اساتید پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان..... ۱۹۱
- بررسی ارتباط بین شایستگی بالینی پرستاران بیمارستان امام رضا (ع) لارستان و میزان رضایتمندی بیماران از خدمات پرستاری..... ۱۹۲
- تعیین نگرش کارکنان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر نسبت به آموزشهای مجازی ضمن خدمت و رابطه آن با ارزیابی اثربخشی آموزش در سال ۱۳۹۷..... ۱۹۳
- ارائه مدل فازی برای تخمین انگیزش تحصیلی با توجه به کیفیت تجارب یادگیری و خودنظم دهی در دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی مازندران..... ۱۹۴
- نقش پزشکی روایتی در بهبود مهارتهای ارتباطی، بازاندیشی و همدلی از دیدگاه دانشجویان پزشکی..... ۱۹۵
- تجارب دانشجویان پرستاری از تبعیض آموزشی: یک پژوهش کیفی..... ۱۹۶
- تدریس اثربخش راهکاری برای ارتقاء انگیزش تحصیلی دانشجویان پرستاری: یک مطالعه کیفی..... ۱۹۶
- روان سنجی ابزار سنجش راهبردهای خودتنظیمی یادگیری زبان دوم در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز-۱۳۹۸..... ۱۹۷
- رفتار بازخوردجویی در آموزش حرف سلامت: مرور نظام یافته..... ۱۹۸
- تبیین عوامل موثر بر شکل گیری ارتباط بهینه پزشک و بیمار در دانشگاه علوم پزشکی شیراز بر اساس تجارب بیمار و پزشک..... ۱۹۸
- بررسی ویژگیهای روانسنجی پرسشنامه الگوی استفاده از رسانه های اجتماعی در بین دانشجویان پزشکی مقطع بالینی دانشگاه علوم پزشکی شیراز- ۱۳۹۹..... ۱۹۹
- بررسی تاثیر خودکارآمدی بر میزان اهمالکاری تحصیلی در دانشجویان پزشکی..... ۲۰۰
- بررسی ارتباط بین سبک های یادگیری و میزان تمرکز در کلاس در دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۳۹۸..... ۲۰۱
- دیدگاه دانشجویان پرستاران در مورد عوامل موثر بر اجرای فرایند پرستاری: یک مطالعه کیفی..... ۲۰۱
- یاددهی و یادگیری..... ۲۰۳
- بکارگیری روش تدریس flipped class جهت ارتقا دانش و رضایتمندی دانشجویان..... ۲۰۳

- ۲۰۳..... بررسی میزان پیشرفت تحصیلی، مشارکت و رضایت دانشجویان در روش تدریس یادگیری مبتنی بر تیم و مقایسه آن با روش تدریس سنتی.....
- ۲۰۴..... مقایسه آموزش مبتنی بر تیم و سخنرانی بر یادگیری مفاهیم پیچیده درسی دانشجویان پزشکی.....
- ۲۰۵..... بررسی ارتباط سبک های یادگیری و یادگیری خودراهبر در دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون.....
- ۲۰۶..... رضایت سنجی تدریس بافت شناسی عملی به روش بحث گروهی متمرکز همزمان با تدریس مطالب نظری در مقایسه ی با روش تدریس مرسوم.....
- ۲۰۷..... بررسی تاثیر مهارت های صحیح ارتباط استاد و دانشجو بر یادگیری موثر درس فیزیولوژی در دانشکده علوم پزشکی آبادان.....
- ۲۰۸..... مقایسه آموزش اصول اخلاق پزشکی به دو روش داستان کوتاه و آموزش مرسوم در دانشگاه علوم پزشکی شیراز.....
- ۲۰۸..... بررسی رابطه جهت گیری هدف و راهبرد حل مسئله در دانشجویان پرستاری.....
- ۲۰۹..... استفاده از راهبرد ارائه همزمان محتوای تئوری و عملی آناتومی در یادگیری آن از دیدگاه دانشجویان پزشکی: یک مطالعه اقدام پژوهی.....
- ۲۱۰..... بررسی سبک های یادگیری و نگرش دانشجویان پرستاری به آموزش مجازی در دانشگاه آزاد اسلامی مشهد.....
- ۲۱۱..... فاکتورهای تاثیر گذار در اثر بخشی تدریس اساتید دانشگاه علوم پزشکی شیراز.....
- ۲۱۱..... مقایسه تأثیر شیوه آموزش حضوری با آموزش مجازی در میزان یادگیری دانشجویان رشته تکنولوژی پرتو شناسی.....
- ۲۱۲..... مقایسه تأثیر شیوه آموزش حضوری با آموزش مجازی در میزان یادگیری دروس دانشجویان علوم آزمایشگاهی.....
- ۲۱۳..... تعیین تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر بازاندیشی بر مهارت بازاندیشی دانشجویان مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی.....
- ۲۱۳..... ویژگی های تدریس اثربخش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه دستیاران تخصصی دندانپزشکی دانشگاه های علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۹.....
- ۲۱۴..... اشتراک تجارب در تداوم یاددهی و یادگیری بعد از فارغ التحصیلی.....
- ۲۱۵..... بررسی تاثیر بکارگیری روش خلاقانه ی طراحی و حل جدول کلمات مبتنی بر کارگروهی بر یادگیری دانشجویان.....
- تدریس مبحث "تشخیص و درمان دیس لیپیدمی" با دو روش سخنرانی و ترکیبی و مقایسه تأثیر این دو روش بر انگیزش تحصیلی کارآموزان و کارورزان پزشکی.....
- ۲۱۶..... طراحی و اجرای ژورنال کلاب به سبک وارونه.....
- ۲۱۶..... مقایسه میزان رضایت دانشجویان ترم ۲ و ۳ پرستاری از برگزاری آزمون میان ترم با استفاده از سامانه آزمون صلاحیت بالینی در مقایسه با آزمون پایان ترم سامانه آزمون ساز دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان.....
- ۲۱۶..... تبیین تجارب اعضای هیات علمی بالینی از کار تیمی در آموزش بالینی - گامی در جهت حرفه ای گری فراگیران در جو آموزشی سالم - یک مطالعه کیفی.....
- ۲۱۷..... آیا استفاده از الگوی ایفای نقش، عملکرد آموزشی (آموزش به بیمار) دانشجویان پرستاری را ارتقاء می دهد؟.....
- ۲۱۸..... بررسی میزان یادگیری و رضایتمندی دانشجویان پرستاری از آموزش تلفیقی درس فناوری اطلاعات در پرستاری در دوران پاندمی کرونا: یک مطالعه اقدام پژوهی.....
- ۲۱۹..... تعامل با مدرسین از دیدگاه اعضای هیات علمی شرکت کننده در کارگاههای توانمند سازی مجازی در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان سمنان.....
- ۲۲۰..... تاثیر آموزش اصول جراحی لاپاراسکوپی به شیوه ی شبیه سازی بر میزان عملکرد و نگرش دانشجویان تکنولوژی اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۹۷-۱۳۹۶.....
- ۲۲۱..... درک اعضای هیات علمی بالینی از نقش الگو بودن: یک مطالعه کیفی.....
- ۲۲۱..... تاثیر بازخورد میزان درخواست سی تی اسکن از طریق پیام کوتاه به دستیاران بر تغییر میزان درخواست سی تی در گروه های نورولوژی و نوروسرجری.....
- ۲۲۲..... فرایند استدلال بالینی در پزشکان: یک مطالعه با روش تفکر همراه با کلام.....
- ۲۲۲.....

- ۲۲۳..... بررسی تأثیر دو روش بیمارنا و سخنرانی بر خودکارآمدی بالینی پرستاران در مراقبت از بیماران سندرم حاد کرونر
- ۲۲۴..... بررسی ارتباط بین تفکر انتقادی و استدلال بالینی در کارورزان و دستیاران دانشگاه علوم پزشکی قزوین
- ۲۲۴..... تبیین تجارب دستیاران پزشکی از تصمیم‌گیری بالینی: یک مطالعه کیفی
- ۲۲۵..... برد خود گزارشی خطا : (error board reporting) رویکردی در جهت کاهش خطاهای بالینی و ارتقای حرفه ای دانشجویان
- ۲۲۵..... بررسی تأثیر آموزش بالینی و حضور دانشجویان پرستاری در بخش های بیمارستانی بر سطح تکامل اخلاقی پرستاران شاغل
- ۲۲۶..... تبیین ویژگی های استاد بالینی خوب بر مبنای تجارب دستیاران بالینی
- ۲۲۷..... بررسی تأثیر برنامه آموزش مبتنی بر شواهد دندانپزشکی اجتماعی به صورت مجازی
- ۲۲۸..... ارزیابی کیفیت آموزش بالینی در پرستاری
- طراحی و اجرای فرآیند آزمونهای ارزیابی مدیریت مشکل بیمار و ساختار یافته عینی بالینی در دستیاران چشم پزشکی :مطالعه دانش پژوهی آموزشی
- ۲۲۸.....
- ۲۲۹..... تجارب اساتید بالینی از تأثیر مشارکت در گروه بالینت (Balint Group) بر روابط استاد-دانشجو در محیط های بالینی: یک مطالعه کیفی
- ۲۲۹..... آسیب شناسی موفقیت یا عدم موفقیت دستیاران تخصصی پزشکی بالینی دانشگاه علوم پزشکی مشهد در آزمون دانشنامه تخصصی بالینی
- ۲۳۰..... ارزیابی آموزش مدیریت درمان بیماران سرپایی در مراکز بهداشتی درمانی به کارورزان پزشکی
- ۲۳۱..... تأثیر اجرای برنامه دو ساله آموزشی -حمایتی بر کسب شایستگی مراقبت مبتنی بر شواهد در دانشجویان پرستاری
- ۲۳۱..... بررسی روایی و پایایی ورژن فارسی پرسشنامه ۲۵ آیتی استنفورد برای ارزیابی عملکرد آموزش بالینی
- ۲۳۲..... مسئولیت پذیری در محیط آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان بالینی دانشگاه علوم پزشکی فسا ۱۳۹۷
- ۲۳۳..... پیامدهای تامل بر تجارب بالینی در دانشجویان پرستاری : یک مطالعه کیفی
- ۲۳۴..... دیدگاه دانشجویان پرستاری از آموزش بالینی در بخش انکولوژی: یک مطالعه کیفی
- ۲۳۶..... بررسی عملکرد دانشجویان مامایی در حمایت عاطفی از مادران در لیبر و زایمان با استفاده از ارزشیابی ۳۶۰ درجه
- ۲۳۷..... شبیه سازی آموزش بالینی بخش جراحی عمومی مبتنی بر کلاس وارونه به روش مجازی در دانشگاه علوم پزشکی جهرم
- ۲۳۸..... معرفی یک الگوی جدید آموزشی در آموزش واحد " درمان جامع دندانپزشکی "
- ۲۳۹..... یادگیری الکترونیکی
- افزایش آگاهی و میزان دستیابی به اهداف مورد نظر، از دیدگاه اساتید شرکت کننده در کارگاههای مجازی آموزش پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی استان سمنان
- ۲۳۹.....
- ۲۳۹..... کاربرد فناوری در انطباق آموزش پزشکی در دوران پاندمی کووید-۱۹: تجربه دانشگاه علوم پزشکی مشهد
- ۲۴۰..... بررسی میزان رضایت مندی دانشجویان کارشناسی شنوایی شناسی از روش آموزش از راه دور
- ۲۴۰..... بررسی تجربه دانشجویان دانشکده پیراپزشکی در استفاده از سامانه آموزش مجازی نوید در اولین نیمسال تحصیلی طی اپیدمی کووید ۱۹
- ۲۴۱..... استفاده از روش بازی سازی تیمی و رقابتی بصورت الکترونیک در آموزش درس استرابیسم به رزیدنتهای سال دوم چشم پزشکی
- ۲۴۲..... بررسی مقایسه ای برگزاری کلاس های آنلاین (وبینار) و استفاده از محتوای آموزشی با قابلیت بارگذاری جهت آموزش دانشجویان علوم پزشکی
- ۲۴۳..... استفاده همزمان از روش بحث گروهی و جستجو از طریق اینترنت تلفن همراه در کارآموزی دانشجویان پرستاری
- ۲۴۳..... ارتقاء یادگیری در آموزش مجازی دانشجویان پزشکی در درس انگل شناسی با استفاده از تکالیف صوتی در دانشگاه علوم پزشکی یاسوج
- ۲۴۳..... بررسی رابطه بین آمادگی یادگیری الکترونیکی و خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ۱۳۹۹-
- ۱۳۹۸..... ۲۴۵

- آموزش مجازی در انتقال دانش نظری به دانشجویان علوم پزشکی در پاندمی کرونا..... ۲۴۵
- ارتقای توانمندی علمی، مهارتی، نگرشی و انتقادی دانشجویان داروسازی با متد آموزش از راه دور، در اجرای رساله‌ی دکترا در دوران شیوع کرونا و پسا کرونا..... ۲۴۶
- بررسی تاثیر آموزش مبتنی بر موبایل بر توانمند سازی دانشجویان پرستاری..... ۲۴۷
- تبیین اخلاق و عملکرد حرفه ای در بستر یادگیری..... ۲۴۷
- دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشکده پیراپزشکی در مورد آموزش مجازی در دوران بحران کووید ۱۹..... ۲۴۸
- طراحی و روان‌سنجی ابزار بررسی درک دانشجویان از عملکرد نقش پرستاری..... ۲۴۸
- طراحی و تدوین مازول‌ها و اپلیکیشن‌های آموزش مجازی دیابت برای گروه‌های پزشکی..... ۲۴۹
- پوستر توماتیک..... ۲۵۱**
- ارزشیابی دوره و هیات علمی..... ۲۵۱
- ارزیابی اساتید بالینی توسط دانشجویان پزشکی دانشگاه جندی شاپور اهواز، ابزاری جهت سنجش اساتید بالینی از دیدگاه دانشجو..... ۲۵۲
- بررسی ارزشیابی پایان دوره کارآموزی دانشجویان آسیب شناسی دانشکده دندانپزشکی مشهد به صورت چندرسانه ای در بستر وبینار..... ۲۵۲
- عنوان: ارزیابی اخلاق حرفه ای تدریس استاد از دیدگاه دانشجویان پزشکی و داروسازی در دانشگاه علوم پزشکی مازندران..... ۲۵۳
- رضایتمندی اساتید و دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم توانبخشی اهواز از برگزاری جلسات دفاع مجازی در دوران پاندمی کووید-۱۹..... ۲۵۳
- ارزیابی کیفیت آموزش درهریک ازبخش های بالینی ازدیدگاه دانشجویان سال های پنجم و ششم دندانیپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان درسال ۱۳۹۹..... ۲۵۴
- ارزیابی نظام استاد مشاور از دیدگاه دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی تبریز..... ۲۵۵
- ارزیابی کیفیت طرح درس‌های اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار..... ۲۵۶
- بررسی وضعیت اخلاق حرفه‌ای اساتید بالینی دانشگاه علوم پزشکی مازندران از دیدگاه دستیاران پزشکی..... ۲۵۷
- بررسی کیفیت برگزاری گزارش صبحگاهی و آموزش درمانگاهی از دیدگاه کارآموزان و کارورزان رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مازندران در سال ۱۳۹۸..... ۲۵۷
- بررسی رضایتمندی و انگیزه اعضای هیات علمی در خصوص تدریس با استفاده از روش ارزیابی همتایان..... ۲۵۸
- بررسی میزان رضایت و یادگیری اعضای هیات علمی شرکت کننده در اولین دوره توانمندسازی اساتید مجازی در دانشگاه علوم پزشکی شیراز..... ۲۵۹
- بررسی همبستگی نتایج ارزیابی کارآموزی پرستاری کودک سالم و پرستاری بیماری‌های کودکان مبتنی بر لاگ بوک از دیدگاه استاد، دانشجو و گروه همتا..... ۲۶۰
- تبیین تجارب اساتید دانشگاه علوم پزشکی شیراز در مورد پدیده ارزشیابی استاد..... ۲۶۱
- ارزیابی جو آموزشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار از دیدگاه دانشجویان بر اساس مدل DREEM..... ۲۶۱
- ابزار ارزشیابی کیفیت فعالیت‌های آموزشی اعضای هیأت علمی بالینی..... ۲۶۲
- بررسی عملکرد و ارزیابی اولین دوره آموزش فیزیوپاتولوژی طب نظامی در دوره پزشکی عمومی..... ۲۶۳
- بررسی نگرش دانشجویان پیراپزشکی در رابطه با روش‌های آموزش مجازی، محتوا و کیفیت آن در شرایط همه‌گیری بیماری کرونا..... ۲۶۴
- تجارب اعضای هیئت علمی در خصوص برنامه‌های توانمندسازی در دانشگاه علوم پزشکی تبریز-یک مطالعه کیفی..... ۲۶۴
- بررسی میزان اثربخشی دوره آموزشی کارشناسی ارشد اتاق عمل براساس مدل کرک پاتریک..... ۲۶۵

بررسی میزان انطباق محتوای برنامه درسی بخش روانپزشکی رشته پزشکی (مقاطع کارآموزی و کارورزی) با نیازهای شغلی آینده پزشکان عمومی از دیدگاه پزشکان عمومی.....	۲۶۶
بررسی کارایی یک برنامه آموزش ادغام یافته مبتنی بر مسئله، در آموزش پاتولوژی به دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین.....	۲۶۷
ارزیابی دانشجوی.....	۲۶۸
مقایسه نتایج حاصل از ارزشیابی حضوری با روش ارزشیابی مجازی درس زنان و زایمان دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سالهای ۱۳۹۸-۱۳۹۹.....	۲۶۸
ارزشیابی رفتار حرفه ای دانشجویان پرستاری در محیط بالینی با ابزار تمرین مینی ارزیابی حرفه ای (P-MEX).....	۲۶۹
طراحی و اجرا و ارزشیابی OSCE در دانشجویان فوریتهای پزشکی.....	۲۷۰
بررسی رضایتمندی کارورزان از کارپوشه الکترونیکی در گروه پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در دوران پاندمی کووید-۱۹.....	۲۷۰
برنامه ریزی درسی.....	۲۷۲
طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه مواجهه مدیریت شده با رویکرد تهدید ها و فرصت های شغلی: گامی در جهت انگیزش آفرینی تحصیلی دانشجویان اتاق عمل.....	۲۷۲
توسعه مدل توانمندی یادگیری و ارتقا مبتنی بر عمل (practice based learning and improvement).....	۲۷۲
دانشجویان علوم پزشکی در برنامه آموزشی دوران بحران کرونا از آموزش چه می‌خواهند: بیان انتظارات و راهکارهای دانشجویان.....	۲۷۳
تاثیر طراحی و اجرای و ارزشیابی دوره کوتاه مدت توانمند سازی اساتید به صورت غیر حضوری در دوره بحران کرونا.....	۲۷۴
طراحی و ساخت نرم افزار آموزشی مبتنی بر تلفن همراه با هدف افزایش آگاهی و دانش دانشجویان رشته بیولوژی و کنترل ناقلین در مورد بیماری مالاریا.....	۲۷۵
طراحی و ایجاد نرم افزار مبتنی بر تلفن همراه جهت آموزش شستشو و گندزدایی سبزی و میوه و بررسی میزان رضایتمندی از آن در بین دانشجویان رشته مهندسی بهداشت محیط، دانشگاه علوم پزشکی کرمان.....	۲۷۵
طراحی، اجرا و ارزشیابی گزند راند مجازی برای دانشجویان رشته های شنوایی شناسی و کاردرمانی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در دوران پاندمی کووید ۱۹.....	۲۷۵
طراحی، اجرا و ارزشیابی دوره مجازی تعاملی مبتنی بر مورد در قالب کاردر گروه های کوچک برای دانشجویان مقطع فیزیوپاتولوژی پزشکی.....	۲۷۶
شناسایی و اولویت بندی راهکارهای بهبود مشارکت اعضاء هیئت علمی در برنامه های توانمندسازی.....	۲۷۷
تحلیل وظایف اعضای هیئت علمی دانشگاه های علوم پزشکی: رویکردی جهت دستیابی به نظام جامع ارتقای مبتنی بر صلاحیت اعضای هیئت علمی.....	۲۷۹
بررسی امکان پذیری ارائه دروس مبانی نظری اسلام با رویکرد به مباحث حوزه سلامت در دانشگاه های علوم پزشکی و ارائه سرفصل های سلامت محور.....	۲۸۰
طراحی و اجرای فرایند جامعه پذیری دانشگاهی (AOP) دانشجویان ورودی جدید دانشگاه علوم پزشکی تبریز.....	۲۸۱
بازآرایی جامع درس اخلاق بر اساس رویکردهای آموزشی دانشجو محور و تأثیر آن بر یادگیری دانشجویان: یک مطالعه نیمه تجربی.....	۲۸۱
نیازسنجی مهارت های حرفه ای اساتید مقطع علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی شیراز در سال ۱۳۹۹.....	۲۸۲
استراتژی اثر بخش در تدریس واحد مراقبت های جامع پرستاری در بخش های ویژه، راهکاری اثر بخش در زمان شیوع بیماری کوید ۱۹.....	۲۸۳
نیاز سنجی آموزشی دانشجویان دانشکده های پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان جهت حفاظت از خود در هنگام ارائه مراقبتهای بهداشتی و درمانی به بیماران مبتلا به کووید ۱۹.....	۲۸۳
بررسی تطبیقی کوریکولوم آموزش داروسازی مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایران در مقایسه با کشورهای مشابه بر اساس شاخص توسعه انسانی تعدیل شده (IHDI).....	۲۸۴

- طراحی، اجرا و ارزیابی مدیریت برنامه درسی در آموزش مجازی..... ۲۸۵
- "تبیین استراتژی های توانمندسازی اساتید بر اساس سبک های یادگیری آنها در دانشگاه علوم پزشکی شیراز سال تحصیلی ۹۹-۹۸" مطالعه ترکیبی..... ۲۸۶
- نیازهای آموزشی دانشجویان علوم پزشکی در راستای دستیابی به شایستگی های دینی و معنوی..... ۲۸۶
- طراحی، اجرا و ارزشیابی ایمنی کار در آزمایشگاه بیوشیمی در دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی: یک مطالعه دانش پژوهانه..... ۲۸۷
- سایر حیطه ها..... ۲۸۹
- نقشهای مکمل دانشجویان پزشکی در طی پاندمی کووید ۱۹: ارزیابی ادراک و تمایل دانشجویان پزشکی..... ۲۸۹
- بررسی اسنادهای دانشجویان دندان پزشکی عمومی دانشگاه های علوم پزشکی تهران و ارومیه..... ۲۸۹
- ارتباط آمادگی برای یادگیری بین حرفه ای با شایستگی در مراقبت ایمن از بیمار در دانشجویان علوم پزشکی..... ۲۹۰
- مدیریت..... ۲۹۲
- بررسی رضایتمندی دانشجویان از خدمات آموزشی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سال ۹۷..... ۲۹۲
- شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر اجرای اثر بخش مدیریت دانش در بیمارستان تک تخصصی قلب و عروق..... ۲۹۲
- بررسی آموزش مجازی و هزینه اثر بخشی آن در دانشگاه علوم پزشکی از دیدگاه دانشجویان پردیس خودگردان رامسر..... ۲۹۳
- اجرای طرح تحول آموزش با تلفیق دو مدل تغییر سازمانی کورترو مدل تغییر فردی ادکار..... ۲۹۳
- تبیین چالش های مجریان طرح تحول و نوآوری در آموزش پزشکی در دانشگاه های کلان منطقه ۵..... ۲۹۴
- آموزش پزشکی مبتنی بر توانمندی: اجرا و فرهنگ سازی..... ۲۹۴
- بررسی کیفیت فرایند آموزشی، از منظر دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی همدان: یک مطالعه مقطعی..... ۲۹۵
- تحلیل وضعیت شغلی دانش آموختگان رشته پزشکی سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ دانشگاه علوم پزشکی کاشان..... ۲۹۵
- ارزیابی عملکرد دوره های آموزش مدیریت جامع مصدومین ترومایی در پزشکان عمومی نظامی کشور..... ۲۹۶
- ساختار سازمانی دانشگاه های علوم پزشکی کارآفرین..... ۲۹۶
- بررسی مولفه های ساختار سازمانی روابط مبتنی بر اعتماد در دانشگاه های علوم پزشکی با رویکرد کارآفرینی..... ۲۹۷
- ماموریت گرایی و تمایز رسالت آکادمیک در دانشگاه های علوم پزشکی از دیدگاه دانشجویان پردیس خودگردان رامسر..... ۲۹۸
- بررسی وضعیت موجود ابعاد ساختار سازمانی دانشگاه های علوم پزشکی در گذار به دانشگاه کارآفرین..... ۲۹۹
- طراحی و استخراج شاخص های عملکردی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سه حوزه آموزش، پژوهش و توسعه و مدیریت منابع..... ۳۰۰
- رتبه بندی عوامل موثر دانشگاه های نسل سوم در نظام آموزش عالی (مطالعه موردی: دانشگاه علوم پزشکی مشهد)..... ۳۰۰
- طراحی مدل عوامل مؤثر تبدیل دانشگاه علوم پزشکی مشهد به دانشگاه نسل سوم با استفاده از رویکرد کیفی..... ۳۰۱
- بهره مندی از قابلیت های فرایند-محوری در ارتقای کارآموزی دانشجویان علوم و صنایع غذایی..... ۳۰۱
- چالش های اجرای دانش پژوهی آموزشی در دانشگاه های علوم پزشکی ایران..... ۳۰۲
- شناسایی مؤلفه های توانمندسازی پویا در مدیران آموزش علوم پزشکی با روش تحلیل محتوا..... ۳۰۳
- بررسی اثربخشی آستی بر اساس نظریه ی بازاندیشی دونالدسون بر توانمندی اساتید بالینی در آموزش مهارت بازخورد: یک مطالعه ترکیبی..... ۳۰۴
- نگاهی به روند اجرای برنامه تحول و نوآوری آموزش عالی سلامت در ایران..... ۳۰۴
- بررسی تاثیر مدیریت کیفیت فراگیر بر نتایج اعتباربخشی دوره داروسازی عمومی دانشگاه علوم پزشکی مازندران در سال ۱۳۹۹..... ۳۰۵
- ورود به دانشگاه نوظهور؛ یک التزام عملی برای دانشگاه های علوم پزشکی..... ۳۰۶

- دیدگاه دانشجویان پزشکی در مورد علل درخواست غیرضروری آزمایشات..... ۳۰۷
- طراحی مدل فراگیر، پویا و مستمر برای جذب دانشجویان نخبه و با استعداد خارجی مبتنی بر عوامل، جنبه های انگیزشی..... ۳۰۷
- مشاوره و حمایت دانشجویی..... ۳۰۹
- تأثیر آموزش بین حرفه ای سلامت معنوی بر سبک زندگی دانشجویان نظامی..... ۳۰۹
- تبیین مولفه های سیستم حمایتی دانشجویان در یادگیری ترکیبی..... ۳۰۹
- نیازسنجی آموزشی، پژوهشی و رفاهی دانشجویان استعداد درخشان دانشگاه علوم پزشکی گیلان..... ۳۰۹
- بررسی سطح اضطراب دانشجویان پزشکی ترم اول دانشگاه علوم پزشکی مشهد پس از مواجهه با کاداور به دنبال دریافت مینی لکچرهای حمایتی ۳۱۰
- تأثیر برنامه منتورینگ بر انگیزه، پیشرفت تحصیلی و عملکرد پژوهشی دانشجویان کارشناسی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سال تحصیلی ۹۸-۹۹..... ۳۱۱
- بررسی سطح مهارت های ارتباطی بین فردی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۹۷..... ۳۱۲
- تحلیل ابعاد سلامت روانی یادگیری وابسته به اینترنت : افسردگی و شادکامی و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان..... ۳۱۲
- پیشانی روانی و راهکارهای مقابله ای در بین اساتید و دانشجویان پزشکی در طی همه گیری کوید ۱۹ در گیلان: یک مطالعه مقطعی..... ۳۱۳
- مقالات انگلیسی..... ۳۱۴
- چالش ها و موانع قابل اصلاح آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان اتاق عمل و هوشبری و مربیان بالینی دانشگاه علوم پزشکی مازندران..... ۳۱۴
- تاثیر بررسی پایان نامه ها در برنامه ریزی برای پژوهش های آینده و عمق بخشیدن به پایان نامه های دانشجویی در علوم پزشکی..... ۳۱۴
- The effect of preceptorship program on clinical competency and satisfaction in undergraduate operating room students of Torbat Heydariyeh University of Medical sciences**
۳۱۵.....
- اثربخشی آموزش مهارت های ارتباطی بر میزان مشارکت و مهارت پرستاران در فرآیند انتقال اخبار بد..... ۳۱۵
- پژوهش در آموزش..... ۳۱۷
- ارزیابی کیفیت خدمات آموزشی از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی بیرجند مبتنی بر مدل سروکوال و ارتباط آن با رضایت از تحصیل و پیشرفت تحصیلی..... ۳۱۷
- طراحی و اعتباریابی مقیاس سنجش رضایت تحصیلی دانشجویان پرستاری در مقطع تحصیلات تکمیلی..... ۳۱۷
- بررسی ارتباط ویژگی های شخصیتی با رشته تخصصی مورد علاقه در دانشجویان پزشکی..... ۳۱۸
- مقایسه تطبیقی نظام آموزشی دکتری پرستاری در ایران با دانشگاه UC Davis کالیفرنیا..... ۳۱۹
- بررسی نگرش نسبت به یادگیری مهارت های ارتباطی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قزوین..... ۳۲۰
- بررسی رابطه سبک های یادگیری (کلب، وارک) و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸..... ۳۲۰
- عوامل موثر بر ایجاد هویت حرفه ای در دانشجویان پزشکی..... ۳۲۱
- گپ بین تئوری و عمل در آموزش پرستاری: چالش ها و راهکارها..... ۳۲۲
- سبک های یادگیری دانشجویان علوم پزشکی قم در آموزش بالینی..... ۳۲۲
- آسیب شناسی فرایند اجرای منتورینگ در آموزش پرستاری: یک مطالعه کیفی..... ۳۲۲
- تجارب زیسته دانشجویان کارشناسی پرستاری از مشغولیت تحصیلی..... ۳۲۳
- طراحی و تدوین دوره آموزشی تخصصی و مدیریتی فراهم آوری اعضای پیوندی (آبروس)..... ۳۲۴
- هنجار یابی پرسشنامه نگرش به حرفه ای گری در بکار گیری شبکه های اجتماعی در علوم پزشکی..... ۳۲۵

- تبيين ادراك اساتيد و دانشجویان در خصوص فرصت های شبکه های اجتماعی مجازی در آموزش: یک تحلیل محتوای کیفی..... ۳۲۵
- بررسی اضطراب و ارزشیابی آزمون آسکی ایستگاه فرایند پرستاری در آزمون پیش کارورزی دانشجویان پرستاری..... ۳۲۶
- چگونگی برنامه های مجازی توانمندسازی اعضای هیات علمی در آموزش علوم پزشکی در دوران کووید ۱۹: مطالعه مروری نظام مند..... ۳۲۷
- تکنولوژی و ارزشیابی بازخورد _ یادگیری محور: یک مطالعه موردی در آموزش علوم پزشکی..... ۳۲۸
- تاثیر آموزش پزشکی با رویکرد روایی بر ارتقای بازانديشي و همدلی در دانشجویان پزشکی..... ۳۲۸
- عوامل مؤثر در اخلاق حرفه ای از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه..... ۳۲۹
- روانسنجی ابزاری به منظور آموزش بازانديشي در علوم پزشکی..... ۳۲۹
- تبيين درک و تجارب دینفعان از توسعه دانش های میان رشته ای در علوم پزشکی..... ۳۳۰
- بررسی سبک یادگیری دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز در سال ۱۳۹۹..... ۳۳۱
- یاددهی و یادگیری..... ۳۳۲
- بررسی مقایسه ای یادگیری مبتنی بر سناریو به دو روش بحث گروهی و پرسش و پاسخ بر دستاوردهای یادگیری دانشجویان پرستاری..... ۳۳۳
- مقایسه تأثیر شیوه آموزش حضوری با آموزش مجازی در میزان یادگیری دروس دانشجویان هوشبری دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سالهای تحصیلی ۹۶-۹۷ تا ۹۸-۹۹..... ۳۳۳
- بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد کیفیت آموزش بیوشیمی به دو شیوه حضوری و کلاس وارونه..... ۳۳۴
- یک موقعیت یادگیری چگونه خلق می شود؟..... ۳۳۵
- تدریس آناتومی با بکارگیری تصاویر سه بعدی: راهی جهت ارتقا یادگیری در دانشجویان علوم پزشکی..... ۳۳۶
- آموزش همتای دانشجویان مامایی راهکاری جهت ایجاد حس خوب یادگیری در دانشجویان کارشناسی مامایی در بخش زایمان..... ۳۳۷
- ارتقاء یادگیری دانشجویان رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج در درس انگل شناسی پزشکی با اجرای روش هیبرید کلاس معکوس با استفاده از سیستم مدیریت یادگیری نوید وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی..... ۳۳۷
- مقایسه اثر آموزش به ۳ شیوه نمایشی، مبتنی بر ویدئو و شبکه اجتماعی مجازی بر یادگیری مهارت های پرستاری بالینی همودیالیز: یک مطالعه مداخله ای و مقایسه ای..... ۳۳۹
- مقایسه تدریس درس فیزیولوژی غدد و تولید مثل به دو روش سنتی و ادغام با یافته های بالینی در دانشگاه علوم پزشکی گناباد: نگرش و یادگیری..... ۳۳۹
- آموزش پرستاری و پاندمی کرونا ویروس: آموزش فرآیند پرستاری در فضای مجازی..... ۳۴۰
- تدریس مبحث "تشخیص و درمان دیس لیپیدمی" با دو روش سخنرانی و ترکیبی (سخنرانی+ الکترونیکی) و مقایسه تأثیر این دو روش بر پیشرفت تحصیلی در دانشجویان کارآموز و کارورز رشته پزشکی..... ۳۴۰
- مقایسه دو شیوه آموزش رایج و شبیه سازی و ارائه برنامه آموزشی جهت تدریس روش های جراحی به دانشجویان تکنولوژی اتاق عمل..... ۳۴۱
- تدریس اخلاق در آموزش به شیوه یادگیری مبتنی بر مباحثه در سناریوهای واقعی، روشی مؤثر در میزان مشارکت و رضایتمندی اعضای هیات علمی..... ۳۴۱
- مقایسه ی روش های آموزش مجازی و سنتی بر کیفیت یادگیری واحد ترمیمی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل..... ۳۴۲
- بررسی تأثیر جهت گیری هدف بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز..... ۳۴۳
- بررسی اثربخشی گرایش به تفکر انتقادی بر سبک تدریس اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز..... ۳۴۳
- افزایش دانش کارورزان پزشکی در تشخیص و درمان عفونت های حاد تنفسی بعد از آموزش در بحران اپیدمی کرونا..... ۳۴۴
- اثربخشی تدریس آمار زیستی به شیوه مشارکتی بر یادگیری دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد پرستاری..... ۳۴۵

بررسی مقایسه ای آموزش به شیوه آموزش مبتنی بر تیم، سخنرانی و آکرونیوم بر نمرات و میزان رضایت دانشجویان مامایی از یادگیری درس پاتوفیزیولوژی در دانشکده علوم پزشکی سیرجان در سال ۱۳۹۹.....	۳۴۶
بررسی تاثیر آموزش کارگاهی مهارت های عملی بر توانمندی دستیاران جدیدالورود گروه کودکان.....	۳۴۶
بررسی تاثیر بازخورد مبتنی بر داشبورد بر رفتار دستیاران در خصوص درخواست تست های آزمایشگاهی در بخش نورولوژی بیمارستان شهید بهشتی کاشان.....	۳۴۷
ارزیابی محیط های یادگیری بالینی بخش داخلی.....	۳۴۸
بررسی عوامل تاثیرگذار بر کیفیت آموزش تشخیص نویسی، مبتنی بر استانداردهای سازمان بهداشت جهانی (WHO) روش نگاشت مفهومی.....	۳۴۹
ارزیابی کیفیت آموزش مجازی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران در نیمسال دوم ۹۸-۹۹.....	۳۵۰
بررسی ضرورت آموزش درس سوندگذاری مبتنی بر شواهد: باید ها و نبایدها برای رزیدنت ها و دانشجویان علوم پزشکی.....	۳۵۱
روش و محتوای آموزشی مورد انتظار دانشجویان پزشکی در راستای هزینه کرد هوشمند خدمات تشخیصی.....	۳۵۱
آموزش نقشه مفهومی با تلفن همراه و تاثیر اجرای آن بر خلاقیت دانشجویان پرستاری در کارورزی عرصه مراقبت ویژه.....	۳۵۲
یادگیری الکترونیکی.....	۳۵۴
بررسی تأثیر آموزش مجازی هدفمند بر مهارت معاینه فیزیکی دستیاران تخصصی داخلی.....	۳۵۴
دانشجویان رشته های مجازی کدام شیوه آموزشی را بیشتر ترجیح میدهند؟.....	۳۵۴
چالش های آموزش مجازی در پاندمی COVID-۱۹ از دیدگاه اعضای هیات علمی و ارتباط آن با نگرش به تغییر.....	۳۵۵
تحلیلی بر دیدگاه دانشجویان در مورد ترجیح شیوه های ارزشیابی الکترونیکی مطالعه دانشگاه علوم پزشکی شیراز.....	۳۵۶
رابطه اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی و پزشکی.....	۳۵۶
وضعیت درگیری تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی در بستر آموزش الکترونیک.....	۳۵۷
تبیین چالش ها و تجارب اساتید دانشگاه علوم پزشکی البرز از آموزش مجازی در دوران بحران COVID-۱۹.....	۳۵۸
استراتژی های یادگیری از راه دور در آموزش دانشجویان پزشکی در دوران پاندمی : COVID-۱۹ یک مطالعه مرور سیستماتیک.....	۳۵۹
یادگیری الکترونیکی در طی همه گیری کووید ۱۹ در دانشجویان پزشکی.....	۳۵۹
آموزش مجازی سواد اطلاعاتی: گامی در جهت ارتقای مهارت های جستجوی و بازیابی اطلاعات برای عملکرد مبتنی بر شواهد در دانشجویان کارشناسی پرستاری.....	۳۶۰
بررسی اثربخشی آموزش بالینی مبتنی بر شبیه ساز بیمار مجازی تحت وب بر کسب مهارت تصمیم گیری بالینی دانشجویان پرستاری در دوران پاندمی کووید ۱۹.....	۳۶۰
نقش تکالیف ترسیمی در ارتقای کیفیت تدریس مجازی درس علوم تشریح سرو گردن دانشجویان پزشکی بندرعباس در دوران پاندمی کووید.....	۳۶۱
تبیین تجارب دانشجویان گفتاردرمانی نسبت به استفاده از کتاب های کار برای بهبود کیفیت آموزش مجازی در دروان همه گیری کووید-۱۹: یک مطالعه کیفی.....	۳۶۲
بررسی نگرش دانشجویان پزشکی و هوشبری نسبت به آموزش مجازی درس فیزیولوژی در ایام پاندمی COVID-۱۹.....	۳۶۲
اهمیت نسبی و عملکرد سامانه های آموزش مجازی از دید دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۹.....	۳۶۳
بررسی نگرش اعضای هیات علمی و دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی نسبت به آموزش مجازی در سال ۱۳۹۷...۳۶۴	۳۶۴
کاربرد آموزش سیار در آموزش جایگذاری سند بینی.....	۳۶۶

ارزشیابی دوره و هیات علمی

پرسشنامه ها کدبندی شد و اطلاعات وارد نرم افزار SPSS شد. اطلاعات مورد نیاز توسط روش‌های آمار توصیفی و تحلیلی استفاده شد.

ارزشیابی اساتید و عوامل مرتبط با آن در مورد کلاسهای مجازی در هنگامه کووید -۱۹ از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه سال ۱۳۹۹

ویدا سپاهی - دانشگاه ع. پ. کرمانشاه، منصور رضایی - دانشگاه ع. پ. کرمانشاه، فرهاد سالاری - دانشگاه ع. پ. کرمانشاه، احمد خشای - دانشگاه ع. پ. کرمانشاه.

یافته ها : نتایج نشان داد که حیطة مهارت آموزشی مدرس با فراوانی (۹، ۵۴٪)، خصوصیات شخصی و اخلاقی مدرس با فراوانی (۶، ۵۶٪)، رعایت اصول و قوانین آموزشی با فراوانی (۲، ۴۳٪) به ترتیب به‌عنوان مؤثرترین تا کم اثرترین عوامل بر ارزشیابی دانشجویان از اساتید به شمار می‌آیند. همچنین نتایج نشان داد که بیشترین تأثیر بر ارزشیابی استاد از دیدگاه دانشجویان مربوط به مؤلفه یک (قدرت بیان و توانایی برقراری ارتباط و انتقال محتوا) از حیطة مهارت‌های آموزش مدرس با میانگین ۳۷، ۸۳٪ می‌باشد. درحالی‌که کمترین تأثیر را مؤلفه توانایی استاد در فعال نگه داشتن دانشجویان از حیطة خصوصیات شخصی و اخلاقی مدرس با میانگین ۳۰، ۴۸٪ دارد و بقیه مؤلفه‌های ارزشیابی بین این دو میانگین قرار دارند که نشان دهنده تأثیر بالای این مؤلفه‌ها بر ارزشیابی اساتید از دیدگاه دانشجویان است. البته دیدگاه دانشجویان دختر و پسر درباره عوامل مذکور متفاوت بود و این تفاوت ارتباط معناداری را نشان داد ($P < 0.001$). همچنین این نتیجه بدست آمد که بین تأثیر عوامل حیطة‌های ارزشیابی دانشجویان از اساتید خود در دانشکده‌های مختلف و مقاطع مختلف نیز تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0.001$).

بحث و نتیجه گیری : ارزشیابی دانشجویان از اساتید، فرایندی چند بعدی و متأثر از عوامل و عناصر متعددی است که در این مطالعه، عواملی با تأثیر بالا مانند قدرت بیان و توانایی برقراری ارتباط و انتقال محتوا، رعایت اصول اخلاقی و حرفه‌ای در فضای مجازی، مشاوره راهنمایی و کمک به حل مشکلات یادگیری مشخص و همچنین عواملی با تأثیر پایین مانند پاسخگویی به سؤالات دانشجویان، توانایی استاد در فعال نگه داشتن دانشجویان، و استفاده از محتوای آموزش تعاملی شناسایی شد. لذا توجه به آنها از سوی اساتید حائز اهمیت است. البته چنین یافته‌هایی نافی نقش و تأثیر سایر مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر در ارزشیابی اساتید و ضرورت توجه برای بهبود و توسعه هر یک از آنها نیست. پیشنهاد می‌شود با توجه به این که ارزشیابی دانشجویان از اساتیدشان متأثر از نگرش‌ها، علاقه‌ها و ادراک آنها می‌باشد، با تکرار مطالعاتی در حوزه‌های وسیع‌تر دانشگاهی، همه عوامل مؤثر بر ارزشیابی اساتید از دیدگاه دانشجویان در کلاسهای مجازی شناسایی شود تا با اطمینان بیشتری فرم‌های ارزشیابی تدوین گردد.

تأثیر تحصیلات آکادمیک بر ویژگی‌های تدریس اثر بخش از دیدگاه دانشجویان

کامران میرزایی - دانشگاه ع. پ. بوشهر، ثریا زحمت کش - دانشگاه ع. پ. شیراز، سمیه باغبانی - دانشگاه ع. پ. بوشهر.

مقدمه : تدریس مؤثر حاصل تعامل و رفتار متقابل استاد و دانشجو بر اساس یک برنامه طراحی شده منظم و هدفمند استاد با هدف ایجاد

مقدمه : ارزشیابی استادان یکی از ابزارهای مهم در فرایندهای آموزشی است که با استفاده از روش‌های مختلف از جمله نظرخواهی از دانشجویان انجام می‌گیرد. در این برهه زمانی و بحران شیوع بیماری، پیامدهای حرکت آنلاین تعلیم و تربیت نگرانی‌های قابل توجهی را درباره ارزیابی سنتی دانشجویان از مربیان بسیاری از مؤسسات ایجاد می‌کند. اگر مربیان در کلاس‌هایی ارزیابی شوند که تفاوت‌های اساسی با کلاس‌های برنامه‌ریزی شده آنها داشته باشند، ممکن است غیرمنصفانه باشد که این ارزیابی‌ها را در محیطی انجام دهیم که در درجه اول از عهده آنها خارج است. اگرچه توصیه می‌شود مدیریت رسمی و استفاده از ارزیابی‌های دانشجویان به تعویق بیفتد، اما برای دانشجویان مهم است که بتوانند در مورد تجربه یادگیری خود در محیط جدید از راه دور، به مربیان خود بازخورد دهند. ارزیابی‌های مقدماتی استاد توسط دانشجویان می‌تواند برای بهبود آموزش در محیط جدید بسیار مفید باشد. این مطالعه با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر ارزشیابی اساتید در آموزش مجازی در هنگامه کووید -۱۹ بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در سال ۹۹ انجام شد.

روش اجرا : این مطالعه مقطعی از نوع توصیفی-تحلیلی بوده و جامعه مورد مطالعه دانشجویان مشغول به تحصیل ترم دوم و بالاتر دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه (دانشکده‌های پزشکی، داروسازی، دندانپزشکی، پرستاری-مامایی، پیراپزشکی، بهداشت و تغذیه) در مقاطع مختلف تحصیلی بودند. حجم نمونه با اطمینان ۹۵ درصد و دقت ۰.۰۵ و با فرض ۸۸ درصد نگرش مثبت نسبت به تأثیر عوامل بر ارزشیابی، حداقل ۱۶۳ نفر برآورد شد. برای ارزشیابی دیدگاه دانشجویان از عوامل مؤثر بر ارزشیابی اساتید از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. پرسشنامه شامل ۱۸ سؤال بود که با مقیاس لیکرت از "خیلی زیاد تا خیلی کم" از یک تا پنج امتیازبندی شد. سؤالات شامل سه حیطة مهارتهای آموزشی مدرس (۵ سؤال)، رعایت اصول و قوانین آموزشی (۵ سؤال) است. روایی پرسشنامه به وسیله کارشناسان کمیته ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی تایید و پایایی آن از طریق آزمون آلفای کرونباخ ۰.۹۶ به دست آمد. پرسشنامه که شامل دو قسمت مشخصات دموگرافیک و عوامل مؤثر بر ارزشیابی اساتید بود، توسط google form طراحی و لینک آن از طریق گروه‌های واتساپ در اختیار دانشجویان قرار گرفت. سپس

تغییر در رفتار فراگیر و دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده است. هدف این مطالعه مقایسه مهم ترین ویژگی های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان جدیدالورود و دانشجویان سال آخر دانشگاه علوم پزشکی بوشهر بود.

روش اجرا: در یک مطالعه توصیفی تحلیلی در سال ۱۳۹۸، ۲۸۲ دانشجوی ورود و ۲۴۳ دانشجوی سال آخر دانشگاه علوم پزشکی بوشهر هر که به صورت طبقه های تصادفی انتخاب شده بودند، شرکت نمودند. جهت گردآوری داده ها، از پرسشنامه خود ایفا شامل مشخصات دموگرافیک دانشجویان و ۲۲ سوال در خصوص مهمترین شاخص های تدریس اثربخش شامل خصوصیات فردی (۹ سوال)، روش تدریس (۵ سوال)، دانش پژوهی (۳ سوال)، و قدرت ارتباط با دانشجو (۵ سوال) استفاده شد سوالات به صورت بسته و با پاسخ های چندگزینه ای در مقیاس لیکرت (از بسیار زیاد تا بسیار کم) بود.

نتایج: مولفه های خصوصیات فردی در دانشجویان جدیدالورود از اهمیت بالاتری نسبت به دانشجویان سال آخر برخوردار بود ($P < 0.001$)، لیکن مولفه های روش تدریس از دیدگاه دانشجویان سال آخر با اهمیت تر بود ($P < 0.001$). بین اهمیت مولفه های دانش پژوهی و قدرت ارتباط با دانشجو در دو گروه از دانشجویان تفاوت ای دیده نشد (به ترتیب $P = 0.612$ و $P = 0.467$). از دیدگاه دانشجویان جدیدالورود و سال آخر به ترتیب در حیطه خصوصیات فردی، مولفه احترام به دانشجو در هر دو گروه، در حیطه روش تدریس، مولفه های نظم و سازماندهی مطالب، در حیطه دانش پژوهی، مولفه های تسلط بر موضوع و انتقال وازه مطالب و در حیطه ی قدرت ارتباط با دانشجویان عدالت در ارزشیابی در هر دو گروه بالاترین امتیازات را کسب نمودند. از دیدگاه دانشجویان دو گروه عدالت در ارزشیابی مهمترین مولفه یک تدریس اثر بخش بود.

بحث و نتیجه گیری: بجز مولفه رعایت عدالت در ارزشیابی، در سایر حیطه ها های روش تدریس موثر، دیدگاه دانشجویان طی سالهای تحصیل در دانشگاه تغییر کرده و اهمیت حیطه ها از مولفه های خصوصیات فردی و دانش پژوهی مدرس به سمت مولفه های روش تدریس و قدرت ارتباط با دانشجو تغییر ماهیت می دهد.

بررسی میزان اهمیت و دستیابی به اهداف مواجهه زودرس بالینی از نظر دانشجویان پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد

سمانه سروقد مقدم - دانشگاه ع. پ. آزاد اسلامی، آرزو فرج پور - دانشگاه ع. پ. آزاد اسلامی، لیلیا بذرافکن - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، الهام مختاری امیر مجدی - سمانه سروقد مقدم - دانشگاه ع. پ. آزاد اسلامی .

مقدمه: مواجهه زودرس بالینی می تواند یادگیری دانشجویان در حوزه های عاطفی و شناختی، اجتماعی شدن با حرفه و تکوین شخصیت حرفه ای و پروفشنالیسم را افزایش دهد این امر حتی می تواند به عنوان یک موقعیت مناسب برای شناختن حرفه آینده، تصویر درست تری از حرفه پزشکی در اختیار دانشجویان قرار دهد، چیزی که در بسیاری از رشته های دیگر امکان پذیر نیست. لذا هدف این پژوهش، بررسی میزان اهمیت و قابلیت دستیابی به اهداف تماس زودرس با بیمار (ECE) از دیدگاه دانشجویان پزشکی و مقایسه آن با عملکرد تحصیلی آنان می باشد.

روش کار: در این مطالعه توصیفی مقطعی، ۹۳ دانشجوی پزشکی به صورت سرشماری، پس از ارایه آموزش کارگاهی حدود ۳۴ ساعت طی دو ترم اول در زمینه ماهیت رشته پزشکی، اصول اخلاق و رفتار حرفه ای، ارتباط با بیماران، سلسله مراتب و شرح وظایف رده های مختلف، سازوکارهای بهبود کیفیت و برخورد با خطاهای پزشکی و ایمنی بیمار، در بیمارستان حضور یافتند و آموخته های خود را در محیط بالینی تجربه و تمرین نمودند از جمله مواردی که مورد تاکید قرار گرفت شامل: اجرای اصول پوشش حرفه ای پزشکی، آشنایی با ساختار فیزیکی و بخشهای بیمارستانی، آشنایی با سلسله مراتب بیمارستانی و تعامل رده های مختلف، ایجاد ارتباط اولیه با بیماران و همدلی با آنها، مشاهده ارتباطات و تعاملات حرفه ای در محیط و آشنایی با واقعیت های حرفه ای در بخش هایی مثل اورژانس، ICU، همودیالیز و انجام شستشوی دست، کاربرد علوم پایه در بیماران و پاراکلینیک و غیره بود؛ به منظور بررسی، میزان دستیابی به اهداف برنامه و اهمیت برنامه از منظر دانشجویان، از پرسشنامه تماس زودرس با بیمار در ۸ حیطه اصلی (اخلاق پزشکی، مهارتهای علمی، درک مراقبت های اولیه، مهارتهای ارتباطی، مراقبت بیمار محور، آشنایی با نحوه آموزش بالینی، ادغام علوم پایه و بالینی و ایجاد انگیزه برای یادگیری علوم پایه) استفاده شد. حداقل نمره ای که هر دانشجو از این پرسشنامه کسب می کند ۲۲ و حداکثر ۱۱۰ می باشد. این پرسشنامه در مطالعه ادیبی و همکاران جهت ارزیابی دوره های برخورد زودرس با محیط بالینی تدوین گردیده است و در قالب دو مقیاس لیکرت پنج تایی (از ۱= بی اهمیت تا ۵= بسیار مهم) و از ۱= اصلاً قابل دستیابی نیست تا ۵= به سادگی قابل دستیابی است)، روایی صوری و محتوایی این پرسشنامه مورد تایید متخصصان قرار گرفت و پایایی نیز از طریق الفای کرونباخ ۰.۸۲ محاسبه گردیده است. به دانشجویان یادآوری شد که نتایج این تحقیق صرفاً در جهت اهداف طرح و تأثیری در روند ارزشیابی ندارد، پرسشنامه ها پس از کسب رضایت آگاهانه از دانشجویان، به صورت بی نام جمع آوری شد. متغییر عملکرد تحصیلی دانشجویان (نمره معدل ترم قبل) در رابطه با هر دو مقیاس مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده ها بوسیله نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ و با استفاده از آزمون های ضریب همبستگی پیرسون و آزمون تی مستقل انجام شد.

یافته ها: از ۱۰۰ دانشجوی مورد مطالعه، ۹۳ نفر پرسشنامه خود را تکمیل و تحویل نمودند و میزان پاسخدهی ۹۳٪ می باشد. از این تعداد (۲۷) ۲۹٪ مذکر و (۶۶) ۷۱٪ مونث، (۸) ۶٪، ۸٪ متاهل و مابقی مجرد بودند. دامنه سنی شرکت کنندگان ۲۰-۲۶ سال و میانگین سنی ۳۶، ۱±۳۴، ۲۱ سال بود. میانگین نمره دانشجویان در مقیاس اهمیت اهداف برنامه، ۵۹، ۳۱±۸، ۹۹ و در مقیاس قابلیت دستیابی به اهداف، ۷۵، ۱۳±۶۲، ۸۱ به دست آمد که نشان می دهد علی رغم این که دانشجویان اهمیت بسیار بالایی برای اهداف برنامه آموزشی تماس زودرس با بیمار قائل بودند ولی بر این باور بودند که امکان دستیابی بدان اهداف چندان آسان نیست. در بررسی یافته های آماری مشخص شد میان میزان اهمیت اهداف آموزشی دوره با عملکرد تحصیلی دانشجویان ($P=0.001$ و $r=0.371$) ارتباط معنی دار و با جنسیت دانشجویان ($M=-0.477$ و $t=0.559$) و سن دانشجویان ($P=0.367$ و $P=0.095$)، $r=0$ ارتباط آماری معنی داری وجود ندارد. همچنین یافته های آماری مبین آن است که میان قابلیت دستیابی به اهداف با عملکرد تحصیلی دانشجویان ($P=0.004$ و $r=0.293$) ارتباط معنی دار و با جنسیت ($P=0.429$ و $t=0.790$) و سن ($P=0.974$ و $r=-0.003$) ارتباط آماری معنی داری یافت نشد.

نتیجه گیری: دانشجویان ارزیابی بالایی از میزان اهمیت و همین طور قابلیت دستیابی به اهداف برنامه مواجهه زودرس بالینی داشتند. دانشجویان موفق تر به طور معنی داری بیش از سایرین اهمیت و قابلیت دسترسی به اهداف تماس زودرس بالینی را ارزیابی می کنند ولی به طور کلی علی رغم اهمیت بالای اهداف تعیین شده قابلیت دستیابی به آنها آسان نمی نماید و لذا این جنبه برنامه، نیازمند برنامه ریزی و طراحی آموزشی بیشتری می باشد.

تحلیل محیط یادگیری پزشکی عمومی از منظر توجه به پرورش شایستگی پیشرفت فردی

مهتری باوری (نویسنده مسئول) - دانشگاه ع. پ. مشهد، حسین کریمی موتقی - دانشگاه ع. پ. مشهد، مرتضی کریمی - دانشگاه ع. پ. مشهد.

ضرورت پژوهش: یکی از الزامات مهم برنامه درسی پزشکی عمومی، پرورش هفت شایستگی محوری از جمله شایستگی پیشرفت فردی است که از طریق فعالیت های رسمی و غیررسمی به دانشجویان کمک می کند توانمندی های موثر در زندگی فردی و حرفه ای مانند خودآگاهی، کنترل خشم و استرس، مدیریت زمان، هدف گذاری و برنامه ریزی و دانش انفورماتیک را بدانند و به کار ببندند. موفقیت در پرورش این شایستگی بستگی زیادی به نوع محیط یادگیری آن ها دارد. محیط یادگیری فرهنگ حاکم بزموسسه و برنامه درسی، اخلاق و روحیات افراد، ویژگی های فضاهای آموزشی، چگونگی ارتباط افراد با یکدیگر و همچنین شیوه هایی که مدرسان می توانند محیط آموزشی را برای تسهیل

یادگیری سازماندهی کنند را شامل می شود. طبق تحقیقات انجام شده، برنامه های درسی آموزش عالی در پرورش و تقویت شایستگی های مورد نیاز دانش آموختگان از توفیق چندان برخوردار نبوده و موجب اتلاف هزینه و کاهش اثربخشی آموزش ها می شود و یکی از موانع اصلی این مساله، شناخت ناکافی از محیط های یادگیری است. باتوجه به اهمیت شایستگی پیشرفت فردی برای ایفای نقش های حرفه ای دانش آموختگان، هدف پژوهش حاضر تحلیل محیط یادگیری رشته پزشکی عمومی از منظر توجه به پرورش این شایستگی است.

روش: این پژوهش با رویکرد کیفی و روش مطالعه موردی انجام شد. محیط پژوهش دانشکده پزشکی مشهد و مکان انجام مطالعه باتوجه به ویژگی ها و روش های جمع آوری اطلاعات، عرصه های واقعی آموزش بود؛ از جمله کلاس های درس، مرکز مهارت های بالینی، سالن های برگزاری کارگاه های آموزشی و بخش های بالینی بیمارستان های آموزشی که زیرمجموعه دانشکده پزشکی می باشند و هر یک از آنها بخشی از آموزش دانشجویان در مقطع بالینی را عهده دار هستند. مشارکت کنندگان شامل اساتید دوره پزشکی عمومی (۶ نفر)، متخصصان آموزش پزشکی (۳ نفر)، مدیران گروه های آموزشی (۴ نفر)، مدیران آموزشی دانشکده و دانشگاه (۲ نفر) که در آموزش پزشکی عمومی مشارکت داشته و بر اساس شناخت تیم پژوهش در زمینه برنامه درسی ملی پزشکی عمومی صاحب نظر بوده و با علاقه به این حوزه را داشتند و همچنین دانشجویان پزشکی (۳۴ نفر) بودند که به روش نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند. جمع آوری اطلاعات پژوهش با انجام ۱۵ مصاحبه نیمه ساختارمند، ۲ بحث گروهی متمرکز، ۴ مشاهده در فضاهای آموزشی مختلف و مرور سند برنامه درسی ملی پزشکی عمومی تارسیدن به اشباع داده ها ادامه یافت. اطلاعات به دست آمده با استفاده از نرم افزار MAXQDA-۱۰ مدیریت شد و با روش تحلیل محتوای کیفی براساس الگوی گرنهایم ولاندمن تحلیل گردید. دقت مطالعه با به کارگیری اقداماتی برای افزایش قابلیت اطمینان داده ها شامل مقبولیت، تممیم پذیری، قابلیت اعتماد و تأیید پذیری، مبتنی بر توصیه های گوباولینکلن تقویت شد.

یافته ها: اطلاعات جمع آوری شده به واحدهای معنایی خلاصه و با ایجاد ۳۰۲ کد اولیه و مقایسه و دسته بندی سیستماتیک آنها به ۳۳ زیر مضمون تبدیل شد. بهان دادن به شایستگی پیشرفت فردی در بعضی از مقاطع پزشکی عمومی، حذف دروس مرتبط با این شایستگی در برنامه درسی فعلی، فرجه شدن بیش از حد برنامه درسی با محتوای نظری، فقدان مدل مشخص برای پرورش شایستگی، عدم استفاده از فناوری های نوین، استراتژی ها و محتوای نامناسب، محدودیتهای محیطی و ارزشیابی نامناسب از مهمترین زیرمضمون های به دست آمده از تحلیل اطلاعات بود. نهایتاً از طریق مقایسه ی زیرمضمون ها با یکدیگر و با متن اصلی، ۵ مضمون اصلی شامل "پارادوکس های برنامه درسی، تجارب یادگیری، توازن در توزیع، ارزشیابی اصیل و توانمندی اساتید" استخراج شد. تحلیل یافته ها نشان داد علی رغم تاکید برنامه ریزان درسی بر اهمیت هفت شایستگی محوری و الصاق سند توانمندی های دانش آموختگان به

بررسی تحقق استانداردهای فدراسیون جهانی آموزش پزشکی (WFME) در دوره پزشکی عمومی دپارتمان پزشکی اجتماعی دانشکده پزشکی بقیه ا... (عج)

طالب بدری - مرکز تحقیقات علوم اعصاب، دانشگاه ع. پ. بقیه ا...، محمد رئیس زاده - گروه جراحی، دانشگاه ع. پ. بقیه ا...، حسن گودرزی - گروه طب اورژانس، دانشگاه ع. پ. بقیه ا...، ازاده صدقی جلال - دفتر توسعه پزشکی، دانشگاه ع. پ. بقیه ا...،

مقدمه: نظام آموزش پزشکی کشور علاوه بر عملکرد خدماتی در بخش بهداشت و درمان؛ در عرصه عملکردهای آموزشی و پژوهشی خود نیز برای به روز ماندن، رقابت پذیری و کسب رتبه منطقه ای و جهانی، نیازمند ارتقای کیفی است. آمار و گزارش های سازمان های جهانی نشان می دهد که ایران از نظر کمی، اکثر استانداردهای بهداشت و درمان را به دست آورده و جزو کشورهای پیشرو منطقه می باشد. بهبود کیفیت آموزش پزشکی از مسائل اصلی نظام آموزش پزشکی کشور است و یکی از استراتژیها برای ارتقای کیفیت آموزش پزشکی ارزیابی وضعیت موجود و شناسایی نقاط ضعف می باشد. به همین منظور، بررسی و تلاش جهت ارتقای کیفیت آموزش پزشکی در دانشگاه های علوم پزشکی کشور، با در نظر گرفتن استانداردهای بین المللی اهمیت دارد. لذا جهت دستیابی به کیفیت مطلوب انجام ارزیابی درونی موثرترین راه می باشد. استفاده از ارزیابی درونی برای بهبود کیفیت آموزش عالی در سایر کشورها از سابقه طولانی برخوردار است. ارزیابی درونی موجب می شود نهاد های آموزشی از نتایج عملکرد خود در قبال انجام وظایف آگاه شوند و در صورت لزوم اصلاحات لازم را انجام دهند.

روش اجرا: مطالعه از نوع توصیفی - مقطعی در سال ۱۳۹۸ در گروه پزشکی اجتماعی انجام گرفت. ابزار جمع آوری اطلاعات چک لیست تهیه شده بر اساس استانداردهای جهانی WFME در ۷ حوزه بود. نتایج و ارزیابی با استفاده از پرسشنامه، بررسی مستندات گروه و مصاحبه های صورت گرفته بدست آمد.

یافته ها: میزان تحقق استانداردهای جهانی در گروه پزشکی اجتماعی در حوزه رسالت و اهداف، دانشجو و منابع آموزشی ۱۰۰٪، حوزه برنامه آموزشی ۹۴، ۴۴٪، حوزه هیئت علمی ۶۲، ۵٪، حوزه مدیریت عالی و اجرایی ۲۵٪ و حوزه ارزشیابی ۹۱٪ بوده است.

نتیجه گیری: با توجه به اهمیت و لزوم ارتقای کیفیت حوزه های مختلف استانداردهای آموزش پزشکی منطبق با استانداردهای جهانی در دپارتمانهای آموزشی، لازم است سطح کیفیت در حوزه های مدیریت عالی و اجرایی و هیئت علمی در گروه پزشکی اجتماعی افزایش یافته و حد مطلوب بالاتر از ۸۰٪ کسب شود.

برنامه درسی، توجه به این شایستگی ها از وزن یکسانی برخوردار نمی باشد. همچنین با وجود تاکید بر استفاده از راهبردهای مبتنی بر وظیفه و مساله محور برای پرورش شایستگی های محوری، به دلایل متعددی همچون حجم زیاد مباحث تئوری، محدودیتهای محیط فیزیکی، تعداد زیاد دانشجویان در کلاسها و عرصه های آموزشی، پیاده سازی این راهبردها با موانع جدی روبرو است و تناقضات متعددی از این دست در محیط یادگیری مشاهده می شود. از طرف دیگر هنوز درک صحیح و دقیقی از مفهوم شایستگی پیشرفت فردی و اهمیت آن در رشته پزشکی بین اعضای هیات علمی وجود نیامده است. به همین دلیل اکثر آنان ویژگی های خاص محیط یادگیری برای پرورش شایستگی را نمی دانند. به تبع این مساله دانشجویان نیز از نیازهای آموزشی خود برای کسب توانمندی های مربوطه غافل می مانند و در یک چرخه معیوب نه استاد از دانشجو انتظارات مشخصی در این مقوله دارد و نه دانشجو متوجه خلاء موجود در آموزش این توانمندی ها می شود. مشکلات موجود در محیط آموزشی باعث می شود که دانشجو قادر به یادگیری خرده مهارت های پیشرفت فردی، تمرین و به کارگیری آنها نباشد. بی نظمی در محیط بخش های بالینی، کمبود امکانات برای دانشجویان در بخش ها، تعداد زیاد دانشجو، تمرکز اساتید در محیط های بالینی بر آموزش دستیاران و کشیک های زیاد دانشجویان در مقطع کارورزی، منفعل بودن دانشجویان در برنامه های آموزشی، نگرانی از احترام به شخصیت فردی در محیط آموزشی، یادگیری تئوریک خرده مهارتها و ضعف نظام آموزش متوسطه در توجه به مسائل روانی اجتماعی دانش آموزان (قبل از ورود به دانشگاه) مواردی بودند که به عنوان مشکلات محیط یادگیری در این مطالعه مطرح شدند. بی توجهی به مولفه های توانمندی پیشرفت فردی در طراحی آزمون ها و عدم ارائه بازخورد مستمر و مناسب به دانشجویان از سوی اساتید در زمینه صلاحیت های فردی، از دیگر یافته های پژوهش بود. یکی از مهمترین نتایج بدست آمده از مطالعه آن است که در شرایط فعلی بسیاری از اساتید پزشکی خودشان واجد صلاحیت های فردی لازم نیستند.

نتیجه گیری: محیط یادگیری کنونی در دانشکده پزشکی با ویژگی هایی که دارد قادر به پرورش شایستگی پیشرفت فردی در دانشجویان نمی باشد. این مساله بیانگر محیط آشوبناکی است که طراحی آموزشی در آن فروگذارده باقی مانده است. بنابراین لازم است با اتخاذ رویکرد مناسب به طراحی محیط یادگیری اثربخش اقدام نمود.

واژه های کلیدی: پزشکی عمومی، شایستگی پیشرفت فردی، محیط یادگیری

ارزشیابی برنامه آموزشی دستیاران تخصصی کودکان در

دانشگاه علوم پزشکی شیراز به روش هدف آزاد

جواد کجوری - دانشگاه ع. پ. شیراز، لیلا بندرافکن - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، زهرا صفاری - دانشگاه ع. پ. شیراز، کریم عباسی - دانشگاه ع. پ. شیراز، مریم امیری نیا - دانشگاه ع. پ. شیراز، مارال استوارفر - دانشگاه ع. پ. شیراز، مریم کمالی، دانشگاه ع. پ. شیراز.

مقدمه: پیشرفت روز افزون و تصاعدی علوم در دنیا و همگامی اجتناب ناپذیر علوم پزشکی با این روند، موجب شده است تا لزوم تغییرات در برنامه آموزشی دوره های آموزش تخصصی پیش از پیش احساس گردد. مسئولیت دانشگاه های علوم پزشکی تعلیم و تربیت پزشکان و پرسنل درمانی است که پس از دانش آموختگی بتوانند با انجام وظایف حرفه ای خود و پایبندی به اصول مدونی که این حرفه ایجاد می کند در راه ارتقای سلامت جامعه تلاش کنند. ارزشیابی مؤثر یکی از مهمترین مباحث اساسی فرآیندهای آموزشی، برای حصول اطمینان از پیامد یا بازده برنامه آموزشی است. دانشگاه ها به عنوان نهاد تولید کننده و انتقال دهنده دانش و تامین نیروی انسانی متخصص در جامعه و وظیفه دارند به طور مستمر به بررسی وضعیت موجود خود پرداخته و با تحلیل مسائل به راهکارهای عملی برای ارتقاء کیفیت آموزش دست یابند. برنامه درسی تخصصی کودکان نیز در سال ۱۳۸۷ در راستای نیاز جامعه بازنگری و تصویب شد و به دانشکده های پزشکی ابلاغ گردید و اکنون در حال اجرا است. ولی با توجه به ضرورت به روزرسانی برنامه های درسی از جمله برنامه درسی تخصصی کودکان به دلایلی شامل ظهور علوم جدید، تغییرات دموگرافیک، پیشرفت در علوم بیولوژیک و تغییرات بنیادین در سیستم ارایه خدمات سلامت، بازنگری برنامه درسی امری مهم و اجتناب ناپذیر می باشد. از این رو به منظور ارزشیابی و بازنگری برنامه درسی، بررسی نقطه نظرات و دیدگاه های گروه های درگیر و ذینفع در برنامه درسی شامل اساتید، دانشجویان و جامعه ضروری است که می تواند مرجع مناسبی برای راهنمایی برنامه ریزان آموزشی باشد.

روش اجرا: این مطالعه از نوع مطالعه ی کیفی با رویکرد تحلیل محتوا با استفاده از الگوی هدف آزاد اسگریون است. در این بخش از مطالعه، جامعه پژوهش شامل دستیاران کودکان، دانشگاه علوم پزشکی شیراز است که در حال گذراندن دوره تخصص هستند. مشارکت کنندگان به صورت نمونه گیری هدفمند از میان دستیاران کودکان با حداکثر تنوع از نظر رشته و سال تحصیلی جهت انجام پژوهش انتخاب و از آنها مصاحبه به عمل آمد. در این مطالعه روش اصلی جمع آوری داده ها در ابتدا، مصاحبه های فردی نیمه ساختارمند بود مصاحبه ها به طور کامل ضبط و از موارد مهم و کلیدی یادداشت برداری نیز شد. هر مصاحبه بین ۲۰ دقیقه الی ۴۵ دقیقه به طول انجامید. پاسخ های دارای ابهام در حین مصاحبه ها به طور عمیق تر جهت روشن سازی موضوع مورد پرسش قرار گرفتند و یا بعد از پیاده کردن مصاحبه روی کاغذ و پی بردن به

موضوعات مبهم، مجدداً با شرکت کننده مورد نظر در جهت روشن سازی و باز کردن موضوع مصاحبه انجام شد. جامعه پژوهش شامل دستیاران کودکان دانشگاه علوم پزشکی شیراز بودند که در حال تحصیل هستند. نمونه آماری مورد مطالعه در این پژوهش را ۹ نفر از دستیاران سال اول تا سوم و ۲ نفر از اساتید گروه کودکان دانشگاه علوم پزشکی شیراز تشکیل دادند. ابزار گردآوری داده ها مصاحبه بود که از مشارکت کنندگان خواسته شد به توصیف چگونگی اجرای برنامه آموزشی بپردازند. سپس محقق با مرور مکرر مصاحبه ها ابتدا رمزها سپس با ترکیب و سازمان دهی زیرمقوله ها، آنها را به شمار کمتری از دسته بندی (مقوله) تبدیل شد. به عبارتی، مفهوم کلی که حاصل جمع بندی این مقوله ها یا تم ها حاصل گردید.

یافته ها: پس از پیاده سازی مصاحبه ها و تحلیل داده ها، ۹۴ کد، ۱۱ طبقه فرعی و ۲ طبقه اصلی شامل ساختار نظاممند یافته با زیر طبقات (وجود برنامه مدون، تکرار تجارب برای یادگیری بهتر، چگونگی آموزش و تعامل با دستیاران، راهبردهای آموزشی از طریق برنامه پنهان و تحقق انتظارات) و چالش های اجرایی برنامه (گرانباری برنامه، کاهش فرصت مطالعه دستیاران، شکاف انگیزشی در انتخاب رشته دستیاران، شکاف در نظام پایش عملکرد دستیاران، لزوم اصلاح شیوه های ارزشیابی و منابع محدود) استخراج شد.

نتیجه گیری: طبق یافته های این پژوهش، برنامه طب کودکان، در اجرا موفقیت هایی داشته که به بیان تجارب مشارکت-کنندگان آموزش ساختار نظاممند گرفته است. زیر طبقات وجود برنامه مدون، تکرار تجارب برای یادگیری بهتر، چگونگی آموزش و تعامل با دستیاران، راهبردهای آموزشی از طریق برنامه پنهان و تحقق انتظارات بودند که نظم ساختار صحیح آموزش را در این طبقه توضیح دادند. زیر طبقات این طبقه همچنین چالش های اجرایی این برنامه در گرانباری برنامه، کاهش فرصت مطالعه دستیاران، شکاف انگیزشی در انتخاب رشته دستیاران، شکاف در نظام پایش عملکرد دستیاران، لزوم اصلاح شیوه های ارزشیابی و منابع محدود، بودند که موانع جدی برنامه آموزشی دستیاران کودکان را تهدید می کند.

ادراکات دانشجویان پرستاری از محیط یادگیری بالینی:

یک مطالعه توصیفی مقطعی

مریم باقری - دانشگاه ع. پ. اصفهان، ریحانه نیک نژاد - دانشگاه ع. پ. اصفهان، مریم السادات هاشمی، نرگس خیرالهی - دانشگاه ع. پ. اصفهان، آفرین قنوات پور - دانشگاه ع. پ. اصفهان، محمد اکبری - دانشگاه ع. پ. اصفهان.

زمینه و هدف: یکی از مهمترین ابعاد شناخته شده در زمینه موفقیت برنامه های آموزشی پرستاری، محیط های یادگیری است. محیط آموزش

بالینی شبکه ای متقابل و پیچیده از نیروها هستند که بر روی پی آمدهای یادگیری بالینی دانشجویان موثر می باشد. نقطه تماس بین دانشجو و محیط یادگیری بالینی، محیط یادگیری درک شده است که ارتباطی را بین این دو حوزه ترسیم می کند. بررسی ادراک دانشجویان از محیط بالینی می تواند نقاط ضعف و قوت آموزش در محیطهای یادگیری بالینی را روشنتر نماید و در برنامه ریزیهای آموزشی و ارتقای کیفیت آموزش پرستاری مؤثر باشد. علیرغم مطالعات انجام شده در زمینه بررسی مشکلات و مسائل آموزش بالینی در سراسر کشور، با توجه به متفاوت بودن مدرسین، دانشجویان و محیطهای آموزشی بالینی در هر واحد دانشگاهی، بررسی این ویژگیها و ارتباطات آنها در هر مرکز آموزشی به طور مجزا و در فواصل زمانی کوتاه بسیار ضروری به نظر می رسد. با توجه به اینکه دانشجویان به عنوان یکی از اصلی ترین ذینفعان در فرآیند آموزشی به شمار می روند، بررسی ادراکات آنان از محیطهای یادگیری بالینی جای توجه دارد. لذا این مطالعه با هدف بررسی ادراکات دانشجویان پرستاری از محیط یادگیری بالینی انجام شد. روش: این مطالعه یک پژوهش توصیفی مقطعی می باشد که در نیمسال دوم تحصیلی ۹۸-۹۷ انجام شد. نمونه گیری به صورت سرشماری انجام شد. در مجموع تعداد ۱۶۵ نفر از دانشجویان (۸۱ دانشجوی دختر و ۸۴ دانشجوی پسر) در این مطالعه شرکت داشتند. پژوهشگر پس از دریافت معرفی نامه از معاونت آموزشی و با توجه به فهرست اسامی از دانشجویان ترمهای تحصیلی ۴ تا ۸ نمونه گیری انجام شد. در این مطالعه دانشجویان ترم ۱ تا ۳ که از تجربه محدودی از حضور بالینی داشتند به مطالعه وارد نشدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش شامل پرسشنامه دموگرافیک و بخش سنجش ادراکات نسخه فارسی هنجاریابی شده سیاهه محیط یادگیری بالینی بود. این ابزار ۶ بعد را مورد بررسی قرار می دهد که عبارت اند از توجه به تفاوت های فردی دانشجویان، رضایت دانشجویان از آموزش بالینی، مشارکت دانشجویان در فعالیت های بالینی، فردی سازی دانشجویان، مشخص بودن شرح وظایف دانشجویان در طی دوره بالینی، استفاده از نوآوری در آموزش بالینی که با مقیاس لیکرت ۵ نقطه ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف به صورت کاملاً موافقم با نمره ۱ تا کاملاً مخالفم با نمره ۵، نمره دهی می شود. این مطالعه بخش ادراکات دانشجویان از محیط یادگیری را بررسی می کند و ایده ال مورد انتظار آنها از محیط یادگیری بالینی را نشان می دهد. ضریب آلفای کرونباخ ۰.۸۰. نشانگر اعتماد علمی پرسشنامه در بخش ادراکات آن است. تحلیل داده ها با نسخه ۱۶ نرم افزار آماری SPSS انجام شد. یافته ها: میانگین نمره کل ادراکات از محیط یادگیری بالینی ۱۶، ۱۴۰ با انحراف معیار ۶۳، ۱۴ به دست آمد. از بین ابعاد بیشترین نمره مربوط به بعد رضایت با میانگین ۱۲، ۲۵ و انحراف معیار ۳۶، ۴ بود. در این مطالعه بین ترم تحصیلی و ابعاد نوآوری، فردی سازی و ادراکات از محیط یادگیری ارتباط معناداری وجود داشت به طوری که نوآوری و فردی سازی با افزایش ترم تحصیلی کاهش یافته ولی ابعاد مشخص بودن شرح وظایف دانشجویان در طی دوره بالینی و مشارکت دانشجویان در فعالیت های بالینی با افزایش ترم تحصیلی به طور معناداری افزایش

داشته است. در بررسی ارتباط هر بعد با ابعاد دیگر ادراکات از محیط یادگیری بالینی، نتایج حاکی از آن است که افزایش نمره ابعاد رضایت دانشجویان از آموزش بالینی و استفاده از نوآوری در آموزش بالینی بر سایر ابعاد تاثیر گذار است. در این مطالعه بعد استفاده از نوآوری در آموزش بالینی با جنسیت دانشجویان ارتباط معناداری داشت.

نتیجه گیری: این مطالعه پیشنهاد می کند عوامل محیطی با ادراکات دانشجویان از محیط یادگیری و رضایت دانشجویان از یادگیری در محیط های بالینی مرتبط است. به طوری که درک دانشجویان از مشخص بودن شرح وظایف در دوره بالینی و استفاده از نوآوری در آموزش بالینی با افزایش ترم تحصیلی تغییراتی را نشان می دهد. ابعاد ادراکات از محیط یادگیری بالینی در تدوین برنامه های آموزش بالینی در دوره کارشناسی پرستاری بایستی مورد توجه باشد.

ارتقای مشارکت دانشجویان در فرآیند ارزشیابی اساتید دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۹۹

رعنا غلامزاده نیکجو - شیرین نصرت نژاد - علیرضا محبوب اهری -
شهلا دمنابی - یگانه پرتوی - دانشگاه ع. پ. تبریز، فرشته وثوق زاده.

مقدمه: ارزشیابی اساتید به نوعی میزان موفقیت اساتید در رسیدن به اهداف آموزشی خود را نشان می دهد که با توجه به اهمیت این موضوع نتایج ارزشیابی می تواند ضمن تقویت نقاط قوت و اصلاح نقاط ضعف، مبنای بسیاری از تصمیم گیری ها و برنامه ریزی های آموزشی شود که موجبات ارتقای سطح علمی دانشگاه را فراهم سازد.

هدف: با توجه به اینکه در طی سال های متمادی میزان مشارکت دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در نظام ارزشیابی اساتید پایین تر از حد انتظار بود، این مطالعه جهت ارتقای وضعیت مشارکت دانشجویان دانشکده در نظام ارزشیابی اساتید در طی دو نیمسال تحصیلی سال ۱۳۹۹-۹۸ انجام پذیرفته است.

روش اجرا: مطالعه حاضر یک مطالعه اقدام پژوهی (Action Research) است که با مشارکت معاونت آموزشی، دفتر توسعه آموزش، گروههای آموزشی و دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی (۷۰ نفر) در نیمسال اول و دوم سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ در دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام گرفت. ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه ای بود که بر اساس بررسی متون طراحی گردید و جهت تعیین روایی محتوایی در اختیار ۱۰ نفر از اساتید گروههای مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، سیاستگذاری سلامت، اقتصاد بهداشت، فناوری و اطلاعات سلامت قرار گرفت و پس از اصلاحاتی تایید گردید. پرسشنامه شامل ۱۷ سوال کمی و ۲ سوال کیفی

بود. در مرحله اول مشکلات و چالش های عدم مشارکت یا مشارکت ناکافی دانشجویان و راهکارهای پیشنهادی آنها جهت ارتقای وضعیت شناسایی گردید. سپس جلسات متعدد در قالب بحث گروهی با صاحبان اصلی فرآیند ارزشیابی یعنی مدیران گروه دانشکده، معاون آموزشی و پژوهشی، رئیس دانشکده و مسئولین نظام ارزشیابی و EDO برگزار شد و مشکلات و راهکارهای ارتقای مشارکت دانشجویان از دید این افراد احصا گردید. طی مرحله دوم اقدام پژوهی یعنی برنامه ریزی و اجرا، به منظور از بین بردن موانع و مشکلات عدم مشارکت در ارزشیابی، طی جلسات متعدد با مدیران گروه و مسئولین آموزشی دانشکده راهکارهای مداخله جهت افزایش مشارکت حداکثری دانشجویان اجرا گردید. در مرحله آخر بعد از اجرای مداخلات و راهکارها میزان مشارکت دانشجویان در ارزشیابی سنجیده شد.

یافته: قبل از انجام اقدام پژوهی متوسط مشارکت دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی در فرآیند ارزشیابی اساتید در بین دانشکده های دانشگاه در نیمسال اول ۹۹-۹۸، ۴۷ درصد بوده است. علل و مشکلات به سه حیطه شامل مشکلات مربوط به ساختار فرم ارزشیابی، روند اجرایی فرآیند ارزشیابی و عوامل مربوط به اساتید تقسیم بندی گردید. متناظر با هر کدام از مشکلات، راهکارها استخراج شده و به مرحله اجرا در آمد. پس از اجرای راهکارها میزان مشارکت دانشجویان در فرآیند ارزشیابی اساتید از ۴۷ درصد قبل از مداخلات اصلاحی به ۵۵٫۱۲ درصد رسید.

نتیجه گیری: با اجرای مداخلات ساده اما اثر بخش میزان مشارکت دانشجویان در ارزشیابی اساتید ارتقا پیدا کرد. شناسایی مشکلات و رفع گلوگاهها در فرآیند ارزشیابی تاثیر مثبت در تکامل فرآیند آموزشی و ارتباط دانشجو و اساتید خواهد داشت.

کلیدواژه: ارزشیابی، نظام ارزشیابی، فرآیند، اقدام پژوهی

بررسی مقایسه ای تاثیر آموزش کاربرد طب انتقال خون در پرستاری کودکان به شیوه مبتنی بر وظیفه و مبتنی بر مشکل بر دانش و تصمیم گیری بالینی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان ۱۳۹۸

زهرا طاهری ازبرمی - دانشگاه ع. پ. گیلان - صغری رفیعی - مهشید میرزایی - احسان کاظم نژاد.

مقدمه: تزریق خون از رویکردهای اجرایی بسیار متداول در بیمارستان ها است. در سراسر دنیا، پرستاران حرفه ای باید دانش و مهارت کافی برای مدیریت محصولات خونی و نظارت بر واکنش های جانبی بالقوه آن راداشته باشند. بیش از نیمی از مراحل در زنجیره انتقال

خون وابسته به آگاهی و مهارت پرستاران دارد، در حالی که نتایج مطالعات متعدد نشان دهنده فقدان دانش مناسب در زمینه انتقال خون بین دانشجویان پرستاری و پرستاران شاغل می باشد، آموزش کافی در حیطه طب انتقال خون منجر به ارتقای امنیت بیمار و کاهش خطاهای انتقال خون می شود، یکی از راههایی که می توان به تربیت دانشجویان فعال در محیط کار اقدام نمود، استفاده از روش های فعال یادگیری است. واز جمله روش های یادگیری فعال، یادگیری مبتنی بر وظیفه است. در این نوع یادگیری، روش تدریس، دانشجو محور بوده و با رویکرد یادگیری فعال دانشجویان با موقعیت های دنیای واقعی آشنا می شوند. لذا در این مطالعه محقق با طراحی دوره آموزش کاربرد طب انتقال خون در پرستاری کودکان به شیوه مبتنی بر وظیفه و مقایسه آن با شیوه مبتنی بر مشکل، اقدام به ارزیابی اثرات این دوشیوه آموزشی بر میزان آگاهی و تصمیم گیری بالینی دانشجویان پرستاری نمود.

روش اجرا: در این مطالعه کارآزمایی بالینی آموزشی، ۸۲ دانشجوی پرستاری شاغل به تحصیل در ترم های پنجم و ششم پرستاری در دو گروه، ۴۲ نفر در گروه آموزش مبتنی بر وظیفه و ۴۰ نفر در گروه آموزش مبتنی بر مشکل، مورد مطالعه قرار گرفتند. جهت سنجش دانش و تصمیم گیری بالینی دانشجویان پرستاری در خصوص کاربرد طب انتقال خون از پرسشنامه محقق ساخته استفاده خواهد گردید. جهت استاندارد سازی نمرات خام از روش تبدیل خطی استفاده می گردد. روایی ابزار از طریق سنجش روایی محتوی (CVR، CVI) و پایایی ابزار به طریق هم ارزی مورد سنجش قرار گرفت. در گروه مداخله آموزش مبتنی بر وظیفه طی پنج مرحله و در گروه کنترل آموزش مبتنی بر مشکل مورد استفاده قرار گرفت. پس آزمون با همان ابزارهای مورد استفاده در پیش آزمون در فاصله زمانی بلافاصله بعد از مداخله سنجیده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار آماری SPSS و آزمون های من ویتنی و نتایج آنالیز واریانس چندگانه ($P < 0.05$) استفاده گردید.

نتایج: نمره کل دانش در بعد از مداخله در گروه آموزشی مبتنی بر وظیفه برابر با ۵، ۱۷ ± ۸، ۶۹، با میانه ۶، ۷۴ نسبت به گروه آموزش مبتنی بر مشکل با میانگین و انحراف معیار ۷، ۱۶ ± ۲، ۶۱ با میانه ۷، ۶۲ بیشتر بوده است و این اختلاف از لحاظ آماری بر اساس آزمون من ویتنی یو معنی دار بوده است ($P = 0.005$).

همچنین نمره تصمیم گیری بالینی در دانشجویان پرستاری در خصوص کاربرد طب انتقال خون در پرستاری کودکان قبل از مداخله در گروه های آزمون و کنترل نشان داد، نمره قبل از مداخله دو گروه یکسان بوده است ($P = 0.981$). اما نمره بعد از مداخله ($P < 0.001$) از لحاظ آماری معنی دار است و گروه آموزشی مبتنی بر وظیفه از نمره بعد از آزمون بالاتری از لحاظ آماری بر اساس شاخص آماری میانگین و میانه برخوردار است. نتایج آنالیز کوواریانس چندگانه (MANCOVA) نیز نشان داد با کنترل دو متغیر (نمره تصمیم گیری قبل از مداخله و نمره

آگاهی قبل از مداخله) همچنان روش آموزشی مبتنی بر وظیفه نسبت به روش مبتنی بر مشکل هم بر تصمیم گیری بالینی بعد از مداخله ($p < 0.001$) و هم بر آگاهی بعد از مداخله ($p = 0.002$) معنی دار بوده است. در کل نتایج مطالعه حاکی از اثربخشی روش آموزشی مبتنی بر وظیفه جهت تدریس محتوای آموزشی کاربرد طب انتقال خون در پرستاری کودکان بود.

نتیجه گیری: با توجه به اثربخشی این شیوه یادگیری در دانشجویان، محتوای حاضر و روش مورد استفاده در نوآوری آموزش و بازنگری کوریکولوم پرستاری به دست اندرکاران آموزش پزشکی و پرستاری پیشنهاد گردد.

کلمات کلیدی: آموزش مبتنی بر وظیفه، آموزش مبتنی بر مشکل، پرستاری، طب انتقال خون، دانش، تصمیم گیری بالینی.

تأثیر برنامه آموزشی مواجهه زودرس با پژوهش بر اشتیاق به تحصیل و افزایش مهارت و عملکرد پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم تغذیه و رژیم شناسی دانشگاه علوم پزشکی تهران

لیلا آزادبخت دانشگاه ع. پ. تهران، آزاده کردستانی مقدم - دانشگاه ع. پ. تهران، محمدرضا عسکری - دانشگاه ع. پ. تهران، احمد اسماعیل زاده.

مقدمه: توانمندی انجام پژوهش یکی از اجزای ضروری در آموزش دانشجویان تحصیلات تکمیلی است. مشارکت دانشجویان علوم پزشکی در پژوهش علاوه بر نتایج آن در طولانی مدت، به آنها در مهارت های ارتباطی، مدیریت زمان، بهتر اندیشیدن و فراگیر مستقل شدن کمک می کند و همچنین موجب ارتقاء مهارت تفکر نقادانه و تجزیه و تحلیل در آنها می گردد. در دانشگاه های علوم پزشکی به دلایل مختلف از جمله فشردگی برنامه درسی (کوریکولوم) رشته های مذکور باعث شده که فرصت کافی برای آموزش روش های مختلف پژوهش و بسیاری از مهارت های مرتبط که به ارتقاء عملکرد تحصیلی دانشجویان نیز کمک می کند فراهم نگردد و آموزش روش های پژوهش در زمان و شکل مناسب صورت نگیرد. این مطالعه با هدف بررسی تاثیر برنامه آموزشی مواجهه زودرس با پژوهش بر افزایش اشتیاق به تحصیل و ارتقاء مهارت ها و عملکرد پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی صورت گرفت.

روش اجرا: ۶۸ دانشجوی تحصیلات تکمیلی در این مطالعه مورد-شاهدی شرکت نمودند (۲۸ دانشجوی کارشناسی ارشد و ۶ دانشجوی دکتری در هر گروه از مطالعه). میزان اشتیاق به تحصیل، مهارت و عملکرد پژوهشی آنان از طریق پرسشنامه محقق ساخته روا و پایا بصورت

خوداظهاری قبل و بعد از برنامه آموزشی مواجهه زودرس با پژوهش در دو گروه مورد و شاهد بررسی شد. همچنین رضایتمندی دانشجویان شرکت کننده در برنامه از طریق پرسشنامه محقق ساخته روا و پایا در مقیاس لیکرت ۵ تایی اندازه گیری شد. زمان برنامه برای هر یک از دانشجویان حداقل دو نیمسال تحصیلی در نظر گرفته شد. از آزمون های آماری Paired T-test و T-test جهت مقایسه میانگین ها استفاده شد. در این برنامه، علاوه بر آموزش مهارتهای پژوهشی مورد نیاز دانشجویان توسط اساتید، از همان ابتدا دانشجویان به پروژه های پژوهشی مشخصی وارد شدند تا این امکان را داشته باشند بصورت عملی مهارتهای آموزش دیده را تمرین نمایند. این برنامه آموزشی به گونه ای طراحی شده بود که دانشجویان در طی مسیر (جدای از روند پایان نامه) مهارتهای پژوهشی لازم را فرا گیرند. آموزش مهارتهای مورد نیاز توسط اساتید، بصورت گروهی و گاه بصورت فردی صورت می گرفت. آموزش های مذکور بصورت هفتگی و در ساعات از پیش تعیین شده صورت می گیرند. مهارتهای آموزشی در این برنامه شامل آموزش و آشنایی با انواع روش های پژوهش بطور عملی، آموزش نحوه انجام مرور سیستماتیک و متاآنالیز، نحوه جستجو در پایگاه های اطلاعاتی مهم، روشهای مختلف آنالیز آماری، استفاده از نرم افزار SPSS و نگارش مقالات، چک لیست های استاندارد نقد و بررسی انواع مطالعات، End Note. نحوه انتخاب مجله متناسب با مقاله و ارزیابی و داوری طرح های پژوهشی و مقالات علمی می باشد.

نتایج: ارزیابی برنامه آموزشی مواجهه زودرس پژوهشی بر اساس هرم کریک پاتریک تا سطح سوم آن صورت گرفت. واکنش: ۷۸ درصد از دانشجویان کارشناسی ارشد و ۶۱٫۸ درصد از دانشجویان دکترا شرکت کننده در برنامه، میزان رضایت خود از برنامه را زیاد و خیلی زیاد ذکر نمودند. یادگیری: بررسی میزان اشتیاق به تحصیل دانشجویان در دو گروه مورد و شاهد قبل و پس از برنامه از طریق خوداظهاری بررسی شد. منظور از اشتیاق به تحصیل در این مطالعه، اشتیاق دانشجویان جهت حضور فعال در کلاس و سایر فعالیت های آموزشی از قبیل سخنرانی، کنفرانس و ... و همچنین تلاش جهت حل مشکلات آموزشی خود می باشد. افزایش اشتیاق به تحصیل دانشجویان کارشناسی ارشد در گروه مورد پس از برنامه نسبت به قبل از برنامه ($P\text{-value} = 0.001$) معنی دار بود. ارتقاء مهارت های پژوهشی در دانشجویان کارشناسی ارشد ($P\text{-value} = 0.001$) و دکترا ($P\text{-value} = 0.034$) بصورت معنی دار در گروه مورد بیش از گروه شاهد افزایش داشته است. رفتار: عملکرد پژوهشی دانشجویان کارشناسی ارشد در برخی موارد (چاپ مقاله، آموزش در زمینه پژوهش در قالب کارگاه یا کلاس، تجربه داوری مقالات در مجلات علمی یا همایش، عضویت در مرکز پژوهش های دانشجویی، ارائه مقاله بصورت سخنرانی یا پوستر در سمینارهای علمی و ... و جذب گرانت از منابع خارج از دانشکده) بصورت معنی دار افزایش پیدا نموده بود. عملکرد دانشجویان دکتری شرکت کننده در مطالعه در گروه مورد، در آیتام آموزش در زمینه پژوهش در قالب کارگاه یا کلاس ($P <$

value=0.046) بصورت معنی دار نسبت به گروه شاهد افزایش پیدا نموده بود.

نتیجه گیری: مواجهه زودرس با پژوهش می تواند علاوه بر افزایش مهارت ها و عملکرد پژوهشی دانشجویان، اشتیاق به تحصیل را در دانشجویان افزایش دهد. لذا، به نظر می رسد آموزش مهارت های پژوهشی به دانشجویان، بویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی در ترم های نخست به عنوان یک ضرورت می بایست مدنظر مسئولین و اساتید دانشگاه ها در نظر گرفته شود.

دیدگاه اساتید و دانشجویان مامایی در مورد پروتکل کلینیک مجازی آموزشی در کارورزی بیماری های زنان در پاندمی کووید ۱۹

ژیلا گنجی - دانشگاه ع. پ. مازندران، مرجان احمدشیروانی - دانشگاه ع. پ. مازندران، نرگس سادات مطهری - دانشگاه ع. پ. مازندران، طاهره طیبی - دانشگاه ع. پ. مازندران، سیاوش مرادی - دانشگاه ع. پ. مازندران، فاطمه علیچانی - دانشگاه ع. پ. مازندران، محمدرضا اندرواژ - دانشگاه ع. پ. مازندران، غلامعلی گدازنده - دانشگاه ع. پ. مازندران، صغری خانی - دانشگاه ع. پ. مازندران، فاطمه پوربرابر - دانشگاه ع. پ. مازندران، محبوبه امید - دانشگاه ع. پ. مازندران.

مقدمه: در چند ماه گذشته تعطیلی دانشگاهها در پی وقوع گسترش کووید-۱۹ باعث روی آوردن به یادگیری آنلاین و آموزش مجازی شده است. در این شرایط آموزش بالینی دانشجویان گروههای پزشکی از جمله دانشجویان مامایی در مراکز بهداشتی-درمانی آنان را در معرض ابتلا و امکان افزایش انتشار بیماری قرار می دهد. از سویی مراجعه کمتر بیماران به مراکز درمانی بخاطر ترس از آلودگی با ویروس، باعث شده دانشجویان با تعداد و تنوع کمتری از موارد بیماری ها مواجه شوند. لذا استفاده از روشهای مکمل آموزش حضوری ضروری است تا از وقفه در آموزش بالینی ممانعت گردد. این مطالعه با هدف تبیین دیدگاه اساتید و دانشجویان مامایی در مورد پروتکل کلینیک مجازی آموزشی در کارورزی بیماری های زنان در پاندمی کووید ۱۹ انجام شد.

روش اجرا: این مطالعه به روش کیفی (آنالیز محتوا) در دانشکده پرستاری مامایی ساری در دو نیمسال تحصیلی در سال ۱۳۹۹ انجام شد. مشارکت کنندگان ۹ دانشجو و ۷ نفر از اساتید شرکت کننده در طرح بودند که براساس اشباع اطلاعات وارد مطالعه شدند. پروتکل در پنج گام مطابق با الگوی برنامه ریزی درسی Addie انجام شد. این گامها عبارت بودند از (۱) تحلیل نیازهای آموزشی و مهارتی دانشجویان مامایی، (۲) طراحی الگوی ساختارمند پروتکل کلینیک مجازی طی ۳ جلسه به روش فوکوس گروپ و انجام بارش افکار، و (۳) توسعه: تدارک مواد آموزشی مورد نیاز و تصمیم گیری درباره فعالیت ها، (۴) اجرا شامل

پیش آزمون، برگزاری وبینار، بازگذاری اطلاعات بیماران مجازی و طرح سوال طی ۴ مرحله در سامانه نوید، بررسی پاسخ ها، بازگذاری پاسخ صحیح و پس آزمون و (۵) ارزشیابی. در بخش ارزشیابی جمع آوری اطلاعات از طریق مصاحبه بازانجام شد. به این منظور سوال شد که نظر شما در مورد آموزش کارورزی بیماریهای زنان به روش کلینیک مجازی چیست؟ برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آنالیز محتوا استفاده شد.

نتایج: در آنالیز محتوا ۴ تم اصلی و ۱۰ تم فرعی استخراج گردید شامل (۱) نقاط قوت (تداوم یادگیری، توسعه یادگیری، تسهیل آموزش در بحران)؛ (۲) نقاط ضعف (محدودیت برخی ابعاد آموزشی، چالشهای ارزشیابی)؛ (۳) موانع (مشکل زیر ساختها، چالشهای اساتید)؛ (۴) تسهیل گرها (تقویت فناوری الکترونیکی، تدارک پیشنیازها، ارتقای آموزشها).

بحث: با توجه به نظر سنجی از اساتید و دانشجویان بنظر می رسد استفاده از آموزش کلینیک مجازی می تواند برای رسیدن به اهداف آموزشی کمک نماید. نقطه ضعف این روش عدم امکان انجام معاینات بالینی و ارتقای جنبه های مختلف حرفه ای گری مثل مهارتهای ارتباط با بیمار است که از طریق ادغام با آموزش بالینی در مراکز درمانی می توان این مشکل را رفع نمود. ضمناً بنظر می رسد با تنوع بیشتر سناریوهای بالینی و اضافه کردن سایر روشها مثل آموزش در مرکز آموزش مهارتهای بالینی بتوان این روش را ارتقا بخشید و در شرایط عادی نیز برای افزایش کیفیت آموزش بالینی استفاده نمود.

برنامه ریزی درسی

طراحی، به کارگیری و ارزشیابی آموزش تلفیقی پایه و بالینی همزمان به صورت مجازی برای دانشجویان و دستیاران تحصیلات تکمیلی پایه بالین

مونا نوربخش - دانشگاه ع. پ. ایران، میترا نوربخش - دانشگاه ع. پ. ایران.

مقدمه: یکی از پیشرفت‌ها و ابداعاتی که در زمینه آموزش علوم پزشکی انجام شده و نتایج مثبتی به بار آورده است تغییر کوریکولوم آموزشی از حالت سنتی و تک بعدی و ادغام مباحث گوناگون علوم پایه و یا علوم پایه و بالین بوده که در دانشگاه‌های مختلف دنیا به شکل‌های گوناگون انجام شده است. در رشته‌های وابسته به علوم پزشکی مباحث از پایه شروع شده و به بیماری و یادگیری علت بروز و درنهایت، درمان و پیشگیری از آن می‌انجامد. به همین دلیل ارائه مطالب پایه و بالین به صورت ادغام یافته موفقیت آمیز بوده است. اگرچه در حال حاضر در ایران روش *integration* در بعضی دانشگاه‌ها انجام می‌شود، ولی در این روش عموماً اساتید بطور جداگانه درس می‌دهند و همزمانی برای فهم مطالب وجود ندارد. مضاف بر اینکه مباحث ادغام یافته عموماً میان رشته‌های علوم پایه بوده و همچنان ارتباط میان پایه و بالین برقرار نمی‌گردد. این آموزش تلفیقی به خصوص در مورد دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های علوم پایه و یا دستیاران تخصصی و فوق تخصص اغلب مغفول مانده است که می‌تواند باعث بهبود عملکرد حرفه‌ای آنان شود. هدف از انجام این تحقیق بررسی رضایتمندی دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی دکترای تخصصی بیوشیمی و همچنین دستیاران تخصص از ارائه درس به صورت تلفیقی پایه و بالین به صورت مجازی و همزمان بود.

روش اجرا: در ابتدا پیش از شروع به کارگیری فرایند، آموزش درس بیوشیمی بالینی ۱ برای دانشجویان دکترای تخصصی بیوشیمی به صورت غیر تلفیقی و حضوری انجام شد و نظر سنجی در خصوص ترجیح دانشجویان به ارائه روش تلفیقی صورت گرفت. در فاز بعد، طراحی ارائه درس به صورت تلفیقی صورت گرفت به گونه‌ای که هر دو مدرس با هم در کلاس حاضر باشند و مدل ارائه به گونه‌ای باشد که به فواصل کوتاه و ممتد مطلب از سوی هر یک از مدرسین ارائه گردد. علاوه بر این کیس‌های بالینی در ارائه گنجانده شد که سوال‌هایی از آن مطرح شود که نیازمند تعامل هر دو مدرس با دانشجویان باشد. در شروع ارائه درس، طراحی درس به صورت قالب مجازی تدوین گردید. درس برای دوره‌های مختلف ارائه شد که عبارت بودند از دانشجویان دکترای بیوشیمی بالینی (بیوشیمی هورمون از مباحث درس بیوشیمی بالینی)، دستیاران تخصص کودکان (درس غدد)، دستیاران فوق تخصص غدد کودکان (درس هورمون‌های آدرنال). علاوه بر این، این مدل ارائه برای دوره آموزش مداوم پزشکان عمومی و تخصص نیز در نظر گرفته شد. به

منظور ارزیابی رضایتمندی دانشجویان پرسشنامه‌ای طراحی گردید و روایی و پایایی آن با دآوری ۵ تن از اساتید و با استفاده از فرمول $CVR = (ne - N) / (2N)$ ، (۲ تأیید و نهایی گردید. فرم‌ها به نماینده دانشجویان تحویل داده شد که میان دانشجویان توزیع گردد و پس از تکمیل به صورت بی‌نام به نماینده دانشجویان تحویل داده شد تا به استاد درس منتقل گردد. سؤالات اصلی که پیرامون روش ارائه و تلفیق پایه و بالین مطرح شده بود در پیوست ۱ نشان داده شده است. البته به منظور آگاهی از نظر کلی شرکت‌کنندگان رضایت افراد از سایر جنبه‌ها نظیر سرعت اینترنت، آشنایی با زبان انگلیسی و کار با نرم‌افزار ارائه درس به صورت مجازی و سیستم LMS این سؤالات نیز در پرسشنامه گنجانده شد تا رضایت شرکت‌کنندگان تحت تأثیر عوامل مختلف قرار نگیرد. ۵، ۸۷٪ از دانشجویان اعلام نمودند که ارائه مجازی به صورت تلفیقی پایه و بالین برای آنان لذت‌بخش بود (خیلی زیاد و زیاد به ترتیب ۷۵٪ و ۱۲٪). همه دانشجویان اعلام نمودند که این سبک ارائه کلاس برای یادگیری آنان مفید بود و باعث افزایش یادگیری آنان شد و دید بهتری نسبت به موضوع در آن‌ها ایجاد نمود (۷۵٪ خیلی زیاد و ۲۵٪ زیاد در هر سه مورد). ۸۷٪ از دانشجویان اعلام نمودند که این سبک ارائه کلاس نسبت به روش‌های مرسوم برایشان کمتر خسته بود. در نهایت ۶۲٪ از شرکت‌کنندگان اعلام نمودند که ارائه درس به صورت تلفیقی و به صورت مجازی را از سایر موارد ترجیح می‌دهند که در مقایسه معنی‌دار بود.

یافته‌ها: نتایج این فرایند نشان می‌دهد که رضایت فراگیران از سبک ارائه دروس تلفیقی پایه و بالین به صورت مجازی بالاست و می‌توان این روش ارائه را با اطمینان از اثر بخشی به کار بست. علاوه بر آن امکان تعمیم این روش یاددهی به سایر مقاطع و دروس مختلف نیز وجود دارد.

شناسایی شاخص‌ها و راهبردهای توسعه دانش‌های میان رشته‌ای در حوزه سلامت و ارائه توصیه‌های سیاستی مناسب

مریم خزائی پول - دانشگاه ع. پ. مازندران، علیرضا شغلی - دانشگاه ع. پ. زنجان، مریم زرقانی - دانشگاه ع. پ. ایران، قاسم عابدی - دانشگاه ع. پ. مازندران، رویا ملک زاده - دانشگاه ع. پ. مازندران.

مقدمه: توسعه دانش میان رشته‌ای از تاکیدات مقام معظم رهبری و از سیاست‌های کلی و ابلاغی نظام سلامت در ایران است. تعیین سیاست‌ها، شاخص‌ها و حیطه‌های توسعه دانش‌های نوین با تاکید بر حیطه‌های دانش میان رشته‌ای و تمرکز بر علوم و فناوری‌های نوین در علوم پزشکی، سبب شناسایی و بهره‌مندی از توانمندی‌های موجود در دانشگاه‌های علوم پزشکی و سوق دادن این توانمندی‌ها در راستای توسعه راهبردی، هدفمند و ماموریت‌گرای برنامه‌های آموزش عالی سلامت و نهادینه‌سازی رویکرد آموزش پاسخگو در نظام سلامت است.

امروزه شاخصهای زیادی را می توان در اسناد داخل کشور یافت که می تواند در راستای گسترش دانش میان رشته ای و جایگاه علم و فناوری راهگشای سیاستگذاران حیطه آموزش علوم پزشکی باشد. هدف: شناسایی و تعیین شاخص ها و راهبردهای توسعه دانش میان رشته ای در حوزه سلامت و ارائه توصیه سیاستی به منظور سوق دادن این توانمندی ها در راستای توسعه راهبردی، هدفمند و ماموریت گرای برنامه های آموزش عالی سلامت و نهادینه سازی رویکرد آموزش پاسخگو در نظام سلامت.

روش اجرا: این مطالعه یک طرح توسعه ای با رویکرد ترکیبی (مرور نظامند و تحلیل محتوی کیفی با رویکرد قیاسی) بود که در سال ۱۳۹۸ توسط کارگروه توسعه دانش های میان رشته ای دانشگاه علوم پزشکی زنجان طی ۴ مرحله انجام شد. گام اول: مرور نظام مند منابع، پایگاه های اطلاعاتی و مقالات منتشر شده در خصوص توسعه دانش میان رشته ای در ایران و جهان، گام دوم: بررسی شواهد و اسناد قانونی و راهبردی بالادستی منتشر شده در زمینه آموزش میان رشته ای در سازمانهای داخل کشور، گام سوم: مصاحبه با خبرگان و صاحب نظران به منظور توصیف تجارب کسب شده در توسعه دانش میان رشته ای و گام چهارم: تفسیر داده ها و ارائه جامع مستندات (یکپارچه سازی و تلفیق داده ها) انجام شد. نهایتاً شاخص ها، راهکارها و توصیه های سیاستی در خصوص دانش های میان رشته ای در حوزه سلامت تدوین گردید. دانشگاه ها و نظام های آموزش عالی موفق در سطح جهانی و ملی، اسناد تولید شده در سطح ملی و جهانی، نهادها، تشکل ها و خبرگان و افراد صاحب نظر در سطح ملی و محلی. اعضای هیات علمی علوم پزشکی و پژوهشکده مطالعات فرهنگی کشور، مدیران وزارت بهداشت، دانشجویان، اندیشمندان و اساتید پژوهشکده مطالعات فرهنگی، محقق میان رشته ای، مدیر عامل یکی از شرکت های دانش بنیان. حدود ۵۰ نفر از اعضای هیات علمی و مدیران حیطه آموزش. گام اول شامل بررسی مقالات داخل و خارج از کشور با استفاده از واژگان کلیدی در پایگاه های داده مختلف، بررسی کتابها و منابع داخلی و خارجی و بررسی سایت های مربوط با میان رشته ای در ایران و جهان بود. گام دوم شامل بررسی شواهد و اسناد بالادستی از جمله سند چشم انداز ۱۴۰۴ جامع علمی کشور، سیاست های کلان ابلاغیه از سوی رهبری، سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی و بخش علم و فناوری در برنامه ی توسعه ششم و سند جامع علمی سلامت بود. گام سوم شامل مصاحبه نیمه ساختارمند با خبرگان و همزمان تحلیل محتوی تماتیک داده ها بود.

یافته ها: جمع بندی مطالب حاصل از منابع داخلی و خارجی در گام اول و دوم با استفاده از متدولوژی مرور نقادانه، پیاده سازی مصاحبه ها و تجزیه و تحلیل محتوای تماتیک با استفاده از نرم افزار MAXQDA در گام سوم و تفسیر داده ها و ارائه جامع مستندات (یکپارچه سازی و تلفیق داده ها)، تعیین شاخص ها، راهبردها و توصیه های سیاستی در خصوص توسعه دانش میان رشته ای در علوم پزشکی در گام چهارم صورت گرفت. نتایج مرحله اول شامل ۴ طبقه اصلی و ۷۳ طبقه فرعی،

نتایج مرحله دوم شامل ۸ طبقه و ۱۷ واحد معنایی در قالب راهبردهای کلان و ۴ اقدام ملی، نتایج مرحله سوم شامل ۹ طبقه اصلی و ۹۸ طبقه فرعی بود. در نهایت شاخص ها و راهکارهای کلان در یک طبقه بندی جامع در ۱۰ بعد به همراه ۱۲۶ توصیه سیاستی مرتبط با هر راهکارتدوین گردید.

نتیجه گیری: با تعیین شاخص ها، راهکارها و توصیه های سیاستی در رابطه با توسعه دانش میان رشته ای در علوم پزشکی، مسیر توسعه راهبردی، هدفمند و ماموریت گرای برنامه های آموزش عالی سلامت تقویت میگردد که در نهایت منجر به توسعه دانشهای نوین با تاکید بر حیطه میان رشته، نهادینه سازی رویکرد آموزش پاسخگو در نظام سلامت می شود و بر اساس آن می توان برای بهره مندی از فناوریهای نوین، خلق ثروت دانش بنیان، شبکه سازی در نظام آموزش عالی سلامت و حضور در عرصه های آموزشی منطقه ای و جهانی استفاده کرد.

کلمات کلیدی: میان رشته ای، راهبرد، شاخص، توصیه سیاستی، بسته های تحول و نوآوری، آموزش پزشکی

طراحی، اجرا و ارزشیابی مشارکت دانشجویان کارشناسی بهداشت عمومی در تدریس کلاسی بر رضایت و یادگیری دانشجویان بر اساس مدل ادکار ADKAR Model

راحله سلطانی (نویسنده مسئول) - فریبا سلطانی - دانشکده بهداشت، دانشگاه ع. پ. اراک.

مقدمه: تدریس یکی از عناصر اصلی و فعالیت کانونی اعضای هیات علمی آموزشی دانشگاهها است و فرایندی در آموزش است که موجب انتقال دانش و مهارتها به فراگیران می شود. تدریس مؤثر تدریسی است که به حداکثر یادگیری در فراگیران منجر شود. امروزه تدریس مؤثر مورد توجه مراکز آموزشی و مدرسان می باشد و آنان در تلاش هستند تا راه هایی برای تدریس، اثربخش شناسایی و معرفی نمایند که بتوانند از اتلاف هزینه های آموزشی بکاهند. تدریس مؤثر نیازمند شرایط و امکانات متعددی است از جمله استاد، فراگیر و محیط آموزشی می باشد. یکی از مؤثرترین فنون آموزشی که می تواند منجر به یادگیری مؤثر شود استفاده از مشارکت دانشجویان در تدریس است. مطالعه حاضر با هدف مشارکت دانشجویان کارشناسی بهداشت عمومی در تدریس کلاسی بر رضایت مندی و یادگیری دانشجویان انجام گرفت.

روش اجرا: مطالعه توصیفی بوده که در دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اراک از نیمسال اول ۹۷ در سه نیم سال (۳ ترم) در درس آموزش بهداشت و ارتباطات (۲ واحد) انجام گردید. جامعه آماری کلیه دانشجویان کارشناسی پیوسته و ناپیوسته بهداشت عمومی جمعاً ۵۸ نفر

عملیاتی کردن روش مساله محور جهت توانمندسازی دانشجویان دکتری تخصصی رشته پزشکی مولکولی در طراحی پایان نامه های تحقیقاتی مرتبط با بالین

سمیرا اصغرزاده - دانشگاه ع. پ. شهرکرد، سمانه عرب - دانشگاه ع. پ. سمنان .

مقدمه: پزشکی مولکولی از جمله حیطه های نوین پزشکی است که ضرورت و علت وجود این رشته در سطح بین المللی تربیت نیروی انسانی در سطح دکتری تخصصی (PhD) است، که بتواند تحقیقات مربوط به رشته پزشکی را در سطح سلولی، مولکولی و آزمایشگاهی طراحی و هدایت نماید، یکی از بهترین گزینه های موجود رسالت رشته فراهم ساختن عرصه آموزشی و پژوهشی در راستای بررسی بیماری ها و عوامل ایجاد کننده در سطوح مولکولی است. از طرفی پایان نامه های تحقیقاتی این دانشجویان یکی از بهترین گزینه های موجود در سیستم های بهداشتی و درمانی جهت ابداع روش های نوین در تشخیص و درمان بیماری ها و ارتقا خدمات پزشکی محسوب می شود.

روش اجرا: در این مطالعه، دانشجویان مقطع دکتری مشغول به تحصیل در رشته پزشکی مولکولی مشارکت داشتند که به دو گروه تقسیم شدند. گروه اول دانشجویانی که در مراکز درمانی و بیمارستانی و روی نمونه های بیماران با مشاوره و همکاری یک یا چند متخصص به عنوان استاد راهنما یا مشاور و چند متخصص علوم پایه به عنوان استاد راهنما یا مشاور به بررسی مشکلات تشخیصی و درمانی بیماری های خاص با طراحی روشهای مولکولی تشخیصی موضوع پایان نامه خود را طراحی کردند و بخشی از پایان نامه را در مرکز درمانی و یا بیمارستان اجرا نمودند. گروه دوم صرفاً با انجام جستجو با استفاده از پایگاه های اطلاعاتی و مقالات و با مشاوره و همکاری چند نفر از اساتید علوم پایه به عنوان استاد راهنما یا مشاور موضوع پایان نامه خود را طراحی کردند و تمام بخشهای آن را در محیط آزمایشگاه تحقیقاتی اجرا نمودند. نتایج در پایان انجام این مطالعه با روش پرسشنامه، میزان رضایتمندی و انگیزه دانشجویان و نیز علاقه مندی آنها به موضوعات انتخابی و همچنین کاربردی بودن موضوعات پایان نامه ها منتخب به عنوان معرفی یک راهکار درمانی و یا تشخیصی در بیماران مورد بررسی قرار گرفت. بررسی داده ها نشان داد، دانشجویانی که در مواجهه با مشکل عینی بیماران و مشاوره با متخصصان بالین و علوم پایه به انتخاب موضوع پایان نامه ی خود مبادرت کرده بودند با توجه به اینکه نتایج پایان نامه آنها توانسته بود روزنه ی امیدی در حل یک مشکل بهداشتی و درمانی ایجاد کند، میزان رضایت مندی و انگیزه و نیز علاقه مندی بالاتری در پایان اجرای پایان نامه های خود نسبت به گروه مقابل داشتند و همچنین آنها با روش مساله محور موضوع کاربردی تری را ارائه و اجرا کرده بودند، آنها همچنین تمایل به همکاری در گذراندن طرح تعهدات خود در همان مرکز درمانی داشتند.

بودند. مراحل طراحی و اجرا براساس ۵ مرحله مدل ادکار و ارزشیابی سطح اول و دوم بر اساس مدل کرک پاتریک انجام گرفت. جلسه اول مدرس طرح درس تنظیم شده بر اساس برنامه درسی مصوب، رفرنس درس، نظر سنجی از همه دانشجویان بصورت کتبی در زمینه نحوه تدریس و جو کلاس، نحوه و قوانین تدریس را با آنان به توافق می رسید. از دانشجویان درخواست می شد جهت جلسه بعدی هر کدام با مراجعه به کتابخانه و منابع چاپی و الکترونیکی سه کتاب در زمینه آموزش بهداشت و ارتباطات را مطالعه و خلاصه مباحث کتاب را در یک صفحه سر کلاس ارائه نمایند و منابع را به سایر دانشجویان معرفی کنند. جلسه دوم شامل ارائه منابع و خلاصه مباحث توسط دانشجویان، تقسیم بندی دانشجویان در گروه های دویا سه نفره، انتخاب موضوع هر گروه، تنظیم جدول ارائه (شامل زمان جلسه، موضوع و اسم ارائه کنندگان) و قراردادن گروه بندی در اختیار همه دانشجویان بود. مباحث ۵ جلسه آموزشی توسط مدرس که در زمینه میانی و کلیات آموزش بهداشت اهداف و حیطه های یادگیری و ارزشیابی و... توسط مدرس تدریس می شد و ۱۰ جلسه توسط دانشجویان تدریس می شد و در طول تدریس مدرس نقش راهنمایی و تسهیل گری و بازخورد به سوالات دانشجویان را برعهده داشت. بر اساس گام پنجم مدل ادکار جهت تشویق دانشجویان ۵ نمره به ارائه کلاسی و انجام تکالیف در نظر گرفته شد. جهت ارزشیابی سطح اول و دوم کرک پاتریک (واکنش و یادگیری)، اطلاعات بوسیله پرسشنامه محقق ساخته که شامل ۱۰ سوال درلیکرت ۵ گزینه ای (بسیار کم تا بسیار زیاد) که توسط دانشجویان بصورت خود گزارش دهی تکمیل گردید. داده ها پس از جمع آوری، به کمک نرم افزار (SPSS۱۶)، تجزیه و تحلیل شدند.

یافته ها: در مطالعه حاضر ۹۱،۴ درصد (۵۳ نفر) دانشجویان دختر و ۸،۶ درصد (۵ نفر) پسر بودند. میزان رضایت مندی و یادگیری کلی از مباحث به ترتیب ۹۵٪ و ۹۲٪ دانشجویان گزینه بسیار زیاد و زیاد را انتخاب کرده بودند. میزان علاقه مندی دانشجویان به مشارکت در تدریس کلاسی ۹۲ درصد گزارش گردید. افزایش تجربیات ۸۳ درصد، افزایش مهارت عملی در ۸۱ درصد، افزایش قدرت درک و فهم مطالب ۸۶ درصد دانشجویان بیان نموده اند.

بحث و نتیجه گیری: با توجه به یافته های پژوهش حاضر اکثریت دانشجویان از اجرای مشارکت در تدریس کلاسی و فعالیت های کلاسی رضایت داشته اند. بنابراین توصیه می شود روش های تدریس فعال مانند مشارکت دانشجویان در امر تدریس که با رضایت دانشجویان همراه است بکار گرفته شود.

کلمات کلیدی: دانشجوی، تدریس، مشارکت

بحث و نتیجه گیری: با توجه به نتایج حاصله، انتخاب موضوع پایان نامه با تکیه بر لمس مشکل در مراکز درمانی و بیمارستان و مشاوره همزمان متخصصین بالینی و علوم پایه توانست باعث افزایش رضایت مندی و ترغیب در اجرایی پایان نامه گردد. در واقع دانشجویان با بهره گیری از تجربیات خود با تلفیق علوم پایه و علوم بالینی توانستند باعث ارتقا خدمات پزشکی شوند که بزرگترین رسالت این رشته است و با اجرای پایان نامه در فضای درمانی و خدماتی فرصت شغلی بهتری نسبت به گروه مقابل به دست آوردند. از طرفی پایان نامه های تحقیقاتی این دانشجویان یکی از بهترین گزینه های موجود در سیستم های بهداشت و درمانی جهت ابداع روش های نوین در تشخیص و درمان بیماری ها و ارتقاء سطح پژوهش های مرتبط با بالین محسوب می شود.

طراحی ابزار ارزیابی مهارت های ارتباطی دانشجویان توانبخشی براساس مدل کارکف

نقیسه سادات شریعت زاده - دانشگاه ع. پ. / ایران، سید مهدی طباطبایی - حمیدالله بهادر.

مقدمه: مهارت های ارتباطی در عرصه علوم توانبخشی و نقش آنها در درمان بیماران عملکرد محوری و اثربخشی دارد. این مهارت ها یکی از اجزای اساسی صلاحیتهای بالینی به شمار می رود که باعث همکاری و رضایت بیشتر بیمار از اقدامات درمانی موثر می گردد. علاوه بر آن درمان توانبخشی پروسه دراز مدت را به دنبال دارد، که در عمل نیاز به رویایی مکرر، توان درمانگر و بیمار دارد. شواهد حاکی از آن است که معمولاً بسیاری از در مانگران به طور مفیدی با بیمارانشان ارتباط برقرار نمی کنند در حالیکه آموزش این مهارتها بسیار ضروری است و سنجش این مهارتها، به دلیل آنکه از مولفه های کیفی برخوردار است قابل ارزیابی نمی باشد، بنابراین کارشناسان و صاحب نظران، به دنبال اتخاذ روش هایی برای ارزیابی این مهارتها، در بیان کمی و قابل مقایسه در گروههای مختلف بودند، هدف این پژوهش طراحی ابزار ارزیابی مهارت های ارتباطی دانشجویان توانبخشی براساس مدل کارکف بود.

روش اجرا: این پژوهش به شیوه توصیفی- تحلیلی و از نوع همبستگی می باشد که در دانشجویان دانشکده های توانبخشی شهر تهران در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ با روش نمونه گیری غیر احتمالی و به شیوه دسترس (آسان) انجام گرفت. برای بررسی روایی محتوایی و صوری فرم های ارزیابی از روش دلفی استفاده گردید. برای بررسی پایایی فرم ارزیابی، دو ارزیاب به صورت مجزا ۳۰ نفر از دانشجویان را به طور همزمان به صورت مشاهده مستقیم بررسی نمودند فرم مورد نظر را پر کردند. محاسبه همبستگی بین گروهی برای تعیین پایایی ابزار انجام شد، همچنین برای تعیین میزان همبستگی نمره هر حیطه با نمره کل و همبستگی نمره هر یک از حیطه های چهار گانه مدل کارکف با یکدیگر از همبستگی اسپیرمن استفاده گردید. در مرحله دوم تعداد ۱۶۵ دانشجو توسط

اساتیدشان ارزیابی گردیدند و روایی سازه ای با روش تحلیل عاملی اکتشافی محاسبه گردید. جهت تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS ۱۸ استفاده گردید.

یافته ها: میانگین روایی محتوایی برای کل فرم ارزیابی ۸۷٪، میانگین روایی صوری برای کل فرم ۸۷٪، ۲۵٪ وضرب آلفای کرونباخ ۹۲٪ بدست آمد. همبستگی معنی داری بین نمره هر حیطه با نمره کل و نمره هر حیطه با نمره حیطه دیگر با سطح خطای یک درصد بدست آمد. نتایج تحلیل عاملی در مرحله دوم مشخص گردید که از چهار حیطه (چهار عامل) مدل کارکف تنها سه حیطه یا عامل اعتبار لازم را کسب نموده است.

نتیجه گیری: ابزار ارزیابی تدوین شده براساس مدل کارکف از روایی محتوایی و صوری و سازه ای و پایایی بسیار بالایی برخوردار است و می تواند به عنوان ابزار ارزیابی مهارت های ارتباطی در رشته های علوم توانبخشی در ایران مورد استفاده قرار گیرد.

واژه های کلیدی: ابزار ارزیابی، مهارت های ارتباطی، دانشجویان توانبخشی، مدل کارکف

طراحی، اجرا و ارزشیابی محتوی های قابل استفاده مجدد (RLO) برای آموزش مباحث مشترک فیزیک پزشکی برای دانشجویان علوم پزشکی به روش تدریس وارونه تعدیل شده

داود خضولو - دانشگاه ع. پ. تبریز، سعیده غفاری فر - دانشگاه ع. پ. تبریز، ناصر قربانیان - منا فاضل قاضیانی - زهرا رمضان زاده .

مقدمه: محتوی دروس فیزیک پزشکی برای رشته های علوم پزشکی مشتمل بر مباحث تحلیلی و حل مسئله می باشد، که این ویژگی باعث شده است امر یادگیری این مباحث با روشهای رایج تدریس اعم از کلاس سخنرانی محور و حتی کلاس وارونه روتین کمتر رخ بدهد. همچنین این محتوی ها برای اغلب رشته های مشابه می باشند در این طرح از روش قابلیت های چشمگیر روش تدریس وارونه که مبتنی بر یادگیری مشارکتی است برای افزایش یادگیری دروس مرتبط با فیزیک پزشکی در دانشجویان رشته های علوم پزشکی استفاده شد. به منظور تقویت یادگیری و قدرت تحلیل و حل مسئله، کلاس وارونه مبتنی بر حل مسئله و ارزشیابی مستمر تعدیل شد. لذا در این مطالعه برای غلبه بر این چالشهای احتمالی روش کلاس وارونه رایج، اولاً محتوی هر جلسه بصورت فایل الکترونیکی قابل استفاده مجدد (RLO) شامل اسلایدها صداگذاری شده (بهمراه پرینت مطالب درسی از روی رفرنس) در جلسه قبل در اختیار فراگیر قرار داده می شود. ثانیاً به منظور ترغیب فراگیران به مطالعه محتوی و آماده کردن آن برای جلسه بعد از نظام ارزشیابی

مستمر در شروع هر جلسه، در حین فعالیت گروهی و در پایان هر جلسه استفاده شد. در انتها میزان یادگیری در فراگیران و همچنین میزان بکارگیری آموخته ها در حل مسائل در بلند مدت (بعد از ۶ ماه) بررسی می شود.

هدف: این مطالعه به دنبال تشریح مهمترین وظیفه اصلی اعضای هیات علمی در زمینه آموزش الکترونیکی و تعریف آن و تبیین وظایف فرعی و دانش ها، نگرش ها و مهارت های لازم برای انجام آن بوده است.

روش اجرا: دیکوم (DACUM مخفف Develop a Curriculum)

می باشد. به طور کلی نیازسنجی به این روش دارای ۷ گام (۱) آشنایی کارکنان خبره با فرآیند دیکوم، (۲) تعریف و شناسایی شغل مورد بررسی، (۳) شناسایی مسئولیت ها و وظایف اصلی، (۴) شناسایی فعالیت های کاری مرتبط با هر وظیفه اصلی، (۵) بازبینی و پالایش وظایف و تکالیف استخراج شده، (۶) شناسایی دانش ها، نگرش ها و مهارت های موردنیاز برای انجام هر تکلیف و (۷) تعیین میزان اهمیت، فراوانی و سطح یادگیری انجام هر تکلیف می باشد. (۲) بنابراین، در گام نخست بطور هدفمند شش نفر از اعضای هیات علمی خبره از دانشکده های مختلف علوم پزشکی مازندران به عنوان Expert Panel در کارگاه دیکوم شرکت داده شدند. به جهت رعایت پروتکل های بهداشتی مربوط به جلوگیری از کرونا فیلم آموزشی در خصوص آشنایی اعضای اکسپرت پنل با کارگاه دیکوم تهیه شد و ضمن تشکیل کارگروه در شبکه اجتماعی یک هفته قبل از شروع کارگاه در اختیار گروه قرار داده و به سوالات اولیه آنها در این خصوص پاسخ داده شد. در پایان کارگاه یکروزه با توافق همه اعضای، تدریس الکترونیکی از دید آنان تعریف شد و وظایف اصلی و فرعی و تکالیف اعضای هیات علمی، دانش ها، نگرش ها و مهارت های مورد نیاز برای انجام هر تکلیف در زمینه تدریس و آموزش الکترونیکی شناسایی شد.

یافته ها: مهمترین وظیفه اصلی اعضای هیات علمی در زمینه آموزش الکترونیکی، تدریس الکترونیکی بوده و تعریف آن عبارت است از: " انتقال دانش، نگرش، مهارت و تجربیات از یاد دهنده (استاد) به فراگیر (دانشجو) به شکل ساده تر و در وقت و زمان کمتر به صورت الکترونیکی، مجازی مبتنی بر سطح فراگیر، همراه با راهنمایی مستمر استاد (تسهیلگر)، دارای تعامل دو طرفه و همراه با ارزشیابی باشد." وظایف فرعی، دانش ها، نگرش ها و مهارت های لازم برای اجرای موفقیت آمیز و با کیفیت تدریس و آموزش الکترونیکی از دید اکسپرت پنل به شرح جدول ذیل بود. وظیفه اصلی: تدریس الکترونیکی وظیفه فرعی (۱) انتخاب رسانه الکترونیکی مناسب (الف) دانش های مربوط به این وظیفه شامل: آشنایی با امکانات و محدودیت های سامانه نوید، ادوبی کانکت، شبکه اجتماعی، تولید محتوا... (ب) نگرش های مربوط به این وظیفه شامل: علاقه مندی... (ج) مهارت های مربوط به این وظیفه شامل: مهارت استفاده از سامانه نوید، ادوبی کانکت، شبکه های اجتماعی و نرم افزارهای تولید محتوا... وظیفه فرعی (۲) تهیه محتوای مناسب الکترونیکی (الف) دانش ها: درک مفاهیم، آشنایی با اجزای طرح دوره، درس، دانش جستجو در اینترنت و کتابخانه دیجیتال... (ب) نگرش ها: اهمیت قائل شدن به کوریکولوم و برنامه ریزی... (ج) مهارت ها: مهارت نوشتن و تکمیل طرح دوره و درس، مهارت جستجو در اینترنت، کتابخانه دیجیتال... وظیفه فرعی (۳) انتخاب روش ارائه مناسب

روش اجرا: روش تدریس وارونه تعدیل شده برای دروس مبتنی بر فیزیک پزشکی اجرا شد. در این طرح ۶ هدف اختصاصی دنالی شد. به منظور ارزشیابی چهار هدف اختصاصی شامل افزایش مهارت کار گروهی، تسهیل یادگیری از همتایان، ایجاد مهارت آموزش به همتایان، افزایش فرصت ارزشیابی مستمر، از فرم نظر سنجی از دانشجویان و همچنین قضاوت مدرس استفاده شد. به منظور ارزشیابی هدف اختصاصی میزان یادگیری نصف سرفصلهای هر کدام از دروس بصورت کلاس وارونه تعدیل شده و نصف دیگر به روش کلاس سنتی سخنرانی ارائه شده و نتایج آزمون پایانی دو روش تدریس بررسی شد. و میزان بکارگیری آموخته ها.

نتایج و بحث: در زمینه نتایج اهداف مربوط به مهارت کار گروهی، تسهیل یادگیری از همتایان، ایجاد مهارت آموزش به همتایان، افزایش فرصت ارزشیابی در نظرسنجی، بطور میانگین ۶۷٪ از فراگیران گزینه های "زیاد" و "خیلی زیاد" را انتخاب کردند. روش تدریس کلاس وارونه باعث افزایش میانگین نمره دانشجویان به اندازه ۱، ۸ نمره در آزمون پایان ترم نسبت به تدریس سخنرانی می شود. (ارتقاء یادگیری کوتاه مدت) روش تدریس وارونه تعدیل شده باعث ارتقا یادگیری در گروه دانشجویان نمره پایین می شود. روش تدریس کلاس وارونه تعدیل شده باعث افزایش میانگین نمره دانشجویان به اندازه ۴، ۵ نمره در آزمون دوم (۶ ماه بعد از پایان ترم) نسبت به تدریس سخنرانی می شود. در بلند مدت، روش تدریس وارونه تعدیل شده باعث ارتقاء یادگیری در گروه نمره بالا می شود.

نیازسنجی آموزشی یادگیری الکترونیکی اساتید علوم

پزشکی مازندران به روش دیکوم

علی اصغر قربانی - دانشگاه ع. پ. مازندران، محمدرضا اندرواژ - دانشگاه ع. پ. مازندران، حسین جلاهی - دانشگاه ع. پ. مازندران، سیده کلثوم هاشمی - پریسا زلیکانی - نصرت اله گوران - علی حسام زاده - دانشگاه ع. پ. مازندران، سیاوش مرادی - دانشگاه ع. پ. مازندران.

مقدمه: همه گیری بیماری کرونا در ماه های پایانی سال ۹۸ و عدم حضور اجباری دانشجویان در دانشگاه ها در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۸-۹۹ و نیاز به ارائه آموزش با کیفیت به آنان، به ناچار دانشگاه های علوم پزشکی را به سمت آموزش الکترونیکی سوق داد ولیکن ارائه آموزش الکترونیکی با کیفیت، نیاز به اساتیدی خیره دارد که از الزامات آن آگاهی داشته و بر آن مسلط باشند.

الکترونیکی الف) دانش ها: آشنایی با تهیه پاورپوینت، تهیه فیلم، سخنرانی آنلاین، تهیه فایل های صوتی، مدیریت بحث گروهی و... استفاده از بازی های آموزشی، شبیه سازها (سیمولیشن)... (ب) نگرش ها: اهمیت استفاده از روش های مختلف و متنوع در تدریس... (ج) مهارت ها: ساخت و استفاده از، پاورپوینت، فیلم، سخنرانی آنلاین، فایل های صوتی، بازی های آموزشی شبیه سازها (سیمولیشن) و مهارت تدریس گروهی در بستر آنلاین... وظیفه فرعی (۴) انتشار محتوای الکترونیکی الف) دانش ها: دانش انتشار محتوا در بستر الکترونیکی... (ب) نگرش ها: اهمیت قائل شدن برای حق تالیف... (ج) مهارت ها: مهارت انتشار محتوا در بستر الکترونیکی و... وظیفه فرعی (۵) تعامل با دانشجو الف) دانش ها: کسب دانش در خصوص مهارتهای ارتباطی (کلامی و غیر کلامی)، کنترل خشم و مدیریت زمان... (ب) نگرش ها: اهمیت قائل شدن برای دیگران، اهمیت قائل شدن برای ارتباط مناسب... (ج) مهارت ها: بکارگیری مهارت های ارتباطی (کلامی و غیر کلامی)، کنترل خشم و مدیریت زمان... وظیفه فرعی (۶) ارزشیابی الکترونیکی الف) دانش ها: آشنایی با امکانات و محدودیت های سامانه نوید در ارزشیابی های تکوینی و سامانه فرادید در ارزشیابی نهایی... (ب) نگرش ها: اهمیت قائل شدن برای صلاحیت های مورد انتظار... (ج) مهارت ها: مهارت طراحی انواع سوال برای آزمون ها و مهارت استفاده از امکانات آزمون در سامانه نوید و فرادید...

بحث و نتیجه گیری: توجه به یافته های بالا و اساس قرار دادن آن برای تهیه کوریکولوم لازم برای توانمندسازی اساتید می تواند راهگشای ارائه مطلوب و مناسب آموزش الکترونیکی لازم به دانشجویان و ارتقاء پاسخگویی اجتماعی دانشگاه ها باشد.

تحلیل، نیازسنجی، پیاده سازی و اجرای سامانه یکپارچه فعالیت های توانمندسازی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

سمیه رجب زاده - محبویه حاجی زاده (نویسنده مسئول) - احسان مرادی - دانشگاه ع. پ. مشهد.

مقدمه: بهبود، ساده سازی و حذف بخش قابل توجهی از فرآیندهای وقتگیر و ایجاد بانک اطلاعات ارزشمند از سوابق دوره های آموزشی اعضای هیات علمی دانشگاه اعضای هیات علمی یکی از پویا ترین و گسترده ترین منابع دانشگاه هاست است. و برای بهره گیری از حداکثر توان بالقوه آنها هم برای خودشان و هم برای دانشگاه باید مورد حمایت و توسعه قرار بگیرند. هدف از آموزش افزایش مهارت های اعضای هیات علمی در جهت انجام وظایف و بهبود عملکرد در شرح وظایف است. انجام فرآیند نیازسنجی (مدیریتی، گروهی، فردی)، بررسی و تصمیم گیری در خصوص نیازهای اعلام شده، اطلاع رسانی، ثبت نام و

برگزاری دوره های آموزشی، صدور گواهی نامه های مختلف و از همه مهمتر، ارزیابی و اثربخشی دوره ها از جمله چالشهایی است که پیش روی واحد توانمندسازی اعضای هیات علمی در مدیریت امور هیات علمی، به عنوان متولی برگزاری دوره های توانمندسازی قرار دارد. سامانه مدیریت دوره های توانمندسازی مروراید، نرم افزاری کاربردی و توانمند است که با بهره گیری از نظرات مدیران و کارشناسان مجرب مدیریت امور هیات علمی و فناوری، منطبق بر نیازها و اهداف واحد مربوطه، طراحی و پیاده سازی شده است و به شیوه ای کارآمد، تمامی فرآیندهای موجود در این حوزه را ساده می کند، سرعت می بخشد و مدیریت می نماید. سامانه مدیریت دوره های توانمندسازی، نرم افزاری کاربردی است که به منظور پوشش خلا نرم افزاری در واحد توانمندسازی مدیریت امور هیات علمی دانشگاه طراحی و پیاده سازی شده است. پوشش تمامی نیازها و فرآیندهای موجود در واحد مربوطه از زمان اعلام نیازسنجی تا اجرای برنامه، برنامه ریزی و زمانبندی و در نهایت صدور گواهینامه و ارزیابی دوره از جمله اهداف این سامانه می باشد.

روش اجرا: در مرحله اول کارشناسان مدیریت امور هیات علمی به بررسی و تحلیل نیازها در واحد رشد و بالندگی انجام دادند و سپس با بررسی ها و تحقیقات لازم در دیگر دانشگاه های داخلی و خارجی به تهیه چک لیست نیازها پرداخته شد. با تشکیل جلسات مکرر با مدیران و همچنین کارشناسان فناوری چک لیست نیازها کاملاً تحلیل و تکمیل و جهت تولید سامانه آماده گردید. جهت تهیه این سامانه در سال ۹۶ مناقصه ای برگزار گردید که چندین شرکت معتبر در این مناقصه شرکت کردند که در نتیجه شرکت سامانه ساز مروراید برنده این مناقصه اعلام شد. در اواخر سال ۹۶ تیم کارشناسان امور هیات علمی و فناوری بطور جد همکاری خودشان را با تیم شرکت مروراید آغاز نمودند که در سال ۹۷ یک مرحله سامانه با برگزاری بیش از ۱۰ عنوان دوره آموزشی در حیطه های مختلف توانمندسازی اعضای هیات علمی مورد آزمایش قرار گرفت مواردی جهت اصلاح و بررسی مشخص گردید که تا اوایل سال ۹۸ سامانه تکمیل گردید و از خرداد ۹۸ تمامی دوره های آموزشی توانمندسازی در این سامانه انجام می گیرد همچنین تمام اطلاعات دوره های گذرانده شده اساتید از سال ۸۹ تا ۹۷ که در شیرپونت آرشیو شده بود در سامانه جدید بارگزاری شد.

نتایج: ۱. امکان تعریف نیازسنجیهای دوره ای (سازمانی، گروهی، فردی) در فواصل زمانی مورد نیاز و جمع آوری نیازهای آموزشی در سطح دانشگاه و بیمارستان ها ۲. اطلاع رسانی به مدیران، هیات علمی و فراگیران در صفحه کاربری خود در خصوص مشارکت در نیازسنجیها، اطلاعات دوره ها، ثبت نام و... ۳. آنالیز و سنجش نیازهای اعلام شده بر حسب درخواستهای اعلام شده، نوع درخواست، درخواست کنندگان، گروه های هدف و... ۴. تصمیم گیری در خصوص آنها ۴. تعریف دوره جدید منتج از نیازسنجی یا مصوبات جلسات (تعیین زمان و محل برگزاری، بازه زمان ثبت نام و ظرفیت دوره، تعیین هزینه در صورت نیاز و بر اساس گروه های هدف (فراگیران، مدرسان) ۵. امکان تعیین دوره ها برای یک

دانشکده یا یک گروه آموزشی یا یک رشته خاص و یا گروه مشخصی از هیات علمی یا فراگیران ۶. امکان ثبت نام گروه افراد در دوره ها، خصوصاً در دوره هایی که افراد ملزم به گذراندن آن هستند ۷. برنامه ریزی دوره و تعیین روز و یا روزهای برگزاری، مجریان و ارائه کنندگان و امکان ثبت حضور و غیاب افراد ۸. امکان صدور گواهی نامه برای افراد بصورت گروهی توسط مدیر سامانه و یا توسط افراد و در صفحه کاربری خویش ۹. انجام ارزیابی کلی دوره توسط شرکت کنندگان و بر اساس چک لیستهای ارزیابی بصورت الکترونیک ۱۰. ارزیابی اثربخشی دوره و بررسی میزان دستیابی به اهداف مورد نظر بصورت گزارشات جدولی و نمودار

بحث و نتیجه گیری: سامانه ای جامع از اطلاعات دوره های آموزشی گذرانده شده اساتید ایجاد شده که از این سامانه می توان جهت فرایند ارتقا، ترفیع و تمدید قرارداد و رصد میزان فعالیت های اساتید و بررسی نیازهای آموزشی و ارزیابی توانمندیهای اساتید استفاده کرد.

طراحی، اجرا و ارزشیابی اپلیکیشن خود راهبر آموزشی دوره کارآموزی در عرصه دانشجویان بهداشت عمومی در راستای یادگیری موثر و پایدار

فرانک فیروزفر - دانشگاه ع. پ. خراسان شمالی - بجنورد، حمیدرضا محدث حکاک - دانشگاه ع. پ. خراسان شمالی - بجنورد، معصومه طاهرپور - دانشگاه ع. پ. خراسان شمالی - بجنورد، سید حمید حسینی - دانشگاه ع. پ. خراسان شمالی - بجنورد، محبوبه طباطبایی چهر - دانشگاه ع. پ. خراسان شمالی - بجنورد، کریم علیزاده - دانشگاه ع. پ. خراسان شمالی - بجنورد.

مقدمه: در حال حاضر و شرایط کنونی پیش آمده در جهان (پاندمیک کرونا)، سیستم آموزشی دانشگاهها به شکلی می باشد که دانشجویان قابلیت دسترسی همیشگی و حضوری به اساتید را ندارند، لذا دانشجویان نمی توانند هر زمان که نیاز به یادگیری در زمینه های خاص را دارند، مورد آموزش قرار گرفته و یا پاسخ سؤالات خویش را به دست آورند. از طرفی در هر کشور نهاد آموزش دارای اجزا و زیر مجموعه هایی است که آموزش عالی یکی از مهمترین زیر مجموعه های این نظام آموزشی است. و بر همین اساس، یکی از اهداف مهم آموزش عالی، ایجاد و ارتقای یادگیری خودراهبر است بطوریکه انتظار می رود دانشجویان به سطحی از توانمندی های فردی برسند که بدون قرار گرفتن در یک نظام آموزشی ویژه، قادر به شناسایی نیازهای آموزشی خود بوده و در جهت رفع آن بکوشند و در نهایت یادگیری خود را مورد ارزشیابی قرار دهند. یادگیری خود راهبر (Self-Directed Learning) به عنوان فرآیندی است که در آن یادگیرندگان با کمک یا بدون کمک دیگران، به شناسایی نیازهای آموزشی خود، برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی نتایج یادگیری خود می پردازند. تلفن همراه (موبایل) به عنوان وسیله ای کارآمد جهت

استفاده از اپلیکیشن یا برنامه های مختلف از سوی دانشجویان، توانسته است به عنوان ابزاری در جهت حمایت از یادگیری، به اساتید دانشگاه در بهبود کاربرد وسایل موبایل برای نیل به اهداف یادگیری کمک نماید در این راستا، به اپلیکیشن های موبایل Mobile App می توان اشاره نمود. هدف از این مطالعه طراحی، اجرا و ارزشیابی واحدهای درسی ارائه شده در کارآموزی دانشجویان رشته بهداشت عمومی و تغذیه، به شیوه نوآورانه با تولید اپلیکیشن های موبایل و زمینه ساز توسعه و ارتقای کیفی آموزش علوم پزشکی می باشد. امید است با بهره وری بیشتر و مقرون به صرفه بودن هزینه های آموزشی، گامی در راستای توسعه آموزش، برداشته شود

روش اجرا: این پژوهش به صورت مداخله ای (توصیفی-تحلیلی) و در ۵ گام انجام شد. در گام اول: تشکیل جلسه (بارش افکار) به منظور ایجاد کمیته های تخصصی بود. در ادامه، بررسی کوریکولوم آموزشی دوره کارآموزی رشته بهداشت عمومی انجام گرفت تا ضمن استخراج نقایص و مشکلات، بعد از اجرای اپلیکیشن بصورت پایلوت، از نتایج حاصل از آن در بازنگری کوریکولوم آموزشی بهره وری نمود. در گام بعدی، فهرستی از امکانات و نیازهای موجود دانشجویان و اعضای هیأت علمی تهیه شد. در چهارمین گام، اپلیکیشن بر اساس نیاز سنجی های انجام شده و به شکل نوآورانه طراحی گردید و در گام آخر، ارزشیابی و نقد و بررسی اپلیکیشن طراحی شده، با حضور متخصصین، اعضای هیأت علمی و دانشجویان به صورت نمونه گیری هدفمند انجام گرفت که هدف از آن ارائه پیشنهادات و راهکارهای اصلاحی بود.

بحث: این طرح علاوه بر توانمندی دانشجویان در یادگیری خود راهبر، می تواند در شناسایی نقاط قوت و ضعف به عنوان بستری مناسب جهت برنامه ریزی و ارتقاء عملکرد اپلیکیشن طراحی شده (آراد) با رویکرد طراحی و تولید محصولات آموزشی - مجازی استفاده گردد. از طرفی با تبدیل نمودن تهدیدها (پاندمیک کرونا) به فرصت (برگزاری مجازی علوم آموزش پزشکی) موجب دستیابی به اهداف آموزشی دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی می گردد.

نتایج: یافته های به دست آمده نشان داد که ۹۵٪ کاربران سطح کاربردی بودن مطالب اپلیکیشن (آراد)، ۱۰۰٪ ارتقاء سطح علمی، ۹۲٪ سطح قابلیت ها و امکانات اپلیکیشن، ۷۹٪ سطح نوآورانه بودن، ۱۰۰٪ قدرت انتقال مطالب ۶۲٪ سطح رسیدن دانشجو به اهداف آموزشی پس از استفاده از اپلیکیشن و ۲۲٪ سطح طراحی نرم افزار را زیاد و خیلی زیاد ارزیابی نموده اند. همچنین ۸۳٪ دانشجویان استفاده از اپلیکیشن را به دوستان خود پیشنهاد نموده اند.

کلمات کلیدی: دانشجویان، طراحی اپلیکیشن، خودراهبر، کارآموزی، بهداشت عمومی

طراحی، اجرا و ارزشیابی روش یادگیری بر مبنای پروژه (تکلیف) در دانشجویان فوریت های پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کردستان - ۱۳۹۷

فرزانه زارعی - دانشگاه ع. پ. کردستان.

مقدمه: ارتقاء کیفیت آموزش دانشجویان گروه پزشکی بدون تحول در روشها و فنون تدریس امکان پذیر نیست. یکی از روشهای مفید تدریس، یادگیری بر مبنای تکلیف (پروژه) است. در این روش فراگیر در جهت تکمیل و اجرای پروژه فعال می شود و نسبت به یادگیرنده منفعل، بیشتر و بهتر یاد می گیرد و فعالیت هایش با انگیزه و هدفند می شود. ارتباط رودرو در شرایط بحرانی با حادثه دیده و همراهانش، شرایط بسیار صعبی را بوجود می آورد که تکنسین فوریت پزشکی با انگیزه که خود مسئولیت یادگیری خود را برای تامین اطلاعات و مهارتهای به روز به عهده گرفته قطعاً موفق تر خواهد بود. لذا در این پژوهش بر آن شدیم تا با تغییر در روش تدریس دروس اختصاصی، انگیزه و مسئولیت خودیادگیری را در دانشجویان فوریت های پزشکی ایجاد شود.

روش اجرا: در این مطالعه (سال تحصیلی ۹۶-۹۷) از روش اقدام پژوهی استفاده شد. و مراحل پنج گانه استروبرت اسپیزال و کارپنتر که در آموزش علوم پزشکی پذیرفته شده است، اجرا گردید. گام های آن شامل: تبیین و طرح یک ایده، جمع آوری داده ها، برنامه ریزی، تعیین اهداف و اجرا یا عمل به برنامه است. شرکت کنندگان دانشجویان ترم سوم فوریت های پزشکی مقطع کاردانی بودند و ابزار ارزیابی اقدامات انجام شده پرسشنامه بود. در ابتدای هر ترم تحصیلی، در مورد اهمیت مشارکت فعال و علاقمندی خود دانشجویان در دسترسی به اهداف آموزشی صحبت می شد و دانشجویان نیز در مورد اینکه در نهایت بعد از پایان ترم به چه ویژگیهایی باید برسند و انتظار مدرس و دانشجو در نهایت چه خواهد بود بحث می شد و به سوالات پاسخ داده می شد. تقریباً در پایان جلسه به یک اجماع می رسیدیم که راه حلی باید برای این هدف بسیار مهم وجود داشته باشد و آن مشارکت فعال و علاقمند خود دانشجویان و حضور و همکاری دائمی مدرس است. بنابراین عناوین مشخص شده، پروژه ها و اسامی دانشجویان خوانده می شد و هر دانشجو موظف به پیگیری یکی از این موارد یا پروژه ها می شد. در پایان ترم نیز دانشجویان توسط پرسشنامه، مدرس و گروه فوریت های پزشکی را از میزان تاثیر این روش در یادگیریشان و رضایتمندی از اجرای آن، آگاه می کردند.

یافته ها: دانشجویان بین سنین ۲۱ تا ۳۰ سال بودند. همگی مجرد بودند و ۵، ۱۲ درصد سابقه کار داشتند. در ۶۱، ۸۴ درصد از دانشجویان باعث افزایش تجربیات و افزایش مهارت عملی گردیده است. در ۳۰، ۹۲ درصد از دانشجویان باعث افزایش انگیزه شده و در ۷۶، ۸۴ درصد از آنها باعث ایجاد تفکر انتقادی شده است. دانشجویان بیان نموده اند که این روش باعث افزایش قدرت درک و

فهم مطالب در آنها شده است. ۱۰۰ درصد از دانشجویان از اجرای این روش تدریس (خیلی زیاد و زیاد) راضی بودند. فعالیت دانشجویان در فرایند یادگیری بیشتر شد و در واقع هدف دانشجو محوری محقق گردید. بر اساس تحلیل پرسشنامه ها و مصاحبه با دانشجویان، ارتقاء انگیزه و توانمندی دانشجویان در به عهده گرفتن مسئولیت یادگیری خود، محقق گردید. همچنین این روش موجب مواجهه بیشتر دانشجویان با بیماران و افزایش تجارب آموزشی آنها شده است.

نتیجه گیری: استفاده از روش یادگیری بر مبنای پروژه باعث تقویت تفکر انتقادی و فرایند خودارزیابی در دانشجویان و افزایش عمق فهم مطالب گردید. هدف بسیار مهم دانشجو محوری نیز محقق شد. به دلیل لزوم افزایش بیشتر حضور دانشجو در محیطهای بالینی و ارتباط با بیماران (در زمانهایی که خود دانشجو مشخص می کند و البته بدون حضور مربی است) تعامل با همکاران بالینی بیشتر و لذا زمینه ارتقاء سطح علمی نیز هم برای فراگیر و هم همکاران فراهم گردید. همکاران بالینی با رشته نوظهور فوریت های پزشکی بیشتر آشنا شدند. لذا با توجه به نتایج، استفاده از روش یادگیری بر مبنای پروژه توصیه می گردد.

کلیدواژه ها: یادگیری بر مبنای پروژه، دانشجوی فوریت های پزشکی، اقدام پژوهی

بازنگری در سرفصل رشته های علوم پزشکی جهت گنجاندن مباحث اهدا و پیوند در آن

امید قبادی - مرضیه لطیفی - کتابیون نجفی زاده - دانشگاه ع. پ. شهید بهشتی .

مقدمه: برنامه درسی یا کوریکولوم آموزشی برنامه ای است که در آن برنامه ریزان آموزشی، پس از تعیین و اولویت بندی نیازهای عمومی و نیازهای فراگیران، بر اساس آن اهداف یادگیری را تدوین می کنند، سپس محتوای آموزشی مرتبط را تهیه می نمایند و روش ها و شیوه های آموزشی؛ ارزشیابی و بازخورد را انتخاب می نمایند. همچنین هزینه بودجه، تجهیزات و تسهیلات لازم برای اجرا و عملیاتی سازی برنامه ها را محاسبه و تعیین می کنند و نیروی انسانی (فراگیران، مدرسان و ...) مورد نیاز در عملیاتی سازی برنامه ها را نیز مدیریت می کنند. پیوند اعضا از افراد مرگ مغزی مقوله ای است که در آن عضو سالم افراد مبتلا به مرگ مغزی با رضایت خانواده این افراد بجای به خاک سپرده شدن باعث زندگی بخشیدن به بیماران نیازمند این ارگانها و باقی ماندن این اعضای ارزشمند در کره خاکی می گردد. در مطالعات مختلف ثابت شده است که مهمترین عامل تعیین کننده در رسیدن این اعضا به دست نیازمندان دانش، آگاهی و عملکرد مناسب تیم های درمانی است. چرا که در صورت عدم اطلاع کادر درمان از مقوله مرگ مغزی و اهدای عضو دادن

اطلاعات غلط به خانواده و عدم توانایی مراقبت صحیح از موارد مرگ مغزی موجب عدم رضایت خانواده و ایست قلبی مورد مرگ مغزی قبل از اهدا می‌گردد. در کشورهای پیشرفته دنیا در زمینه اهدای عضو مبحث مرگ مغزی و اهدای عضو جزو دروس تیم های درمانی و حتی غیر درمانی بوده و کمتر کسی از قشر تحصیل کرده با این مقوله آشنا نیست. لذا بازنگری در برنامه‌های آموزشی رشته های علوم پزشکی و گنجاندن مباحث اهدا و پیوند اعضا در آن به عنوان یک پروژه بلند مدت در دستور کار انجمن اهدای عضو ایرانیان که از سال ۱۳۹۶ طی تفاهم نامه ای از طرف وزارت بهداشت وظیفه آموزش تیم های درمانی کشور در زمینه اهدای عضو را به عهده گرفته است قرار گرفت تا بتوان از ظرفیت دانشجویان پزشکی و همچنین سایر گروه های علوم پزشکی برای ارتقای فرهنگ اهدای عضو در جامعه علوم پزشکی و جلوگیری از به هدر رفتن اعضای ارزشمند افراد مرگ مغزی و تربیت نیروهای متخصص آگاه به فرایند اهدای عضو و افزایش آگاهی آنها در خصوص ایمان به این موضوع که فرد مرگ مغزی مرده است و قابل برگشت به زندگی نمی باشد و اصول و روش های تشخیص مرگ مغزی و مواجهه با خانواده استفاده کامل برد.

موافقت نموده و فرآیند آن در حال انجام است. مباحث رشته های تخصصی پزشکی (نورولوژی، نوروسرجری، داخلی، بیهوشی، طب اورژانس و پزشکی قانونی) نیز آماده ارسال به دبیرخانه های تخصصی آنها می باشد.

بحث و نتیجه گیری : کادر درمان به عنوان اولین گروه مواجهه شونده با فرد مرگ مغزی نیاز دارند اطلاعات بروز و صحیحی در مورد این موضوع داشته باشند و به عنوان عوامل موثر در فرایند اهدای عضو نقش خود را به خوبی ایفا نمایند. با توجه به این امر مهم تغییر در محتوای آموزشی دروس رشته های مختلف پزشکی و پیراپزشکی و گنجاندن موضوعات مربوط به اهدای عضو در دروس آنها بسیار مهم و اساسی می باشد.

کلمات کلیدی : اهدای عضو، مرگ مغزی، کوریکولوم

تأثیر برنامه ادغام مباحث پایه و بالینی درس انگل شناسی در یادگیری دانشجویان پزشکی

فغانه میکائیلی - دانشگاه ع. پ. شیراز، میترا امینی - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، فرهاد هنجسی - دانشگاه ع. پ. شیراز، غلامرضا حاتم - دانشگاه ع. پ. شیراز، قاسم عسگری - دانشگاه ع. پ. شیراز.

Background: The medical parasitology course is one of the basic science courses in the educational curriculum for medical students at Shiraz University of Medical Sciences. Currently, basic and clinical parasitology are taught separately. In many courses, the integration of basic and clinical sciences has helped students better understand the basic science course content.

Objectives: Considering the importance of the integration of basic and clinical sciences, the current study aimed to determine the effect of integration of basic and clinical aspects of a specific topic in a parasitology course on medical students learning.

Methods: A randomized controlled trial was conducted on ۱۱۰ undergraduate fifth-semester medical students from April to July ۲۰۱۸ at Shiraz Medical School, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran. The students were randomly divided into two groups: intervention and control groups. The topic selected for this study from the parasitology course was "cutaneous leishmaniasis." At the beginning of the program, a dermatologist presented the clinical aspects of the topic to the

روش اجرا : فاز اول: استخراج لیست رشته های علوم پزشکی از سایت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: در این فاز با مراجعه به بخش <http://hcmeq.behdasht.gov.ir>، معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی لیست رشته های علوم پزشکی مصوب وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی استخراج شد. فاز دوم: استخراج آخرین نسخه کوریکولوم های آموزشی از سایت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: پس از ورود به بخش های کارشناسی، کارشناسی ارشد و همچنین پزشکی عمومی کلیه برنامه های آموزشی استخراج شد. فاز سوم: مطالعه کلیه کوریکولوم های آموزشی رشته های مرتبط و استخراج درس هایی که می توان مباحث اهدا و پیوند را در آن قرار داد. فاز چهارم: تعیین سرفصل های مورد نیاز برای هر رشته: در این مرحله تمامی سرفصل ها به صورت جزء به جزء برای هر رشته نوشته شد، سپس محتوای آموزشی هر درس مشخص و تهیه شد. فاز پنجم: تدوین درخواست بازنگری برنامه آموزشی برای دبیرخانه های تخصصی هر رشته و بیان جزئیات مبحث الحاقی به برنامه درسی آن رشته فاز ششم: برگزاری جلسات با اعضای دبیرخانه های تخصصی پزشکی عمومی، تخصص، پرستاری، مددکاری، هوشبری و اتاق عمل فاز هفتم: بررسی درخواست بازنگری برنامه آموزشی درخواستی انجمن و پاسخ (موافقت با قرار گرفتن موضوع پیشنهاد داده شده و یا عدم موافقت).

نتایج: پس از انجام این مراحل در رشته پزشکی عمومی نامه موافقت قرار گرفتن مباحث مرتبط با اهدای عضو در بند شماره ۸ در تاریخ ۱۳۹۸، ۶، ۲۵ و در نامه ای با شماره ۷۶۲، ۵۱۸، د به انجمن اهدای عضو ایرانیان ارسال گردید. همچنین رشته های کارشناسی و کارشناسی ارشد هوشبری، پرستاری و توانبخشی (مددکاری) نیز با کلیت موضوع

نفر استاد اختصاص داده شد تا در طراحی سوال بالینی و جستجوی شواهد برتر دانشجو را راهنمایی کنند. مقاله مورد نظر دو هفته قبل از تاریخ مشخص شده برای همه اساتید و دانشجویان ارسال شد تا مطالعه کنند. در جلسه ژورنال کلاب ابتدا دانشجو سوال بالینی، روش جستجو و سپس مقاله را مطرح کرده و دانشجویان و اساتید حاضر در جلسه مقاله را نقد می کردند. قسمت‌های مختلف مقاله از نظر نحوه نگارش، آمار، متدولوژی، تورشها و خطاها، نحوه گزارش و بحث و نتیجه گیری نقد می شد. سپس چک لیست ارزیابی نقادانه CASP tool برای آن مقاله تکمیل و در نهایت سوال بالینی پاسخ داده می شد. در انتخاب مقاله تلاش شد تا انواع متدولوژیها، روشهای آماری، انواع خطاها و مفاهیم مختلف EBM مورد بررسی قرار گیرد. ۶ جلسه ژورنال کلاب به این ترتیب برگزار شد. سپس کارگاهی (۵ جلسه ۲ ساعته) برگزار شد و مفاهیم EBM آموزش داده شد. بعد از کارگاه نیز ۳ جلسه ژورنال کلاب برگزار شد و این بار انتخاب مقاله و نقد آن با آگاهی بیشتر از مفاهیم EBM انجام شد. در انتهای کار نیز ارزشیابی برنامه توسط دانشجویان شرکت کنندگان انجام شد. ابزار ارزشیابی پرسشنامه ای شامل ۲۸ سوال در مورد آگاهی دانشجویان در مورد EBM (با پاسخهای لیکرت با امتیاز ۱ تا ۵) و یک سوال باز برای ارایه نظر کلی و پیشنهادات آنها و بیان محدودیتها و موانع بکارگیری EBM در رشته طب سنتی ایران بود. یافته ها: قبل از برگزاری جلسات، دانشجویان اطلاعاتی در مورد EBM، منابع اطلاعاتی EBM، نحوه نقد مطالعات و چک لیستهای CASP نداشتند. در ارزیابی بعد از اجرای کار مشخص شد که مجموع فعالیتهای انجام شده سبب شد تا آگاهی آنها در مورد EBM افزایش یابد و در مورد معناداری آماری، effect size، چک لیستهای نقد مقالات، منابع EBM اطلاعات مفیدی کسب نمایند (Mean score ± SD = ۴.۶۶ ± ۰.۵۱، ۴ ± ۰.۶۳، ۳.۸۳ ± ۰.۷۵، ۳.۸۳ ± ۰.۷۵، ۴.۱۶ ± ۰.۴، respectively) اما جهت نقد مقالات به تنهایی، تفسیر کامل نتایج مقالات، و توانایی استفاده از نتایج در بالین بیمار کافی نبود (Mean score ± SD = ۳.۱۶ ± ۱.۱، ۳.۶۶ ± ۰.۸۱، ۳.۸۳ ± ۰.۷۵، respectively). همچنین بیان شد که این روش را برای یادگیری EBM می پسندند ولی نیاز به یادگیری بیشتر دارند. در ارزیابی توسط اساتید مشخص شد که جهت سازماندهی بهتر جلسات آموزشی EBM بهتر است این آموزش در قالب واحد درسی برای دانشجویان طب سنتی ارایه شود تا همه دانشجویان ملزم به شرکت در جلسات شوند و امتحان پایان ترم محرکی برای تلاش بیشتر و در نهایت یادگیری بهتر باشد. عدم حضور همه دانشجویان بعثت تداخل زمان ژورنال کلابها با کلاسها یا درمانگاه از موانع ارایه مناسب این دوره بود. نگرش دانشجویان و متخصصین طب سنتی در مورد EBM و لزوم ایجاد تبحر در این زمینه و همچنین میزان عملکرد مبتنی بر شواهد در این گروه از پزشکان بالینی نیاز به بررسی بیشتر دارد. عدم آشنایی کافی اساتید این رشته با مفاهیم EBM نیز از کمبودهایی است که باید به آن توجه کرد. کم بودن شواهد با level مناسب از دیگر مشکلات این رشته در حیطه EBM معرفی شد.

intervention group. Then, a parasitologist delivered a traditional lecture about the basic aspects of the topic to both groups. The students' scores on questions related to cutaneous leishmaniasis in the final exam were used as a measure of learning and teaching outcomes. A questionnaire was used based on the objectives of the randomized controlled trial. **Results:** Based on the result of the final exam, there was no significant difference in the learning rate of students between intervention and control groups ($P.value \geq 0.05$). According to students' comments, the teaching of clinical science alongside basic science increased the importance of the topic and the students' interest in basic science. However, the negative points of the program were incomprehensive clinical terms used in the clinical presentation and repetition of basic parasitological information after listening to the clinical lecture. **Conclusions:** Many medical students believe that the content of many basic science courses are forgotten in the future. Therefore, basic science education alongside clinical science presentations are suggested. In this study, the clinical science presentation was done before the basic science training which was innovative and nonconventional.

طراحی، اجرا و ارزشیابی ژورنال کلابهای مبتنی بر شواهد (evidence based) در دانشکده طب ایرانی دانشگاه علوم پزشکی ایران

فغانه هاشم دباغیان - دانشگاه ع. پ. ایران، آیدا اصغری دانشگاه ع. پ. ایران.

مقدمه: طبابت مبتنی بر شواهد (EBM) استفاده از بهترین شواهد در کنار تجارب پزشکی و ترجیح بیمار برای انتخاب بهترین روش در بالین بیمار می باشد. ژورنال کلاب مبتنی بر شواهد یکی از روشهای آموزش EBM است. در بررسی کیفی که از اساتید و دانشجویان دانشکده طب سنتی ایران انجام شد، اطلاعات آنها در این زمینه بسیار اندک بود و خصوصا دانشجویان در ارزیابی نقادانه دچار مشکل بودند لذا بر آن شدیم تا از طریق برگزاری ژورنال کلابهای مبتنی بر شواهد، دانش و عملکرد دانشجویان را در این زمینه ارتقا دهیم.

روش اجرا: طراحی مداخله بر اساس استانداردهای ژورنال کلاب مبتنی بر شواهد که توسط وزارت بهداشت و درمان در سال ۹۴ ارایه شده است انجام شد. یک جلسه در مورد EBM و اهمیت آن در کار بالینی و فرایند اجرا و مفاهیم کلی صحبت شد. لیستی از اسامی دانشجویان به همراه موضوع کلی مورد بحث پیشنهاد و اطلاع رسانی شد. به هر دانشجو یک

بحث و نتیجه گیری : در این مطالعه، EBM در قالب ژورنال کلاب به دانشجویان طب سنتی آموزش داده شد و در ارزیابی انجام شده مشخص شد که این دوره تا حدی سبب افزایش آگاهی آنها در مورد EBM شده ولی کافی نبود.

عنوان: طراحی بازی سازی (گیمیفیکیشن) آموزشی

مبحث اعتیاد جهت دانشجویان علوم پزشکی

لیلی مصلی نژاد - گروه آموزش پزشکی، مرکز آموزش مجازی، دانشگاه ع.پ. جهرم، عرفان منصوری - گروه آموزش پزشکی، دانشگاه ع.پ. جهرم.

مقدمه : اعتیاد یک «بیماری اجتماعی» است که عوارض جسمی و روانی دارد و تا زمانی که به علل گرایش به آن توجه نشود، درمان جسمی و روانی فقط برای مدتی نتیجه بخش خواهد بود. داشتن دانش و اطلاعات کافی در مورد اعتیاد بهترین راه پیشگیری از بروز آن در جامعه است. مطالعه حاضر نیز به طراحی و توسعه آموزش بازی سازی در درس اعتیاد و تأثیرات آن بر یادگیری در قالب یک کار پایلوت پرداخته است. پرداخته است.

روش اجرا : در طراحی بازی سازی از معیار آموزشی و فنی در طراحی و توسعه بازی سازی استفاده شد. معیارهای آموزشی شامل طراحی بازی سازی به عنوان یک مداخله انگیزشی، مفرح، مشارکتی و منطبق بر تفاوت‌های فردی است که یادگیری و یادداری را در قالب شبیه سازی موقت ها تقویت نماید و در معیارهای فنی منطبق بر تکنولوژی ساخت اپ بر اساس المانهای پویایی، میکانیسم ها و دینامیک بازی سازی با استفاده از تکنولوژی Microsoft Asp net Core استفاده شد. این بازی در آدرس addisplay.ir قابل دسترسی می باشد. بازی سازی در دو گروه از دانشجویان پزشکی (روانشناسی سلامت و بهداشت در واحد روانشناسی و اعتیاد به صورت اسان و با روش سرشماری انجام شد. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه ۴۲ گزینه ای در ۸ حیطه به خود اختصاص داد که رضایتمندی و انگیزش را در استفاده از گیم بررسی می کند. این پرسشنامه توسط Fong-Ling و همکاران ۲۰۰۷ ساخته و توسط مصلی نژاد و همکاران در کاربران ایرانی بکار گرفته شد.

یافته ها : نتایج کار بر روی دو گروه از دانشجویان نشان داد که این روش با رضایتمندی ۹۰ درصدی دانشجویان گروههای مختلف همراه است. نتایج دیگر نشان داد که بازی سازی بر انگیزش و مولفه های آن بر یادگیری تأثیر دارد و می تواند محیطی جذاب را در آموزش و یادگیری دانشجویان ایجاد نماید (بالا بودن میانگین مولفه های انگیزشی).

بحث و نتیجه گیری : استفاده از روش های نوین آموزش و یادگیری مانند بازی سازی به جای کتابچه های راهنمای مکتوب یا کلاسهای

سنتی به صورت جایگزین و یا ترکیبی و مکمل می تواند به تامین اهداف آموزشی کمک نموده و امکان یادگیری را یک محیط مفرح و انگیزشی فراهم سازد. استفاده از روشهای مبتنی بر تکنولوژی و نوآورانه در آموزش دروس علوم پزشکی پیشنهاد می شود

نیازسنجی آموزشی به منظور بازنگری و تدوین مجدد

برنامه دکترای مددکاری اجتماعی: یک مطالعه کیفی

معصومه معارف تند - دانشگاه ع.پ. بهزیستی، غنچه راهب دانشگاه ع.پ. بهزیستی، فروزان شکوه - دانشگاه ع.پ. بهزیستی، حمیده عادلیان راسی - دانشگاه علامه طباطبائی، مریم ذبیحی پور سعادت - دانشگاه ع.پ. علوم بهزیستی و توانبخشی.

مقدمه : برنامه آموزشی دکترای مددکاری اجتماعی در سال ۱۳۸۲ به تصویب رسید و در سال ۱۳۸۵ دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی اولین دانشجویان دکترا را پذیرش نمود. برنامه آموزشی مذکور از زمان تصویب مورد بازنگری قرار نگرفته است. با توجه به تغییرات گسترده اجتماعی در این سال ها به خصوص در حوزه سلامت اجتماعی و نیز تغییر در سیاست‌های اجتماعی در ایران برنامه آموزشی دکترای مددکاری اجتماعی به اندازه کافی پاسخگوی نیاز های جامعه و دانشجویان نیست. به همین منظور ضرورت دارد نظرات ذی نفعان در رابطه با بازنگری برنامه مورد تحلیل قرار گیرد.

روش اجرا : این پژوهش به روش تحلیل محتوا جهت دار انجام شد. دوازده شرکت کننده (اساتید، دانشجویان و دانش آموختگان دکترای رشته مددکاری اجتماعی) به روش نمونه گیری هدفمند وارد مطالعه شده و با آنها مصاحبه شد.

یافته ها : شرکت کنندگان در پژوهش اهداف و وظایف متنوعی را برای دانش آموختگان دکترای مددکاری اجتماعی پیشنهاد کردند (سیاستگذاری، رهبری و برنامه ریزی، نقد نظریه ها و نظریه پردازی، آموزش نظری و عملی و سرپرستی، پژوهش و مداخلات بالینی). فارغ التحصیلی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد مددکاری اجتماعی و همچنین داشتن سابقه کار به عنوان مهمترین معیارهای پذیرش دانشجویان معرفی شد. شرکت کنندگان بر ضرورت پیش بینی دروس عملی، کارآموزی و کارورزی علاوه بر واحدهای نظری تأکید نمودند.

بحث و نتیجه گیری : پیشنهاد می شود سیاستگذاری، رهبری و برنامه ریزی، نقد نظریه ها و نظریه پردازی، آموزش نظری و عملی و سرپرستی، پژوهش و مداخلات بالینی به عنوان وظایف اصلی دانش آموختگان دکترای مددکاری اجتماعی در بازنگری برنامه آموزش دکترای مددکاری اجتماعی مورد توجه قرار گیرند. بر همین اساس باید افرادی در دوره دکترا پذیرش شوند که از سوابق تحصیلی و شغلی مناسب برای

سپری کردن این دوره برخوردار باشند. در عین حال در نظر گرفتن روش های متناسب آموزشی و پیش بینی دروس عملی، کارآموزی و کارورزی در بازنگری برنامه درسی دکترای مددکاری اجتماعی ضروری به نظر می رسد.

طراحی، اجرا و ارزشیابی مداخله آموزشی بر اساس رویکرد نقشه نگاری مداخله بر افزایش توانمندی های

بهورزان در زمینه آموزش بهداشت و ارتباطات

الهام شکیبی زاده - رویا صادقی - هاشم حشمتی - دانشگاه ع. پ. تربت حیدریه.

زمینه و هدف: بر اساس شواهد موجود توانمندی کارکنان نظام بهداشت و درمان کشور از جمله بهورزان در ارائه آموزش سلامت و ارتباط خوب نامطلوب است. به نظر می رسد عدم استفاده از علم آموزش پزشکی در تربیت برخی از نیروهای انسانی سیستم بهداشت و درمان از جمله بهورزان، یکی از علل مهم عدم توانمندی مطلوب کارکنان است. لذا شناسایی موانع و تسهیل کننده های آموزش سلامت، تعیین شایستگی های آموزش دهنده سلامت در سطح ارائه خدمت، تدوین ابزار جهت نیازسنجی و طراحی یک برنامه جامع جهت توانمندسازی کارکنان سلامت به ویژه بهورزان ضروری به نظر می رسد. بنابراین مطالعه حاضر با هدف طراحی، اجرا و ارزشیابی مداخله آموزشی بر اساس رویکرد نقشه نگاری مداخله بر افزایش توانمندی های بهورزان در زمینه آموزش بهداشت و ارتباطات طراحی و اجرا شد.

روش اجرا: پژوهش حاضر از نوع ترکیبی متوالی (کیفی و کمی) است که در سه فاز و طی ۴ زیر مطالعه انجام شد. در زیر مطالعه اول، شایستگی های اصلی جهت آموزش بهداشت در حوزه بهداشت در بهورزان، به روش کیفی از طریق مصاحبه با ۳۱ مشارکت کننده و همچنین مروری بر متون علمی تعیین شد و سپس در قالب یک مطالعه دلفی، در خصوص شایستگی های اصلی اجماع صورت گرفت. همچنین موانع و تسهیل کننده ها در زمینه آموزش بهداشت در سیستم بهداشتی به روش کیفی از طریق مصاحبه با ۲۱ مشارکت کننده در سطوح مختلف نظام سلامت (از وزارت بهداشت تا خانه بهداشت) و بحث گروهی با ۲۶ بهورز تبیین شدند. در زیر مطالعه دوم، بر اساس یافته های زیر مطالعه اول، پرسشنامه اولیه جهت سنجش مهارت های ارتباطی بهورزان به عنوان شایستگی با اولویت اول طراحی شد و پس از بررسی و تأیید روایی شکل، محتوا و روایی سازه پرسشنامه، پایایی پرسشنامه مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. در زیر مطالعه سوم، با ابزار استاندارد شده در زیر مطالعه دوم، یک مطالعه مقطعی به منظور بررسی مهارت های ارتباطی بر روی ۲۹۹ نفر از بهورزان انجام شد. پس از طراحی مداخله بر اساس نقشه نگاری مداخله، در زیر مطالعه چهارم تأثیر مداخله آموزشی

بر اساس رویکرد نقشه نگاری مداخله بر افزایش توانمندی های بهورزان در زمینه مهارت های ارتباطی در قالب یک مطالعه کارآزمایی تصادفی شده کنترل دار بر روی ۱۳۶ نفر از بهورزان (۶۸ نفر گروه مداخله و ۶۸ نفر گروه کنترل) مورد بررسی قرار گرفت. همچنین رضایت مندی مردم از بهورزان قبل و بعد از مداخله از سامانه سیب استخراج گردید.

یافته ها: در مجموع ۱۵ شایستگی اصلی استخراج شد و شایستگی مهارت های ارتباطی به عنوان اولویت اول انتخاب شد. از تجزیه و تحلیل داده ها پنج درون مایه شامل موانع و تسهیل کننده های فردی، بین فردی، سازمانی، جامعه و همچنین موانع و تسهیل کننده های زمینه ای استخراج شد. در رابطه با اعتبار سنجی پرسشنامه، CVI و CVR گویه های پرسشنامه بین ۰.۸ تا ۱.۰ بود. ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰.۹۱۸ بود. همچنین شاخص های برازش مدل در محدوده قابل قبول قرار گرفتند. در رابطه با مطالعه مقطعی، به ترتیب کمترین میانگین نمره مربوط به موانع (۶۱، ۱۷±۲۴، ۴۱) و هنجارهای انتزاعی (۹۸، ۷۳±۳۰، ۶۶) بود. همچنین سازه های آگاهی، مهارت، خودکارآمدی، موانع و هنجارهای انتزاعی، پیشگویی کننده های رفتار ارتباطی بهورزان بودند. در رابطه با مطالعه کارآزمایی تصادفی شده کنترل دار، میانگین نمرات تعیین کننده های رفتاری و رفتار در گروه مداخله ۶ ماه بعد از مداخله تغییر معنی داری داشت در حالی که در گروه کنترل این تغییرات معنی دار نبود. همچنین در طول ۴ ماه بعد از مداخله، میانگین نمرات عدم رضایت مردم از بهورزان در گروه مداخله به طور معنی داری کاهش یافت، در حالی که در گروه کنترل تغییر معنی داری نداشت. **نتیجه گیری:** با عنایت به چند بعدی بودن، چند سطحی بودن و درهم تنیدگی موانع و مشکلات آموزش سلامت در سطوح و ابعاد مختلف، باید با یک دید جامع نگر و همه جانبه به این موضوع توجه نمود و موانع را در سطوح و لایه های مختلف برطرف نمود. همچنین پرسشنامه طراحی شده از روایی و پایایی مناسب برخوردار است که پتانسیل ارزشمندی را برای ارزیابی مهارت های ارتباطی بهورزان کشور و انجام مداخلات مناسب در این گروه فراهم نموده است. همچنین موفقیت بالای مداخله آموزشی حاضر بر رفتار بهورزان و رضایت مندی مردم، الگوی بسیار ارزشمندی برای کاربرد علم آموزش پزشکی در مداخلات مشابه در اختیار پژوهشگران و سیاست گذاران قرار می دهد و لذا استفاده از یافته های مطالعه حاضر برای ارتقای جایگاه آموزش پزشکی در نظام سلامت و به تبع آن ارتقای سلامت جامعه پیشنهاد می شود.

بررسی امکان پذیری ارائه دروس معارف اسلامی با رویکرد به مباحث حوزه سلامت در دانشگاه های علوم پزشکی و ارائه سرفصل های پیشنهادی سلامت محور

محمود ایوبی - دانشگاه ع. پ. اصفهان، قدرت الله مومنی - مریم آویژگان - دانشگاه ع. پ. اصفهان، عبدالحمید آکوچکیان - علی غلامی - حمید رضا طالقانی - روح الله موسوی زاده .

مقدمه : واقعیت آن است که در تدوین محتوا و متون آموزشی دروس معارف اسلامی، توجه کافی به تخصص و رشته تحصیلی فراگیران نشده است در حالی که به نظر می رسد این ظرفیت برای بسیاری از دروس معارف اسلامی وجود دارد که ارتباط قوی تری با دیگر علوم تجربی، تخصص های حرفه ای و رشته تحصیلی فراگیران داشته باشند. دانشجویان دانشگاه های علوم پزشکی به صورت حرفه ای در حوزه ای فعالیت خواهند نمود که کاملاً کاربردی (practical) و تجربی و با واقعیات سلامتی و زندگی مردم مرتبط است. منطقی است که محتوای آموزشی دروس معارف اسلامی برای این دانشجویان به شکلی ویژه و بر اساس ضرورت های حرفه ای تدوین و تدریس گردد تا پاسخ گوی نیاز آنان باشد. این پژوهش پاسخ به این پرسش است که آیا امکان ارائه دروس معارف اسلامی با رویکرد به مباحث حوزه سلامت وجود دارد؟ و به بیان دیگر اگر بخواهیم آموزه ها و محتوای این دروس را از منظر و رویکردی سلامت محور و برای رشته های پزشکی و پیراپزشکی بازخوانی و بازنویسی کنیم، آیا امکان پذیر می باشد؟ دست یابی به پاسخ این پرسش، هدف اصلی این پژوهش است. با توجه به تعدد گرایش ها و تعدد دروس هر گرایشی از مجموعه دروس معارف اسلامی، لازم است امکان پذیری ارائه آن درس با رویکرد به مباحث حوزه سلامت بررسی شود. بر این اساس پرسش اصلی و هدف کلی تحقیق، برای هر درسی مطرح است.

روش اجرا : نوع طرح در این مطالعه بنیادی-کاربردی است که با هدف امکان سنجی ارائه دروس معارف اسلامی با رویکرد به مباحث حوزه سلامت طراحی و در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان اجرا شده است. نوع مطالعه در این پژوهش توصیفی - تحلیلی - پیمایشی (کمی، کیفی) و مبتنی بر دو روش گروه اسمی و دلفی است. نوع طراحی مطالعه نیز مطالعات ارتقای کیفیت خدمات است که با نگرشی نیازمحورانه و با دغدغه توسعه محتوا شکل گرفته است. جامعه آماری این پژوهش ۳۵ نفر از مدرسان دروس معارف اسلامی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان؛ اعم از اساتید هیئت علمی و مدعو، ۷ نفر از کارشناسان حوزه معارف اسلامی و ۱۱ نفر از اساتید متخصص حوزه سلامت و آشنایان به مباحث حوزه معارف اسلامی هستند که به صورت هدفمند انتخاب گردیدند. روش انجام پژوهش با تلفیق حضوری در جلسات کمیته های تخصصی و کارشناسی بصورت گروه اسمی و بصورت غیر حضوری با روش دلفی بود. کمیته های تخصصی دروس معارف اسلامی که برای هر گرایشی در هر ترم با حضور اساتید همان گرایش

اعم از هیئت علمی و مدعو برگزار می گردد فرصت مغتنمی بود برای نظر سنجی از اساتیدی که خود مجریان این طرح می توانند باشند. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته با ۶ سوال باز بوده که ۴ سوال به حسب ابعاد امکان (امکان به حسب اهداف درس، امکان به حسب سرفصل های مصوب، امکان به حسب ابعاد چهار گانه سلامت، امکان به حسب پیشینه)، سوال پنجم پیرامون مفید بودن و ضرورت این رویکرد برای دانشجویان علوم پزشکی و سوال ششم درخواست سرفصل پیشنهادی متناسب با این رویکرد است. پرسشنامه از جهت روایی محتوایی توسط کارشناسان در گروه معارف اسلامی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و پایایی آن توسط اساتید متخصص در حوزه سلامت و آشنایان با معارف اسلامی تایید گردید. یافته ها جدول ۹: نتایج امکان سنجی دروس معارف اسلامی با رویکرد سلامت محور امکان ارائه به حسب اهداف دروس ۱۰۰٪ افراد معتقدند امکان ارائه به حسب اهداف دروس ممکن است. امکان ارائه به حسب سرفصل ها ۸۳٪، ۷۱٪ ارائه به سرفصل های موجود را ممکن می دانستند. امکان ارائه به حسب ابعاد سلامت ۱۰۰٪ افراد ارائه این رویکرد را در ۴ بُعد سلامت ممکن دانستند امکان ارائه به حسب پیشینه ۳۷٪، ۹۷٪ ارائه با این رویکرد را با وجود پیشینه این رویکرد در سه درس تفسیر، تاریخ و اخلاق ممکن می دانستند. مفید و ضروری بودن این رویکرد ۵۸٪، ۹۷٪ معتقدند ارائه این رویکرد مفید و ضروری است.

بحث و نتیجه گیری : رویکرد سلامت محور در تمامی گرایش های دروس معارف اسلامی برای دانشجویان علوم پزشکی از جهت اهداف، سرفصل ها، پیشینه و ابعاد سلامت امری ممکن و علاوه مفید و ضروری نیز می باشد. امکان پذیری این رویکرد پایه و اساس برای ایجاد تحول، نوآوری و کارآمدی بیشتر این دروس است و ارائه سرفصل ها و موضوعات پیشنهادی از جانب مشارکت کنندگان در این مطالعه زمینه مناسبی را برای بازنگری این دروس فراهم می نماید.

تعیین اولویت های آموزش اساتید در مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی در بحران کرونا

رویا خلیلی - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، پریسا نییسی - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، آتیه حبیبی - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، هاجر شیعه - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، صدیقه مختارپور. مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز.

مقدمه : پاندمی کرونا در پایان سال ۲۰۲۰، بسیاری از دانشگاه ها را به تعطیلی کشاند یا باعث تغییرات جدی در سیستم آموزش عالی آنها شد. دانشگاه علوم پزشکی شیراز نیز همزمان با این شرایط، تغییراتی را در تمامی حوزه ها بخصوص آموزش که بیشتر از سایر بخش ها با این وضعیت روبرو است ایجاد کرد. یکی از پیشنهادهای این بخش، مراکز توسعه

تولید و ارزیابی نرم افزار آموزشی تفسیر نوار قلب جنین جهت ارتقا دانش و مهارت دانشجویان مامایی

نسیبه روزبه - فاطمه عبدی - محمد درده - دانشگاه ع. پ. بندرعباس.

مقدمه: یکی از اجزاء اساسی فرآیند مراقبت های دوران بارداری ارزیابی سلامت جنین می باشد که هدف از آن تشخیص جنین های در معرض خطر و جلوگیری از عوارض و خصوصاً مرگ و میر جنینی و نوزادی است. یکی از چالش های بزرگ در آموزش دانشجویان مامایی ارائه یک آموزش موثر به منظور تربیت دانشجویان ماهر می باشد که بتوانند در محیط بالین به نحو موثری خدمات ارائه دهند. بکارگیری نرم افزار آموزشی در محیط های یادگیری راه مناسب و لازم برای کشف و دسترسی به منابع اطلاعاتی در جهت آماده سازی فراگیرندگان برای زندگی آینده است. کیفیت آموزش به بهره گیری مناسب و مستمر از نرم افزارهای آموزشی در کلاس درس بستگی دارد. کاربردی ترین جنبه نرم افزارهای آموزشی، سهولت و دسترسی آسان فراگیر به محتوا است. با توجه به اینکه آموزش بالینی بخش اساسی و مهم آموزش علوم پزشکی است و در این نوع آموزش است که دانشجو در تعامل با مربی خود و محیط بالین مفاهیم و اطلاعات تئوری خود را به صورت مهارت های عملی به کار می بندد. با توجه به اینکه سلامت جنین در دوران بارداری از اهمیت زیادی برخوردار است و از آنجاییکه حجم زیاد کتاب آموزشی و دردسترس نبودن آن در هر زمان تفسیر نوار قلب جنین را توسط ماما تحت تاثیر قرار می دهد بنابراین هدف از انجام این فرآیند تولید و ارزیابی نرم افزار آموزشی تفسیر نوار قلب جنین جهت ارتقا دانش و مهارت دانشجویان مامایی بود. فرآیند اجرا شده یکی از روش های آموزش نوین با استفاده از نرم افزار تفسیر نوار قلب جنین بود که در مهر ماه سال ۱۳۹۷ در دانشکده پرستاری مامایی بندرعباس در دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان اجرا شد.

هدف: قبل از برگزاری فرآیند برای دانشجویان توضیح داده شد و از آنان خواسته شد که به آیتم های نرم افزار توجه کرده و با آن کار کنند. قبل از اجرای یک پره تست ۲۰ سوالی از دانشجویان بعمل آمد و فرآیند دانشجویان با مبحث نوار قلب جنین و تست های سلامت آشنا شدند. این مطالعه بر روی ۳۷ دانشجوی مامایی در ترم ۷ انجام شد. تولید و اجرای برنامه در ۴ مرحله انجام شد که شامل: ۱: طراحی محصول (نیازسنجی و دریافت پروانه تولید)؛ ۲: تهیه و محصول (طراحی مدل مفهومی، طراحی مدل فیزیکی، اجرا و ارزیابی)؛ ۳: اجرای محصول؛ ۴: ارزیابی محصول با استفاده از چک لیست پیش آزمون و پس آزمون، رضایت داده های جمع آوری شد. آنالیز داده ها با نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ و آزمون t مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای اجرای فرآیند مدرس نیز فصل مورد نظر از کتاب مربوطه را مطالعه نموده و نکته های مهم و کاربردی برای دانشجویان نمایش داده شد. دانشجویان به ۲ گروه تقسیم شدند. برای یک گروه از دانشجویان تدریس بر اساس روش پاور پوینت انجام شد و برای یک گروه دیگر آموزش تفسیر نوار قلب جنین

آموزشی (EDC) است که با سیاستگذاری و اجرای برنامه های خود به صورت مجازی، تغییراتی را بوجود آوردند. دوره آموزشی توانمندسازی اعضای هیأت علمی شیراز همزمان با پاندمی کووید ۱۹، مانند سایر دوره های آموزشی دیگر به ناچار به سمت برگزاری بصورت مجازی حرکت کرد. این مطالعه با هدف بررسی تعیین اولویت های آموزش اساتید در مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی در بحران کرونا بصورت مجازی انجام شده است.

روش اجرا: این مطالعه بصورت کیفی انجام گرفت. در راند اول جلسه ای به صورت تکنیک گروه اسمی با حضور اساتید و صاحب نظران آموزشی در این مرکز برگزار شد و بر اساس نتایج کارگاههای گذشته و مطالعات جدید عناوینی مطرح و از اساتید آموزش پزشکی خواسته شد مباحث مورد نیاز شرکت کنندگان در شرایط کرونا برای گنجاندن در آموزش اساتید را اعلام نمایند. در مرحله بعد، هر آیتم بصورت دقیق مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. سپس اعضاء موضوعات تکراری را حذف و در ۶۸ عنوان براساس امتیاز صاحب نظران آموزشی اولویت بندی نمودند. در راند دوم، اولویت ها برای ۵۰ نفر از افراد صاحب نظر در دانشگاه فرستاده و از آنان خواسته شد که بر اساس شاخص های اهمیت موضوع، ضروری بودن آن، کاربرد موضوع و شفاف بودن، از ۱ تا ۵ نمره دهی کنند. راند سوم دلفی به صورت میز گرد برگزار و بر اساس پاسخ های داده شده در راند دوم، اولویت ها جمع بندی شد.

یافته ها: طی دو راند دلفی، اجماع بر روی گویه های پرسشنامه حاصل شد و درصد توافق اعضا پانل متخصصین در پرسشنامه نهایی، نمره ۴۳، ۷۴ بدست آمد و به تصویب اعضای پانل رسید. در اولویت بندی، همگی میانگین نمره اهمیت بالاتر از ۱۲ از نمره کل (۱۶) داشتند. پس از تکمیل پرسشنامه توسط شرکت کنندگان، میانگین نمرات حیطه های مختلف برنامه ریزی درسی میانگین نمره ۸، ۶، ارزشیابی ۹۶، ۱۲، روش آموزش ۸، ۱۰ و رسانه ۶۸، ۱۵ بدست آمد. کمترین میزان پاسخ دهی در حیطه برنامه ریزی درسی با ۴۸، ۲ از ۱۶ و بیشترین پاسخگویی در حیطه رسانه های آموزشی با نمره ۶۸، ۱۵ می باشد.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج حاصل از مطالعه، به نظر می رسد که حیطه رسانه های آموزشی به دلیل ضرورت آموزش مجازی در دوران بحران کرونا بالاترین امتیاز را از سوی شرکت کنندگان کسب نموده است. همچنین جهت افزایش کیفیت آموزش دوره ها مشتمل بر حیطه های متعدد، با احتساب نظر اغلب متخصصین پانل، انجام مراحل روانسنجی توسط اساتید، در غالب مباحثی جامع و معتبر برای آموزش مجازی اساتید تهیه شد و پس از شناسایی نقاط ضعف و چالش های موجود، مباحث پیشرفته آموزشی جهت برگزاری دوره های آینده مشخص گردید.

کلمات کلیدی: آموزش مجازی، توانمندسازی اساتید، بحران کرونا

هدف: حفظ و ارتقاء دانش حرفه ای بهبود نگرش و افزایش مهارت‌های حرفه ای درک بهتر نیازهای در حال تغییر کوید، به روز شدن دانش سازماندهی مجدد معلومات موجود و تجدید دیدار و تبادل افکار و عقاید با همکاران و بهبود قابلیت‌ها، توانایی‌ها و ظرفیت‌های جامعه پزشکی در کوید را به همراه داشت

روش اجرا: سه فاز برنامه ریزی، اجرا و ضبط و پخش برنامه را داشتیم: برنامه ها به صورت آنلاین شبکه های مجازی آپارات و اینستاگرام مرکز قابل دسترس برای فراگیران بود. ارزیابی تعداد بینندگان به صورت تصاعدی هر هفته نمایانگر استقبال بینندگان و تا مرز ۷۸۵ نفر رسید. و چالش‌های مهمی در زمینه توسعه کمی و کیفی برنامه شناسایی نیازهای آموزشی با اهداف یادگیری شناسایی روش‌های ارزشیابی، فعالیت‌های یادگیری، محتواهای الکترونیکی، شناسایی نقاط قوت و قابل بهبود، استخراج نظرات شرکت کنندگان ارزیابی میزان یادگیری، تعیین مدیر برنامه، تنظیم بنر و بروشور برنامه و مجوز بازآموزی، هماهنگی نهایی با اساتید در مورد زمان و عنوان سخنرانی و ارزشیابی آموزش در بخش‌های بالینی، ثبت نام و حضور و غیاب از شرکت کنندگان هماهنگی تدارکات و سمعی بصری انجام یافت. تلاش پژوهشگران این پژوهش بر آن است که الگویی را پیشنهاد نمایند که دستیابی به این هدف را میسر سازد. الگوی مفهومی از آن راهنمای برنامه ریزان درسی و متخصصان تعلیم در طراحی آموزشی و چگونگی تلفیق این فناوریها در آموزش خواهد بود. اساتید از هشت نقش اساسی هاردن بهره گرفتند و این فعالیت، براساس مدل طراحی آموزشی ADDIE که مدلی سیستمی و جامع در طراحی دوره های حضوری، الکترونیکی و ترکیبی می باشد. این قابلیت را می دهد تا آموزشی اصولیتر و اثر بخشتر را پی ریزی نمایند. ارزشیابی فرآیندی مستمر از مرحله تحلیل آغاز و در سرتاسر فرایند طراحی آموزشی ادامه دارد، در مرحله ارزشیابی طرح آموزشی از همه ابعاد بررسی می شود (ارزشیابی از عملکرد فراگیران، رسانه ها و روش ها، فرآیند آموزشی، بازبینی و اصلاح). همچنین اجرای آزمون های الکترونیکی لازم برای اطمینان از کسب معیارهای آموزشی و ارزشیابی پایانی برای سنجش برونداد دوره ی آموزشی و بررسی اعتبار برنامه از فعالیت های این مرحله می باشد. تحلیل در سه بخش دوره، فراگیران و بسترهای ارائه الکترونیکی دوره بود تحلیل فراگیران از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۱۸ نفر از اساتید انجام و ترجیحات آنان جهت دوره‌های توانمندسازی ترکیبی استخراج گردید آزمون t نمونه های وابسته برای ارزیابی یادگیری اساتید انجام شد. از لحاظ آماری افزایش معنیداری در نمرات، از پیش آزمون و پایانی آزمون دوره ترکیبی حاضر بر میزان یادگیری اساتید و دستیاران می باشد. آنالیز داده‌ها در بخش‌های کمی با نرم افزار ۱۶ SPSS و در کیفی با تحلیل تفسیری محتوای کیفی براساس رویکرد عرفی انجام شد. و فراگیران از دوره با محتوا جذاب، مبتنی بر نیاز و قابلیت پخش در تلفن همراه استقبال کردند. تمامی سرفصلها امتیاز بالا کسب نمودند و خواستار این روش در

با استفاده از نرم افزار انجام شد. بعد از اتمام کلاس از دانشجویان خواسته شد به سوالات پست تست مطرح شده استاد پاسخ دهند. پاسخ دانشجویان ثبت شد. میانگین نمره پره تست ۱۶,۵۵ بود و میانگین نمره پست تست دانشجویان در گروه آموزش با پاورپوینت ۱۷,۶۷ و در گروه آموزش با نرم افزار ۱۹,۱۰ بود. در بین ۳۷ دانشجوی شرکت کننده همه دانشجویان (۱۰۰٪) در فرایند مشارکت فعال داشته و همه آنها در گیر اجرای فرایند شدند. پس از بررسی فرم های نظر سنجی مشخص شد ۱۰۰٪ دانشجویان از نرم افزار رضایت زیاد داشتند. پس نتیجه گرفته می شود که این نوع روش تدریس باعث افزایش رضایت دانشجویان شده است. ۱۰۰٪ دانشجویان گزارش کرده بودند که این نوع آموزش توسط نرم افزار باعث افزایش مهارت دانشجویان شده و از همه مهم تر در هر زمان و مکانی براحتمی قابل دسترسی است.

نتایج: این مطالعه نشان داد چنانچه در کنار روش‌های سنتی برای مباحث بالینی از نرم‌افزارهای آموزشی استفاده گردد در افزایش سطح دانش و مهارت دانشجویان بسیار مؤثر است و و بسیاری از نقص‌هایی که در روش سنتی وجود دارد برطرف شده و این باعث ارتقا سلامت و کیفیت زندگی مادر و کودک خواهد شد.

طراحی، اجرا و ارزشیابی آموزش مجازی در استودیو کوید، در خصوص تازه های کوید-۱۹ و چالش‌های پیش رو جهت توانمندسازی اعضای هیئت علمی و دستیاران بالینی مرکز آموزشی و درمانی امام رضا (ع)

حسن سلیمانپور - مسعود دینه وری - هادی همیشه کار- فاطمه یگانه - الهام احمدی - دانشگاه ع. پ. تبریز.

مقدمه: فاجعه بیماری کوید زندگی اجتماعی و فردی را تغییر داد و مجامع آکادمیک را درگیر کرد. و با رواج آموزش مجازی، نیاز به نگاهی نو و کاربردی به فرایند آموزش بخشید. که فراتر از آموزش های سنتی بود و شرایط را به گونه ای رهبری کرد تا آموزش را بدون نیاز به حضور فیزیکی تداوم بخشد. ظهور کرونا و مرجع بودن امام رضا در پذیرش و بستری بیماران کوید، ایده تاسیس استودیو کوید در مرکز جهت اشتراک یافته های تحقیق بوجود آورد. رسالت اصلی مرکز تربیت دستیاران توانمند، خلاق، مسئولیت پذیر و متعهد می باشد. احساس همبستگی ما را با حضور اساتید فرهیخته و اشتراک گذاری منابع علمی مرتبط با کرونا افزایش داد و تولید برنامه با محتوای علمی، زوایای مختلف درگیری درمان کوید منجر شد. برنامه های استودیو با هدفگیری نیازها، اطلاعات علمی معتبر در زمینه مراقبت های درمانی، آموزشی ارائه داد. منجر به طراحی، اجرا و ارزشیابی آموزش مجازی در تازه های کوید-۱۹ و چالش‌های پیش رو جهت توانمندسازی اساتید شد

درمانگاه، بخشهای بستری بودند. تعداد بینندگان به صورت تصاعدی نمایانگر استقبال آنان بود.

بحث و نتیجه گیری: طراحی و تدوین هوشمندانه محتوا کلید موفقیت یادگیری الکترونیکی است. ارزشیابی تکوینی نقش انگیزه دهی دارد. تاثیرات مثبت بر توانمندی دستیاران و تقویت فراتواناییهای آنها به دنبال داشت. از روش مجازی برای توسعه و تقویت توانمندیها و دانش و مهارت دستیاران در مباحث پرچالش تازه های کوید و تقویت فعالیتهای تیمی و بین رشتهای بهره مند می شویم. اثربخشی تاثیر سخنانی زنده بر ارتقاندانش، نگرش، عملکرد، رضایت دستیاران در روند درمان مثبت بوده و استفاده از چند رسانه موفقیت را بیشتر می کند. از لحاظ قابلیت تعمیم و اجرا می توان این روش را برای دیگر بیماریهای تخصصی در سطح وزارت اجرا نمود و به نتایج معتبرتری دست یافت. بصورت الگوی کشوری پیشنهاد شد.

تبیین تجارب، چالشها و فرصت های طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه آموزش مجازی در دوران کوید ۱۹: یک مطالعه کیفی

عصمت نوحی - دانشگاه ع. پ. کرمان، پروین شریفی - دانشگاه ع. پ. کرمان.

مقدمه: پاندمی ویروس کرونا موجب تغییر ناگهانی دراکولوژی کلاس درس در مراکز آموزشی سراسر جهان از جمله کشور ما گردید. بطوریکه اغلب آموزش حضوری در کلاس درس را به آموزش و تعامل مجازی پشت شیشه موبایل، لب تاپ و کامپیوتر محدود نموده است. این پژوهش به منظور تبیین چالشهای آموزش مجازی و راهکارهایی برای بهبود سطح کیفیت فرایند آموزش و یادگیری شکل گرفته است.

روش اجرا: مطالعه از نوع پژوهش کیفی با استفاده از روش تحلیل محتوا انجام شد. جامعه پژوهش اساتید دانشگاه علوم پزشکی کرمان بودند. فرایند تحلیل داده ها با استفاده روش تحلیل محتوای کیفی متعارف، با رویکرد Graneheim and Lundman و نمونه گیری مبتنی بر هدف صورت گرفت. به این ترتیب که پس از انجام مصاحبه نیمه ساختار یافته با اساتید ابتدا متن مصاحبه ها بصورت کلمه به کلمه تایپ شده سپس برای دست یابی به درک کامل از متن مصاحبه ها، چند بار هر مصاحبه شنیده و خوانده شد. واحدهای معنایی از متن مصاحبه ها استخراج شد سپس با استفاده از نرم افزار MAXQDA نسخه ۱۰ واحدهای معنایی عنوان گذاری شده و کدها شکل گرفته و سپس براساس مقایسه مداوم کدها، زیر طبقات و طبقات شکل گرفت و نام گذاری شد برای پوشش کامل اطلاعات و اطمینان از صحت یافته های جمع آوری شده علاوه بر پانل تعامل گروهی مجازی با اساتید، مصاحبه فردی با ۲۸ عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی در

رشته ها و حوزه های مختلف انجام شد، و پس از رسیدن به حد اشباع در یکسان سازی داده ها مصاحبه خاتمه یافت.

یافته ها: در این پژوهش از تحلیل داده ها ۳۰۲ کد اولیه، ۲۵ درون مایه فرعی، و ۱۰ مفهوم اصلی در حوزه های برنامه ریزی، رویکرد تدریس، تولید محتوای آموزشی، ارزشیابی و مدیریت کلاس درس استخراج شد، طراحی وباز مهندسی برنامه درسی، تولید و سازماندهی محتوای آموزشی، روش تدریس فعال و تعاملی، کار تیمی دانشجویان و اساتید، ارزشیابی دقیق، حضور و غیاب و مدیریت کلاس، محتوای الکترونیک مهارت های بالینی، مهارت و دانش رایانه ای، اختلالات نرم افزاری، میزان دسترسی به اینترنت، تبیین شد نتایج نشان داد که اساتید آموزش مجازی و استفاده از فن آوری را به عنوان یک فرصت تلقی نموده و با توسعه توانمندیهای خود و درگیر شدن در آن به دنبال راهکارهای عملی در جهت بهبود این نوع آموزشی تلاش می کنند. از جمله راهکارهای پیشنهادی: تدوین دستورالعملهای و سیاست گذاری آموزشی، استفاده از فناوری اطلاعات در برنامه درسی، بهبود کارآمدی سیستمهای سخت افزاری و نرم افزاری الکترونیکی، توانمند سازی اساتید و دانشجویان در کاربست رویکردهای تعاملی و کاربرد فن آوری، حمایت از تولید محتوای استاندارد آموزشی، تدارک بانک محتوای آموزشی خصوصا در آموزش بالینی، استفاده از ظرفیتهای کار آفرینی در تولید محتوا و..

بحث و نتیجه گیری: آموزش مجازی با گسترش سریع در آموزش دانشگاهی رسوخ نموده و جو آموزشی را متحول ساخته است. در صورت رفع مشکلات و با حمایت و خلاقیت در تولید محتوا و ارزشیابی و مشارکت فعال دانشجویان و اساتید به عنوان یک ظرفیت ترکیبی در دوران پسا کرونا پیشنهاد می شود و قابلیت های آموزشی اساتید در افزایش خواهد داد.

طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه آموزشی نسخه نویسی اجتماعی با تأکید بر عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در برنامه درسی بهداشت کارورزان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی دزفول

مریم مظاهری - دانشگاه ع. پ. دزفول، مریم خرمی زاده - دانشگاه ع. پ. دزفول، میثم مردسلطانی - دانشگاه ع. پ. دزفول.

مقدمه: از آنجا که پزشکان عمومی در خط اول مراقبت های درمانی بهداشتی هستند، ضرورت گنجانده شدن نسخه نویسی اجتماعی در سرفصل برنامه درسی کارورزی دانشجویان پزشکی در راستای اجتماعی کردن سلامت، احساس شد. بنابراین مطالعه حاضر به منظور آشنایی و تربیت پزشکانی با دیدگاه SDH و جامعه نگر و آشنا با شیوه ارجاع و شرح وظایف کارمندان رابط (LWS) در جامعه به منظور مهارت آموزی و توانمند سازی در جهت شناخت بستر اجتماعی بیماران و درمانهای غیر

دارویی و اصول نسخه نویسی اجتماعی انجام شد. روش مطالعه با استفاده از الگوی لویین، مداخله ای در فیلد بهداشت مقطع اینترنتی دانشجویان پزشکی بمدت سه نیمسال (از نیمسال دوم ۹۸-۹۷ تا پایان نیمسال دوم ۹۹-۹۸) برای ۱۵ گروه (۳۸ نفر) از دانشجویان در چهار مرحله الگو (برنامه ریزی، اجرا، بررسی و بازاندیشی) صورت گرفت. پس از استفاده از جلسات بحث گروهی و بارش افکار در مراکز جامع خدمات سلامت (مرحله ۱)، یک کیس اجتماعی انتخاب و از لحاظ عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت یک نسخه اجتماعی به منظور جلب مشارکت همه جانبه ذریبطان نظیر خیرین و داوطلبان، برای رفع مشکل آن کیس، نگارش شد (مرحله ۲). در مرحله ۳ توسط گروه های بعدی دانشجویان نسخه تجویز شده از لحاظ قابلیت اجرایی بررسی و در مرحله ۴ نقاط ضعف و قوت مشخص گردید. در نهایت کل طرح توسط الگوی کرک پا تریک ارزشیابی شد.

روش اجرا: در این مطالعه دستیابی به تمام اهداف پیش بینی شده شامل طراحی برنامه، دانش افزایی دانشجویان در مورد بستر روستا، جلب حمایت همه جانبه، عوامل اجتماعی موثر بر سلامت و انجام برنامه نسخه نویسی اجتماعی میسر گردید. یافته های بدست آمده در ۴ سطح الگوی کرک پا تریک (واکنش، یادگیری، رفتار و نتایج) نشان داد که در سطح اول بیش از نیمی از دانشجویان (۱۴، ۶۳ درصد) با کاربردی بودن تکلیف نسخه نویسی اجتماعی موافق بودند؛ همچنین ۴۲، ۶۸ درصد دانشجویان عقیده داشتند که این برنامه می تواند برای آینده کاری آن ها مفید باشد. اکثریت قریب به اتفاق دانشجویان با آشنایی پزشک با بستر جامعه و بیمار و کارمندان ارتباط دهنده موافق بودند (۳۶، ۹۷ درصد) در مورد شناخت و بررسی عوامل اجتماعی موثر بر سلامت و نسخه نویسی اجتماعی ۹۳، ۷۸ درصد از پاسخ دهندگان با این موضوع موافق بودند. در سطح دوم که از طریق برگزاری جلسات case presentation مورد ارزشیابی قرار گرفت. میانگین نمره ثبت شده در تکلیف نسخه نویسی اجتماعی نشان داد بیش از ۹۰ درصد نمره کل کسب شده است. ارزشیابی در سطح رفتار و پیامد به دلایل عدم دسترسی به گروه هدف و عدم فارغ التحصیلی و یا اشتغال به کار اکثریت دانشجویان، میسر نگردید. البته رفتارهای علاقمندان دانشجویان برای پیگیری و حل مشکلات اجتماعی افراد نیازمند در سطح ۳ مشاهده و توانمندسازی و بهبود زندگی مواردی که برای ترمیم شرایط زندگی ناسالم آنها نسخه اجتماعی تجویز شده بود در سطح ۴ قابل توجه بود. برخی از دانشجویان بعد از تجویز نسخه اجتماعی، خود نیز با پیگیری و اجرایی نمودن موارد آن، توانستند با اشتغال زایی، رایگان نمودن ویزیت متخصصین، جمع آوری کمک مالی، معرفی به اورژانس اجتماعی، بازاریابی صنایع دستی و مواردی از این دست، مقدمات بهبود زندگی آنها را فراهم آورند.

بحث و نتیجه گیری: اضافه کردن این طرح در سرفصل درسی فیلد بهداشت کارورزی، پزشکان را قادر خواهد ساخت تا با معرفی بیماران دارای مشکل اجتماعی به (LWS) و با دید جامعه نگر، زمینه را برای حل

مشکلات مردم به صورت ریشه ای فراهم ساخته و از تجویز داروهای و خدمات پاراکلینیکی اضافی خودداری نمایند و در نتیجه خدمات پزشکی در اختیار افرادی که واقعاً نیاز به آن دارند، قرار داده شود. این مطالعه نشان داد دانشجویان پزشکی نیز برای کاهش بار مراجعه مردم به آنها و پیشگیری از آسیب به دلیل تجویز اضافی داروها موافق بوده و به آشنایی با عوامل اجتماعی موثر بر سلامت نیاز دارند.

کلیدواژه: نسخه نویسی اجتماعی، عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشجویان پزشکی، کارمندان رابط.

طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه کاربردی مبتنی بر موبایل برای آموزش کایدلاین تجویز CT اسکن در بین دستیاران گروه های نورولوژی و نوروسرجری: یک مطالعه نیمه تجربی

زهره مبارک قمصری - دانشگاه ع. پ. کاشان، زهرا میدانی - دانشگاه ع. پ. کاشان، فاطمه عطوف - دانشگاه ع. پ. کاشان، احسان نبوتی - دانشگاه ع. پ. کاشان، رضا دانشور - دانشگاه ع. پ. کاشان، ابراهیم کوچکی - دانشگاه ع. پ. کاشان، اسماعیل فخاریان - دانشگاه ع. پ. کاشان، فخرالسادات میرحسینی - دانشگاه ع. پ. کاشان، علی مسعود - دانشگاه ع. پ. کاشان، علیمحمد نیکفرجام - دانشگاه ع. پ. کاشان، فلیکس هال - Felix holl, research associate at the digihealth institute at neu-ulm university of applied sciences, Germany.

مقدمه: برنامه های تلفن همراه (Mobile app: Apps) یکی از سریعترین و سهل ترین ابزار دسترسی پزشکان به مواد آموزشی شامل کتاب های الکترونیک، اطلاعات دارویی و گایدلاین های بالینی محسوب می شود. علیرغم این اهمیت مطالعات نشان می دهد شواهد عینی بسیار کمی در مورد قصد استفاده از برنامه های تلفن همراه (Mobile app: Apps) در بین پزشکان و سایر متخصصان مراقبت سلامت وجود دارد و اثربخشی استفاده از این ابزار در بهبود فرایندهای بالینی ارایه شده توسط متخصصان مراقبت بهداشتی درمانی (HCP: Health care provider) مشخص نیست. بر اساس مطالعات، غالب پژوهش های مربوط به استفاده از apps در بین HCP به بررسی نگرش و درک آنان از ابزار تلفن همراه محدود مانده است. برای حل این چالش ها، این مطالعه با دو هدف طراحی شده است: ۱) طراحی و بکارگیری برنامه کاربردی مبتنی بر موبایل برای آموزش درخواست منطقی سی تی اسکن سر (Head CT appropriateness criteria application) بررسی تأثیر برنامه کاربردی HAC در رفتار برای درخواست سی تی سر دستیاران.

روش کار: این مطالعه نیمه تجربی بر روی همه دستیاران نورولوژی و نوروسرجری (Neurology & Neurosurgery (N&N)) در یک بیمارستان آموزشی عمومی با ۵۱۰ تختخواب در دانشگاه علوم پزشکی کاشان انجام شد. در پی جلسات نشست با اساتید بالینی گروه های N&N گایدلاین سی تی اسکن سر Care Core National به لحاظ نزدیک بودن به محتوی کتب تکست بالینی به عنوان گایدلاین منتخب برای تهیه برنامه کاربردی مبتنی بر موبایل برای آموزش تجویز منطقی سی تی اسکن سر تعیین شد. تاثیر برنامه HAC روی تجویز منطقی سی تی اسکن برای هفت ماه در سه دوره قبل از مداخله، حین مداخله و بعد از قطع مداخله (post cessation of intervention) بررسی شد. داده ها بوسیله یک چک لیست از پرونده های پزشکی بیماران بستری در بخش های مورد مطالعه استخراج شد و سپس با استفاده از آمار توصیفی و آزمون های کای اسکور و فیشر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: کل موارد سی تی اسکن سر درخواست شده برای ۷ ماه، ۹۲۰ مورد بود. میانه سی تی اسکن سر درخواست شده به ازای هر بیمار در فاز قبل از مداخله ۲ سی تی (چارک اول=۱ و چارک سوم=۴)، در فاز مداخله ۲ سی تی (چارک اول=۱، چارک سوم=۲) و در فاز بعد از مداخله ۲ سی تی (چارک اول=۱، چارک سوم=۲) بود. بین میزان درخواست سی تی اسکن سر در دوره قبل از مداخله و حین مداخله تفاوت معنادار آماری مشاهده شد ($p=0.027$). اما در دوره مداخله و بعد از قطع مداخله بین میزان درخواست سی تی اسکن توسط دستیاران و اجرای مداخله تفاوت معنادار آماری وجود نداشت ($P=0.075$).

بحث و نتیجه گیری: آموزش از طریق ابزار موبایل روی رفتار دستیاران برای درخواست سی تی اسکن تاثیر داشت؛ اما با توجه به تاثیر موقت این مداخله، برقراری رابطه مستقیم علت و معلولی بین تاثیر آموزش بوسیله برنامه های کاربردی مبتنی بر موبایل و تغییر رفتار پزشکان امکان پذیر نیست. لذا توصیه می شود پژوهش های نیمه تجربی بیشتری با تاکید بر تعامل واقعی پزشکان با سیستم های تلفن همراه انجام شود تا امکان شناسایی عوامل موثر بر استفاده از این ابزار و اجرای مداخلات موثر در بین تیم مراقبتی فراهم گردد.

طراحی کوریکولوم مقدمات یادگیری الکترونیکی در

آموزش علوم پزشکی ویژه اساتید

محمد رضا اندرواز - دانشگاه ع. پ. مازندران، سیاوش مرادی - دانشگاه ع. پ. مازندران.

مقدمه: توجه به آموزش و یادگیری بطور عموم و استفاده از روش های آموزشی نوین بطور اخص از رسالت های دانشگاه های پیشرو می باشد. با توجه به گسترش تکنولوژی فناوری اطلاعات، حرکت به سوی آموزش

الکترونیکی نیز آغاز گردید و به تناسب و فراخور مکانی و زمانی، بسترهای آن در دانشگاه ها فراهم گردید. در زمان همه گیری و شیوع بیماری کرونا و با توجه به لزوم پیشگیری از آن، حرکت به سمت آموزش الکترونیکی سرعت بیشتری یافت. بدون شک توانمندسازی اساتید، پیش نیاز حرکت پرشتاب آموزش الکترونیکی می باشد.

هدف: این مطالعه به دنبال پاسخ به دو پرسش ذیل می باشد. ۱- نیاز آموزشی اساتید علوم پزشکی مازندران در زمینه آموزش الکترونیکی کدامست؟ ۲- کوریکولوم مناسب برای توانمندسازی اساتید کدامست؟

روش اجرا: جهت پاسخگویی به سوالات از ده گام برنامه ریزی درسی پروفیسور هاردن به شرح ذیل استفاده شد. (۱) نیاز سنجی، (۲) تعیین پیامد یادگیری، (۳) توافق بر روی محتوا، (۴) سازماندهی محتوا، (۵) تعیین راهبردهای آموزشی، (۶) تعیین روش ها و فنون آموزشی، (۷) تعیین روش های ارزیابی، (۸) برقراری ارتباط، (۹) تعیین محیط آموزشی و (۱۰) تعیین نحوه مدیریت کوریکولوم. در اولین گام، نیاز سنجی بطور هدفمند با حضور شش نفر از اعضای هیات علمی خبره از دانشکده های مختلف علوم پزشکی مازندران با معیار فعالیت مستمر و قابل توجه در نیمسال دوم ۹۸-۹۹ بر اساس آمارهای هفته آخر گزارش از سامانه نوید، علاقه مندی به آموزش الکترونیکی، تنوع در استفاده از روش های مختلف تدریس، تنوع در رشته تحصیلی و تمایل به در اختیار گذاشتن تجربیات به عنوان Expert Panel انجام شد و نیازهای آموزشی استخراج گردید و در ادامه سایر گام های تدوین کوریکولوم برداشته شد.

یافته ها: متناسب با هر یک از گام های ده گانه مذکور یافته های زیر به دست آمد. نیازهای آموزشی: انتخاب رسانه الکترونیکی مناسب، تهیه محتوای مناسب الکترونیکی، انتخاب روش ارائه مناسب الکترونیکی، انتشار محتوای الکترونیکی، تعامل با دانشجو و ارزشیابی الکترونیکی پیامدهای یادگیری: توانمندسازی اساتید در حوزه های فوق توافق بر روی محتوی: با توجه به اهداف کلی و اختصاصی هر پیامد، محتوای مورد نظر تهیه گردید. سازماندهی محتوی: به شرح ذیل صورت گرفت. نام درس، تعداد، نوع واحد و میزان ساعت: (۱) انتخاب رسانه الکترونیکی مناسب برای ارائه آموزش الکترونیکی، (۱) واحد تئوری و عملی، ۲۵ ساعت (۲) تهیه محتوای مناسب در آموزش الکترونیکی، ۲ واحد تئوری و عملی، ۵۱ ساعت (۳) روش های ارائه و انتشار مناسب محتوا در آموزش الکترونیکی، ۲ واحد تئوری و عملی، ۵۱ ساعت (۴) ارتباط و تعامل در آموزش الکترونیکی، (۱) واحد تئوری و عملی، ۲۵ ساعت (۵) ارزشیابی در آموزش الکترونیکی، (۱) واحد تئوری و عملی، ۲۵ ساعت راهبردهای آموزشی: تلفیقی از دانشجو و استاد محوری، یادگیری مبتنی بر حل مسئله (Problem based learning)، یادگیری مبتنی بر شواهد (evidence-based learning) و راهبردهای یادگیری خودراهبر، تعاملی و مشارکتی روش ها و فنون آموزشی: نظیر تکنیک های آموزش مجازی همزمان و غیر همزمان مانند کلاس مجازی، تالار گفتگو، وینار، ویدئو کنفرانس، شبیه سازی و .... روش های ارزیابی: فراگیران با

روش های ارزیابی کتبی، عملی، آزمون تعامل رایانه ای، ارزیابی کارپوشه (e-portfolio)، گواهی انجام کار و نظایر آن همراه با Reflection فراگیران و بازخورد استادان به صورت مستمر، دوره ای و نهایی ارزیابی می شوند. برقراری ارتباط: ارتباط با فراگیران با تدوین برنامه آموزشی کامل و شفاف و به دنبال آن راهنمای مطالعه مد نظر بوده و جهت برقراری ارتباط از سایت دانشگاه و مکاتبات اداری استفاده می شود. محیط آموزشی: با توجه به ماهیت کوریکولوم طراحی شده محیط آموزشی شامل محیط مجازی همزمان و غیر همزمان مانند کلاس مجازی، تالار گفتگو، وبینار، ویدئو کنفرانس، شبیه سازی و ... بوده که خود عوائد آموزشی خاصی را به دنبال دارد. مدیریت برنامه: شامل اجرا و ارزشیابی برنامه و اعمال تغییرات لازم در آن بوده و این برنامه پس از گذشت یک دوره از اجرای دوره، تغییرات فاحش فناوری و یا تصمیم سیاستگذاران اصلی، به شیوه نظر سنجی از هیئت علمی درگیر برنامه و فراگیران با پرسشنامه های از قبل تدوین شده و نیز استفاده از پرسشنامه های موجود در واحد ارزشیابی انجام خواهد شد و متولی ارزشیابی برنامه، واحد ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مازندران می باشد.

بحث و نتیجه گیری: توجه به طراحی کوریکولوم مذکور به روش نظام مند، اجرای آن در جهت توانمند سازی اساتید می تواند به ارائه مطلوب و مناسب آموزش الکترونیکی به دانشجویان کمک شایانی نماید و موجب ارتقاء پاسخگویی اجتماعی دانشگاه ها گردد.

طراحی، اجرا و ارزشیابی شیوه آموزش چیدمان ست های جراحی مبتنی بر بازی وارسازی گامی در جهت ارتقای یادگیری فراگیران و توسعه آموزش مجازی در پاندمی کرونا

اکرم گازرانی - دانشکده ع. پ. مشهد، زهرا سادات منظری (نویسنده مسئول) - دانشگاه ع. پ. مشهد، سیده تکتم معصومیان حسینی - دانشگاه ع. پ. مجازی، اعظم گازرانی - ع. پ. نیشابور، مهرداد روحانی نسب - دانشکده ع. پ. نیشابور.

مقدمه: آموزش به شکل بازی به چه میزانی در مهارت عملی شما در بیمارستان موثر خواهد بود؟ به چه اندازه تمایل به ادامه آموزش چیدمان میز جراحی با روش بازی وار سازی دارید؟

هدف: یکی از مهارت های مهم دانشجویان اتاق عمل یادگیری و شناخت ابزارهای اتاق عمل و نحوه چیدمان ابزار است که کمک شایانی در پیشبرد سریع عمل و کوتاه کردن مدت زمان عمل، کاهش عوارض بیهوشی نموده و موجب رضایت جراح می گردد. بازی وارسازی، یکی از روش های یادگیری فعال است. سیستم بازی وار سازی با برانگیختن هیجان و ایجاد چالش برای فراگیران، سطح درگیری و انگیزش آنها را

افزایش می دهد. فرایند حاضر باطراحی، اجرا و ارزشیابی شیوه آموزش چیدمان ست های جراحی مبتنی بر بازی وارسازی گامی در جهت ارتقای یادگیری فراگیران و توسعه آموزش مجازی در پاندمی کرونا در دانشجویان علوم پزشکی نیشابور در زمان فاصله گذاری اجتماعی ناشی از پاندمی کرونا در دانشجویان اتاق عمل انجام گردید.

روش اجرا: در ابتدا جهت اخذ پیش آزمون نحوه چیدمان میز و کاربرد ابزار آزمون در سامانه نوید به عنوان درس به صورت افلاین تعریف شد و به صورت مبتنی بر وب از دانشجویان گرفته شد. به طوریکه آزمون به صورت انفرادی توسط استاد و دانشجو در محیط اسکای روم برگزار شده، استاد دانشجو را در نقش ارائه کننده قرار داده و دانشجو در حضور استاد چیدمان میز را که در سامانه نوید بارگذاری شده را به صورت آنلاین انجام می دهد و آزمون به صورتی طراحی گردیده است که نمره دانشجو در انتها اعلام می گردد. به طوریکه در صورت قرار دادن هر ابزار در جایگاه صحیح یک نمره دریافت می کرد. بازه زمانی بازیوار ساز چیدمان میز جراحی در سامانه نوید به مدت یک و نیم ماه تعیین گردید و در اختیار دانشجویها بود همچنین در طی این مدت پژوهشگر از طریق پیام رسان که به صورت گروهی با آنها در ارتباط بود به سئوالات دانشجویان در رابطه با نحوه استفاده و اشکالات در ارتباط بود. پس از پایان دوره آموزشی، پس آزمون نیز همانند پیش آزمون به صورت مبتنی بر وب و آنلاین انجام گردید.

یافته ها: نتایج فرایند نشان داد اکثریت دانشجویان (۸۵درصد) از این روش آموزش رضایت داشته اند و ۹۶درصد تمایل به ادامه این روش در آموزش چیدمان میز جراحی داشتند (اکثریت ۹۵درصد) بیان کردند این روش باعث انگیزه در یادگیری آنها شده است (۸۹درصد) گزارش کردند در افزایش مهارت عملی آنها در بیمارستان موثر است. میانگین نمره پس آزمون در روش بازی به طور معنی داری افزایش یافته که نشان دهنده آن است این روش بر یادگیری تاثیر مثبتی داشته است.

بحث و نتیجه گیری: آموزش با استفاده از بازی های آموزشی تاثیر به سزایی در انگیزش و یادگیری دانشجویان دارد. طراحی بازی های آموزشی می تواند به عنوان ابزار کمک آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. با توجه اهمیت مهارت بالینی تکنولوژیستهای جراحی در اتاق عمل و تاثیر آن در پروسه و زمان جراحی طراحی ابزارهای کمک آموزشی می تواند در این امر مثر ثمر باشد. با توجه به پیشرفت تکنولوژی و تمایل نسل جدید به استفاد از تکنولوژی در آموزش، یاددهی و یادگیری با استفاده از روشهایی که مطابق با علایق فراگیر باشد می تواند بیشتر موثر واقع شود. همچنین با توجه به شیوع بیماری کوید ۱۹ و ترویج روشهای تدریس مجازی و مبتنی بر وب، طراحی نرم افزارها و بازی های آموزشی می تواند در ارتقای کیفیت آموزش موثر باشد.

کلمات کلیدی: طراحی، اجرا، ارزشیابی، آموزش، چیدمان ست های جراحی، بازی وارسازی، یادگیری، توسعه آموزش مجازی، پاندمی کرونا

طراحی، اجرا و ارزیابی برنامه آموزشی_ درمانی آنلاین مداخله سوگ فردی برای خانواده های داغدار ناشی از بحران کووید-۱۹؛ ویژه دستیاران روانپزشکی بیمارستان روانپزشکی رازی

آناهیتا رحمنی (نویسنده مسئول) - دانشگاه ع. توانبخشی و سلامت اجتماعی، فهیمه سعید - دانشگاه ع. توانبخشی و سلامت اجتماعی، بنت الهدی موسوی - دانشگاه ع. توانبخشی و سلامت اجتماعی .

مقدمه: در نتیجه شیوع پاندمی کووید-۱۹ و اتخاذ تدابیری همچون فاصله گذاری اجتماعی و قرنطینه سازی برای پیشگیری از شیوع بیماری در زمستان ۹۸، سیستم های آموزشی و بهداشتی نیز با چالش های جدی مواجه شدند. امکان برگزاری کلاسهای حضوری و تداوم شیوه های آموزشی قبلی میسر نبود. سیستم آموزش رواندرمانی دستیاران رواندرمانی نیز ازین امر مستثنی نبود و به تبع آن، دچار چالشهای جدید و جدی گردید. از سوی دیگر به دلیل کشندگی بالای بیماری کووید و عدم امکان انجام مراسمات ترحیم و سوگواری به روال سابق توسط بازماندگان متوفیان مبتلا به ویروس کووید ۱۹، و در نتیجه کاهش حمایت های عاطفی، اجتماعی و سنتی برای بازماندگان، روند سوگواری خانواده های داغدار اهمیت ویژه ای یافته است که می تواند به سمت سوگ پاتولوژیک یا افسردگی یا سایر اختلالات روانی پیشرفت کند. برای غلبه بر این وضعیت در گروه آموزش رواندرمانی بیمارستان روانپزشکی رازی، یک برنامه ی آموزشی و درمانی آنلاین طراحی شد که همزمان پاسخگوی نیاز جامعه نیز باشد. ما بر آن شدیم طراحی مدل جدید آموزش آنلاین که آموزش رو در رو و همینطور مواجهه با بیمار واقعی در شرایط واقعی را فراهم کند را مد نظر قرار دهیم.

روش اجرا: در مرحله اول در اسفند ماه سال ۹۸ آموزش آنلاین رواندرمانی حمایتی با تمرکز بر مشاوره و مداخله ی سوگ، برای دستیاران روانپزشکی دوره رواندرمانی که داوطلب شرکت در برنامه بودند، طی ۷ جلسهای یک و نیم ساعته بصورت دو بار در هفته انجام شد. در مرحله ی دوم، انجام مداخله برای افراد داغدار ناشی از بحران کووید ۱۹ که طی ۸ هفته ی اخیر یکی از بستگان درجه ی اول خود را از دست داده اند به صورت آنلاین و توسط دستیاران آموزش دیده مرحله اول که در آزمون دانش سنجی و سنجش کیفی عملکرد از طرف استاد رواندرمانگر مورد تایید قرار گرفته بودند، انجام گردید. دستیاران روانپزشکی حین انجام مداخله تحت نظارت اساتید رواندرمانگر، سوپرویزن می گرفتند. حین انجام برنامه میزان رضایت از دوره، دانش و

مهارت کسب شده توسط دستیاران و بهبود کیفی و تسهیل فرایند سوگواری مداخله گیرندگان از طریق پرسشنامه کمی و مصاحبه های کیفی سنجیده می شود.

بحث و نتیجه گیری: طرح اولیه دوره در اسفندماه ۹۸ همزمان با شروع بحران ناشی از کووید ۱۹ شروع شدو سپس بدنبال پیشرفت کار بازبینی شد که فرم نهائی آن ارائه گشت. طی این مدت حدود ۲۳ دستیار روانپزشکی وارد دوره آموزشی شده اند که ۹۱ درصدشان رضایتمندی بالا از دوره را ذکر کرده اند. در این مدت ۵۱ فرد داغدار ناشی از بحران کووید ۱۹ که طی برنامه خاص غربالگری به دستیاران روانپزشکی معرفی شدند، وارد برنامه مداخله سوگ شدند بر اساس گزارشات مستند حاصل از پرسشنامه های کمی و مصاحبه های کیفی از دستیاران روانپزشکی و مداخله گیرندگان، جلسات آنلاین آموزشی_ درمانی بسیار موثر بوده و پیشرفت معناداری در کیفیت مداخله دستیاران روانپزشکی و تسهیل طی کردن فرایند سوگواری در بازماندگان داشته است. این دوره همچنان در حال اجراست و نتایج مربوط به مراجعین و ارزیابی بالینی دستیاران در حال جمع آوری است.

طراحی اجرا و ارزشیابی برنامه توانمندسازی دانشجویان با کمک منتور مجازی و آموزش همراه با

عمل در دوران کرونا بر اساس مدل ADDIE

مهسا شکور - دانشگاه ع. پ. اراک، زهرا فرزانتگان، کتایون وکیلان.

مقدمه: شیوع ناگهانی کووید-۱۹ تسلیم و تربیت را همچون دیگر موضوعات تحت تأثیر خود قرار داده است. در دانشگاه های علوم پزشکی نیز به مرور، دانشگاه های علوم پزشکی ملزم به استفاده از یادگیری مجازی شدند. آموزش مجازی بر مجموعه وسیعی از نرم افزارهای کاربردی و شیوه های آموزش مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات و آموزش از راه فناوری های الکترونیکی و ارتباطی و یادگیری بر مبنای فناوری هایی مانند اینترنت، سیستم های یاددهی هوشمند و سیستم های آموزش مبتنی بر رایانه و چند رسانه ای ها، استوار است که با تحول در فرایند آموزش، امکان ارتباط منتور و منتی، آموزش و یادگیری را برای هر فرد در هر زمینه، در هر زمان و مکان فراهم می سازد. یکی از سیستم های نوین آموزش که در آن رسیدن به عملکرد مطلوب آموزشی مدنظر است، روش منتورشیپ است که در سال های اخیر مورد توجه دانشگاه های علوم پزشکی قرار گرفته است و در شرایط فعلی منتور مجازی می تواند راهکار مناسبی باشد. منتورینگ تعامل دو طرفه ای است که به یادگیری و رشد منجر می شود و در قالب واژه هایی مانند کمک و راهنمایی طی آموزش مهارت های جدید، اتخاذ رفتارهای

جدید، کسب دیدگاه های جدید یا ارائه بازخورد تعریف شده است. این مطالعه با هدف ارزیابی اثربخشی برنامه آموزشی دانشجویان با عنوان «روش تحقیق» با کمک منتور مجازی و همراه با عمل انجام شد.

روش اجرا: این برنامه با کمک مدل ADDIE طراحی، اجرا و ارزشیابی شد. منتی ها، دانشجویان داوطلب شرکت در برنامه آموزش پژوهش بودند و منتورها استادانی بودند که دانشجویان انتخاب کرده بودند. ۲۰ نفر از دانشجویان در ۵ گروه در برنامه شرکت کردند. ابتدا تحلیل نیازهای آموزشی پژوهشی دانشجویان از دیدگاه دانشجویان و دیدگاه اعضای هیات علمی انجام شد. سپس طراحی شیوه نامه و نحوه اجرای برنامه آموزشی ارتقای فردی دانشجویان برای اجرای برنامه آموزشی به صورت همراه با عمل و با کمک منتور مجازی انجام شد. در نهایت جهت ارزشیابی، دو پرسشنامه خود ارزیابی یادگیری و رضایت سنجی تهیه شد. فرم ها با کمک محققین تهیه شد و سپس روایی محتوای آن با کمک متخصصین روانسنجی و آموزش پزشکی بررسی شد. پرسشنامه ها براساس دو گام اول الگوی کرک پاتریک تهیه شد و میزان رضایت و یادگیری دانشجویان بعنوان منتی های برنامه ارزیابی شد.

یافته ها: میزان رضایت و میزان یادگیری براساس سطوح یادگیری در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی حرکتی در الگوی کرک پاتریک باکمک پرسشنامه های از قبل طراحی شده ارزیابی شد. براساس نتایج ارزیابی، میزان رضایت فراگیران از شرکت در این برنامه بسیار زیاد و زیاد بود. میزان یادگیری حیطه شناختی بیشتر از ۷۵ درصد شرکت کنندگان در تاکسونومی دو و سه بود. در حیطه عاطفی نیز براساس نتایج خود ارزیابی بالای ۵۰ درصد افراد، سطوح بالای یادگیری حیطه عاطفی را نشان دادند.

بحث و نتیجه گیری: آموزش با کمک منتور مجازی و آموزش همراه با عمل می تواند منجر به افزایش یادگیری در حوزه شناختی و عاطفی شود همچنین میزان رضایت بالایی نیز به همراه داشته باشد و باتوجه به شرایط کرونایی فعلی که امکان آموزش حضوری نیست، آموزش با کمک منتور مجازی می تواند یک روش آموزشی مناسب باشد.

طراحی، اجرا و ارزشیابی مدل SAID جهت تدریس بالینی بیماریهای غدد درون ریز به شیوه Webside teaching

سید مجتبی مهرداد - دانشگاه ع. پ. گیلان، ایده دادگران - دانشگاه ع. پ. گیلان، زهرا طاهری ازبرمی - دانشگاه ع. پ. گیلان، فریبا عسگری - دانشگاه ع. پ. گیلان، ماهدخت طاهری - دانشگاه ع. پ. گیلان، لیلیا اخوندزاده - دانشگاه ع. پ. گیلان.

مقدمه: با شیوع کرونا ویروس قوانین سختگیرانه درخصوص فاصله گذاری اجتماعی در کل دنیا اخذ گردید، نتیجه این تصمیم در آموزش

پزشکی، اثرات منفی گذاشته و باعث اختلال در کلیه فعالیتهای آموزش بالینی در بیمارستان شد. در دوران حین و بعد از کووید ۱۹ بدلیل شرایط موجود ضرورت بکارگیری روش آموزشی تحت وب آموزش بالینی بر اساتید مسجل گردید. و به همین دلیل بر آن شدیم تا این روش تدریس را در قالب مدل آموزش بالینی طراحی و گام به گام اجرا نماییم. در این فرآیند، واژه webside teaching به معنای تدریس بالینی مبتنی بر وب بعنوان معادل نوآورانه واژه bedside teaching یا تدریس بر بستر بیمار معرفی و در نظر گرفته شده است.

روش اجرا: این فرآیند توسعه ای بوده و با رویکرد SoTL (Scholarship of Teaching & Learning) جهت تدریس بالینی بیماریهای غدد درون ریز دستیاران داخلی انجام شده است. جهت اجرای webside teaching مدل چهار مرحله ای SAID (Study-Action-Interaction-Decision making) توسط صاحبان فرآیند طراحی و اجرا گردید. در مرحله ۱- مطالعه: منابع آموزشی جهت مطالعه کیسهای بالینی به اشکال مختلف مطالعه ی فصلهای مشخص از نسخه الکترونیکی کتاب هاریسون، مقاله مروری و موردی، وبسایتهای آموزشی نظیر accessmedicine و استفاده از بخش مولتی مدیا و کلیپهای آموزشی آنلاین، مرور کیس های مورد تخصصی داخلی و ... معرفی گردید و از دستیاران داخلی درخواست شد تا مبحث مورد نظر را بر اساس یک یا چند منبع معرفی شده بالا توسط استاد مطالعه نمایند. مدت زمان تعیین شده جهت مطالعه کافی نبود. با توجه به پیچیدگی موضوع و شرایط و بار کاری بخش، بطور متوسط ۴ روز در نظر گرفته شد. در مرحله ۲-فعالیت: استاد سوالات مرتبط با موضوع مطرح شده را طراحی نموده و دستیاران بطور مستقل به سوالات مطرح شده توسط استاد در زمینه های گرفتن شرح حال، معاینه فیزیکی، تستهای آزمایشگاهی، تفسیر تصاویر، درمان و مسائل اخلاقی پاسخ دادند. همچنین طراحی تست های آموزشی بر مبنای استانداردهای سوالات مورد جهت کسب آمادگی برای آزمونهای ارتقا و مورد نیز از جمله فعالیتهای این مرحله بود. در این مرحله از انواع سوالات PMP, KF,MCQ,SAQ استفاده شد. این مرحله بنا به صلاحدید استاد و شرایط بطریق آنلاین و آفلاین (LMS) اجرا شد. در مرحله ۳- تعامل: استاد و دستیاران بطریق آنلاین با یکدیگر ارتباط face to face و real time برقرار نموده و دستیاران به سوالات پاسخ داده و استاد و دستیاران در مورد کیس و سوال مطرح شده بحث نمودند و اطلاعات مطرح شده در زمینه بیمار، داده های آزمایشگاهی و تصویربرداری، را با یکدیگر ادغام نموده و در مورد تشخیص و نحوه درمان تبادل نظر صورت گرفت. در مرحله ۴- تصمیم گیری: ارتباط بصورت آنلاین و face to face و real time بوده و دستیاران کاربرد موارد آموخته شده را با یافته ها و کیسهای مشابه یاد گرفته و کیسهای مشابه و واقعی را شناسایی و مطرح نموده و در مورد آنها تصمیم گیری نمودند. جهت ارزشیابی و بررسی کیفیت فرایند اجرا شده از مرحله اول چارچوب ارزشیابی کرک پاتریک

استفاده شد. بدین منظور پرسشنامه ای مشتمل بر ۸ سوال (۴ سوال باز و ۴ سوال بسته) طراحی و در اختیار ۱۱ نفر از دستیاران قرار گرفت.

بحث و نتیجه گیری: نتایج حاصل از سوالات بسته آنالیز کمی و نتایج حاصل از سوالات باز تحلیل محتوای کیفی شد. ۱۰۰ درصد دستیاران معتقد بودند که روش اجرا شده نواورانه است، ۹۰، ۹ درصد آنان معتقد بودند که این روش توانست علاقه و توجه شان را نسبت به یادگیری بیشتر نماید، ۹۰، ۹ درصد آنان موافق با ادامه این شیوه تدریس بودند و ۸۱، ۸ درصد آنان معتقد بودند این شیوه نسبت به روش مرسوم توانست قدرت استدلال و خلاقیت را در آنان افزایش دهد. جهت تحلیل محتوای کیفی سوالات باز در مرحله اول ۱۰۲ کد استخراج شد که پس از بازنگری نهایتاً به ۴۰ کد تقلیل یافت. تم های استخراج شده از تحلیل محتوای کیفی عبارت بود از "علم آموزی آزاد"، "یادگیری به صرفه"، "یادگیری امن"، "یادگیری توام با آرامش" و "فکر خلاق"

بحث و نتیجه گیری: نتایج تحلیل کمی و کیفی فوق، بیانگر رضایت دستیاران از اجرای این شیوه و تمایل آنان به ادامه اجرای این روش می باشد. در آموزش بالینی طی بحران کووید ۱۹، اتخاذ تدابیر آموزشی که منجر به درگیر شدن بابیمار از راه دور و حفظ ایمنی باشد، اجتناب ناپذیر است. نتایج این فرآیند نشان داد که درگیری دستیاران در آموزش بالینی به روش مجازی علاوه بر حفظ فرصت یادگیری، منجر به کاهش خطر مواجهه و انتقال عفونت های بیمارستانی شده و در تجهیزات حفاظت فردی نیز صرفه جویی می شود.

طراحی و تدوین مولتی مدیای آموزشی آنالیزهای لترال سفالومتری در ارتودنسی و بررسی کیفیت محصول آموزشی و میزان پذیرش آن در دانشجویان دندانپزشکی

آذین نوریان - دانشگاه ع. پ. زنجان

مقدمه: با رشد فناوری اطلاعات، روش های سنتی آموزش به تنهایی قادر به برآورده کردن نیازهای آموزشی نسل جدید دانشجویان نیستند و همچنین شیوع ناگهانی کووید-۱۹، حوزه تعلیم و تربیت را تحت تأثیر خود قرار داد. در این راستا در بسیاری از کشورها از جمله در کشور ما، برای کاهش شیوع ویروس کرونا آموزش های حضوری در دانشگاه ها تعطیل شد. بنابراین استفاده از روش های نوین آموزش مانند آموزش به وسیله محتوای الکترونیکی ضروری است. از جمله این موارد استفاده از مولتی مدیا پیشنهاد شده است. استفاده از رسانه های مختلف مانند متن، طراحی، گرافیک، عکس، صدا، ویدئو، انیمیشن در کنار یکدیگر جهت انتقال بهتر پیام را مولتی مدیا (چندرسانه ای) می گویند. بنابراین مطالعه حاضر با هدف طراحی و تدوین مولتی مدیای آموزشی آنالیزهای لترال سفالومتری در ارتودنسی و بررسی کیفیت محصول آموزشی و میزان

پذیرش آن در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی زنجان انجام شد.

روش اجرا: جهت طراحی محتوای آموزشی از مدل طراحی آموزشی ADDIE استفاده شد. محتوای مولتی مدیا حاوی سه قسمت بازی آموزشی، فیلم آموزشی و سوالات بود و طراحی گرافیکی، انیمیشن و شبیه سازی دوبعدی توسط نرم افزار آرتیکولیت استوری لاین نسخه ۵، ۳ انجام شد. محتوای تهیه شده بصورت پایلوت در اختیار ۳۱ نفر از دانشجویان ارتودنسی ۱ و ۲۱ نفر از دانشجویان ارتودنسی ۴ عملی به صورت نمونه های در دسترس که داوطلبانه شرکت نمودند ارائه شد. ارائه محتوا به صورت ترکیب حضوری و مجازی در قالب بارگذاری در سامانه نوید به مدت یک هفته انجام شد. جهت سنجش کیفیت محصول آموزشی از پرسشنامه استاندارد روا و پایایی چک لیست ارزیابی محصول آموزشی کاپلان دارای ۲۰ گویه با طیف لیکرت ۵ گانه از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم استفاده شد و برای بررسی پذیرش یادگیری الکترونیکی دانشجویان، از پرسشنامه استاندارد روا و پایا برگرفته از مدل TAM با ۲۶ گویه در ۸ حیطه با طیف لیکرت ۷ گانه از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم استفاده شد. جهت تحلیل آماری از نرم افزار SPSS استفاده دانشجویان به تفکیک جنسیت (مرد، زن)، محل سکونت (خوابگاه، منزل شخصی) و وضعیت تاهل (مجرد، متاهل) در هر دو گروه ارتو ۱ و ۴ عملی وجود نداشت. بر اساس پرسشنامه کاپلان میانگین میزان رضایت دانشجویان واحد ارتودنسی ۱ عملی از کیفیت محصول آموزشی ۹۰، ۷۱ با میانگین و انحراف معیار ۶۷، ۰ ± ۸۳، ۳ بدست آمد و برای دانشجویان واحد ارتودنسی ۴ عملی میزان رضایت کلی از کیفیت محصول آموزشی ۶۰، ۸۳ و میانگین و انحراف معیار ۵۸، ۰ ± ۱۸، ۴ بود. میزان پذیرش یادگیری الکترونیکی در حیطه های مختلف پرسشنامه TAM به ترتیب در دانشجویان واحد ارتودنسی ۱ عملی، خودکارآمدی ادراک شده ۶۰، ۸۰، رضایت درک شده ۲۰، ۹۱، درک سودمندی ۹۸، ۰٪، مفهوم رفتاری ۳۰، ۹۱، کیفیت سیستم های یادگیری الکترونیکی ۷۰، ۰٪، فعالیت های یادگیری تعاملی ۶۰، ۸۷، اثربخشی یادگیری الکترونیکی ۸۸، ۰٪ و دستورالعمل چندرسانه ای برابر ۸۴، ۰٪ بود و در دانشجویان واحد ارتودنسی ۴ عملی در حیطه خودکارآمدی ادراک شده ۲۰، ۸۷، رضایت درک شده ۶۰، ۹۱، درک سودمندی ۸۰، ۹۶، مفهوم رفتاری ۲۰، ۹۰، کیفیت سیستم های یادگیری الکترونیکی ۴۰، ۷۲، فعالیت های یادگیری تعاملی ۶۰، ۷۸، اثربخشی یادگیری الکترونیکی ۸۰، ۸۸ و دستورالعمل چندرسانه ای برابر ۳۰، ۸۷ بود.

بحث و نتیجه گیری: بطور کلی در هر دو گروه واحد ارتودنسی ۱ و ۴ عملی ۷۰، ۷۷ دانشجویان از کیفیت محصول آموزشی با میانگین و انحراف معیار ۶۲، ۰ ± ۴ رضایت داشتند که این میزان بالاتر از حد متوسط بوده و نشان دهنده رضایت بالای دانشجویان از کیفیت محصول آموزشی بود. همچنین میانگین میزان کلی پذیرش یادگیری الکترونیکی دانشجویان در هر دو گروه در پرسشنامه TAM ۹۰، ۸۵ با میانگین و انحراف معیار ۹۵، ۰ ± ۳۹، ۵ بود که نشان دهنده میزان بالای پذیرش

دانشجویان است. بر این اساس استفاده از مولتی مدیای حاضر بخوبی می تواند همراه با آموزش سنتی و حتی در شرایط بحرانی مانند بحران پاندمی کووید-۱۹ بعنوان جایگزین آن استفاده شود.

کلمات کلیدی: آموزش، مولتی مدیا، آنالیز، سفالومتری

طراحی و ارزیابی نرم افزار نگاشت دیجیتال تصاویر پاتولوژی دهان، فک و صورت جهت استفاده در آموزش مجازی

رضا اسدی - نرگس قاضی - هانیه گنجعلی - سمیه رجب زاده - سمانه ربانی زارعی - دانشگاه ع. پ. مشهد.

مقدمه: امروزه، استفاده از میکروسکوپ های مجازی در تله-پاتولوژی و همچنین در آموزش هیستوپاتولوژی، پاتولوژی خصوصاً در مقاطع undergraduate و postgraduate کاربرد یافته اند. این روش امکان برگزاری دوره های کوتاه مدت به صورت مجازی و یا blended را برای دانشجویان فراهم می کند. مطالعه حاضر با هدف طراحی و ارزیابی نرم افزار نگاشت دیجیتال تصاویر پاتولوژی دهان، فک و صورت جهت ارتقا آموزش مجازی صورت گرفت.

روش اجرا: مطالعه حاضر یک مطالعه مقطعی کاربردی بود که روی ۳۰ دانشجوی سال سوم و چهارم دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد در طی سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ صورت گرفت. ابتدا، نرم افزار نگاشت دیجیتال متشکل از کلیه تصاویر پاتولوژی دهان، فک و صورت از تمام زوایا و با بزرگنمایی های متفاوت طراحی شد. سپس، جهت ارزیابی کیفیت نرم افزار مورد نظر، یک پرسشنامه طراحی و در اختیار ۳۰ نفر دانشجوی دندانپزشکی مقطع بالینی در سال سوم و چهارم که دارای درس آسیب شناسی بالینی بودند، قرار گرفت.

یافته ها: بر اساس یافته های بدست آمده، ۵۱٪، ۵۸٪ و ۸۲٪ دانشجویان عملکرد کلی نرم افزار را خیلی خوب، کاربری نرم افزار را آسان و تجربه کاربری نرم افزار را رضایت بخش ارزیابی نموده اند. همچنین، اکثریت دانشجویان وضعیت انگیزشی خود را زمینه کار با نرم افزار (۷۵٪)، و همچنین پویایی (۷۲٪)، خوانایی (۸۶٪) و وضوح نرم افزار (۹۶٪) مثبت ارزیابی کردند. اکثریت دانشجویان، وضوح صفحات نرم افزار (۸۲٪)، هماهنگی اصطلاحات نرم افزار (۹۶٪)، هماهنگی پیام های نرم افزار (۸۶٪) تناسب پیام های نرم افزار (۶۲٪)، کارایی (۸۶٪)، تناسب دستورات نرم افزار (۷۵٪)، سرعت بارگزاری تصاویر (۷۹٪) و قابلیت اطمینان نرم افزار (۷۵٪) را مورد تایید قرار دادند. مقایسه نمرات درس آسیب شناسی دانشجویان مورد سنجش با روش نرم افزاری با میانگین جامعه آماری (دانشجویان دندانپزشکی سنوات قبل به روش حضوری) حاکی از عدم اختلاف معنی دار بین آنها بود. ($P > 0.05$)

بحث و نتیجه گیری: استفاده از نرم افزار نگاشت دیجیتال و اسلایدهای مجازی در آسیب شناسی یک پیشرفت قابل توجه در آموزش است که رضایت خاطر و یادگیری بهتر دانشجویان را به دنبال دارد.

طراحی، توسعه و ارزیابی برنامه آموزشی درس فوریت های مامایی در قالب گیم (بازی سازی) کلمات متقاطع مبتنی بر کیس های بالینی در دانشجویان مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

سمیرا کاتبی - دانشگاه ع. پ. شیراز، لیلی مصلی نژاد - گروه آموزش پزشکی، مرکز آموزش مجازی، دانشگاه ع. پ. جهرم، لیلی بندرافکن - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز.

مقدمه: ماما به عنوان اولین فرد در تماس با مادر و نوزاد در مراکز بهداشتی و درمانی، علاوه بر توانایی، تشخیص زودرس بارداری و زایمان پرخطر، باید قادر به تصمیم گیری در مواقع اورژانس بوده و در زمان بروز فوریت ها با دانش و مهارت کافی اقدامات مراقبتی لازم را به انجام رساند. این مطالعه با هدف طراحی، توسعه و ارزیابی برنامه آموزشی درس فوریت های مامایی (با توجه به اهمیت آن) در قالب گیم کلمات متقاطع مبتنی بر کیس های بالینی در دانشجویان مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ انجام پذیرفت.

روش اجرا: پژوهش حاضر از نوع شبه تجربی می باشد که مراحل انجام آن به صورت ترکیبی در دو مرحله طراحی کیفی طرح و سناریوها از گروه های متخصصین زنان و مامایی و آموزش پزشکی به عنوان متخصصین خبره جهت روایی سوالات و در مرحله دوم بررسی اثرات و ارزشیابی آن بر روی یک گروه از دانشجویان به صورت آسان انجام گرفت. نمونه گیری به صورت آسان (از نمونه های در دسترس با تعداد تقریبی ۴۰ نفر) از یکی از گروه های مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم انتخاب شد و میزان یادگیری دانشجویان در دو سطح دانش و عملکرد با یک گروه ورودی سال قبل با شرایط مشابه مورد مقایسه قرار گرفت. در تحلیل داده ها از آمار توصیفی و تحلیلی استفاده شد. جهت سنجش رضایت مندی از مصاحبه با گروه هدف و پرسش باز استفاده و نتایج آن تحلیل گردید. در تحلیل داده ها از اس پی اس اس ورژن ۲۴ استفاده شد.

یافته ها: مقایسه نمره عملی بین دو گروه سنتی و مداخله نشان داد که متوسط نمره عملی در گروه سنتی از (۵، ۸۳) قبل از مطالعه به (۴، ۸۴) بعد از مداخله کاهش یافت که این میزان کاهش از نظر آماری معنادار بود ($p\text{-value} < 0.05$). در گروه مداخله نیز متوسط نمره عملی از (۵، ۹۵) قبل از مطالعه به (۸، ۰۳) بعد از مداخله افزایش یافت که این افزایش از لحاظ آماری معنادار بود ($p\text{-value} < 0.05$). نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد در گروه مداخله متوسط نمره اپ

در سه گروه (ضعیف، متوسط و خوب) یکسان است ($p > 0.05$). نتایج مبین این است که میانگین نمرات گروه مداخله در سطوح متوسط و خوب به نسبت گروه سنتی از روند افزایشی برخوردار است. دانشجویان از رضایت مندی خوبی در استفاده از گیم آموزشی برخوردار بودند و آن را یادگیری مفرح، عمیق و تائی گذار دانسته چون حس تسلط و یادگیری موثر را می توانست در ایشان تقویت کند.

بحث و نتیجه گیری: با توجه به نتایج حاصل از مطالعه حاضر استفاده از اپ های پازل تحت موبایل ضمن در دسترس بودن، می تواند زمینه را جهت به کار گیری موثر تکنولوژی در امر یادگیری و تغییر محیط یادگیری فراهم سازد. این امر در صورت پیروی از استانداردهای فنی آموزشی و بر اساس مقالات متعدد می تواند با یادگیری مفرح و جذاب و تاثیر بر یادگیری و یادداری همراه شده و زمینه تحقق نتایج بهتر آموزش را که امروزه دغدغه همه سیاست گذاران آموزش علوم پزشکی است برآورده سازد. همچنین براساس نتایج به دست آمده هر دو گروه مداخله و سنتی از لحاظ نمره تئوری بعد از مداخله تفاوت آماری معناداری را نشان داده بودند و نمره هر دو گروه بهبود پیدا کرده بوده است اما این تفاوت در گروه مداخله بیشتر بود. از لحاظ نمره عملی در گروه مداخله شاهد افزایش قابل توجهی در افزایش نمره دانشجویان بوده ایم که تاثیر قابل ملاحظه بازی از طریق گیم در قالب کلمات متقاطع در بعد عملی در رشته مامایی را برای ما محرز می نماید لذا استفاده از بازی های آموزشی در آموزش گروه های علوم پزشکی توصیه می شود.

کلمات کلیدی: مامایی، آموزش، گیم، فوریت های مامایی، آموزش علوم پزشکی، تکنولوژی، یادگیری، عملکرد

طراحی و اجرای اولین آزمون بالینی ساختار یافته عینی مجازی برای دانشجویان رشته های علوم توانبخشی در دوران پاندمی کووید ۱۹

درسا حامدی - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز، معصومه حسینی بیدختی (نویسنده مسئول) - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز ، نگین مرادی - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز ، مائده مقتدر - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز ، محمد شاطرزاده یزدی - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز ، بهنوش طحان زاده - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز، مرضیه امیری - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز، شیدا جوادی پور - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز ، امین بهداروندان - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز، مریم سعادت - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز، ندا اورکی فر - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز ، مریم دلفی - دانشگاه ع. پ. جندی شاپور اهواز .

مقدمه: آزمون بالینی ساختار یافته عینی (OSCE) به عنوان یک روش استاندارد در ارزشیابی بالینی دانشجویان علوم پزشکی، پیراپزشکی و

توانبخشی شناخته شده است. مطالعات گذشته نشان دادند که این آزمون قابلیت اجرا از راه دور و به صورت مجازی را دارد. با بروز پاندمی کووید ۱۹، آموزش و ارزشیابی مجازی در رشته های علوم پزشکی در ایران گسترش یافت. آموزش بالینی و به دنبال آن ارزشیابی بالینی دانشجویان نیز به سوی آموزش های از راه دور و سیستم های نوین سوق داده شد. آزمون OSCE برای دانشجویان رشته های علوم توانبخشی از سال ۱۳۹۴ به صورت مستمر در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز برگزار شده است. با توجه به شرایط پاندمی و براساس مطالعات موجود، شورای آموزش بالینی دانشکده توانبخشی برآن شد تا آزمون OSCE را به صورت آنلاین و از راه دور برای نخستین بار در دانشجویان رشته های توانبخشی اجرا نماید. این مطالعه با هدف طراحی، اجرا و ارزشیابی آزمون OSCE مجازی برای دانشجویان رشته های علوم توانبخشی انجام شد.

روش اجرا: در این مطالعه توصیفی تحلیلی از نوع مقطعی، دانشجویان رشته های شنوایی شناسی، فیزیوتراپی، کاردرمانی و گفتاردرمانی مقطع کارشناسی ترم هشتم شرکت داشتند. این مطالعه دارای کد اخلاق به شماره IR.AJUMS.REC.۱۳۹۹.۲۴ می باشد. آزمون OSCE در مرداد ماه سال ۱۳۹۹، در ۴ روز مختلف برای هر یک از رشته های علوم توانبخشی، در بستر سامانه فرادید و به صورت چهار گزینه ای برگزار گردید. جهت طراحی ایستگاه های آزمون، از سوالات مبتنی بر سناریوی کیس، تصاویر، فیلم های مبتنی بر ارزیابی و یا درمان اختلالات مختلف در هریک از رشته های توانبخشی استفاده شد. مدت زمان اختصاص یافته جهت پاسخ دهی به هر سوال بر اساس محتوای سوال بین ۴۵ تا ۹۰ ثانیه بود. برای هر رشته ۸ ایستگاه طراحی شد و نمره مینا ۴ در نظر گرفته شد. حد نصاب قبولی در آزمون برابر با نمره ۲ تعیین شد. جهت اجرایی شدن آزمون، اعضای هیات علمی طراح سوالات، با همانگی معاون آموزش بالینی در هر گروه و سپس مدیر آموزش و حاکمیت بالینی دانشکده سوالات خود را ۲۴ ساعت قبل از روز آزمون در سامانه فرادید بارگذاری نمودند. نحوه ی کار با سامانه فرادید و برگزاری آزمون روز قبل از برگزاری آزمون به صورت عملی همراه با توضیحات در اختیار دانشجویان قرار داده شد. جهت ارتقا سطح امنیت هر دانشجو تنها می تواند با یک IP مشخص وارد سامانه شد، و همچنین امکان بازگشت به سوال قبلی وجود نداشت. در صورت بروز هر گونه مشکل دانشجو می تواند با مرکز تماس و پشتیبانی آزمون مستقر در ستاد مرکزی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز تماس حاصل کند. پس از پایان آزمون جهت بررسی میزان رضایت مندی دانشجویان از برگزاری آزمون OSCE مجازی، پرسشنامه الکترونیک رضایت مندی توسط دانشجویان تکمیل شد. پرسشنامه رضایت مندی دانشجویان شامل سوالاتی در خصوص رضایت از سوالات، طمان آزمون، بستر برگزاری آزمون بود. داده ها در نرم افزار SPSS۲۱ تحلیل شدند.

یافته ها: ۱۴ دانشجوی شنوایی شناسی، ۱۵ دانشجوی فیزیوتراپی، ۱۱ دانشجوی کاردرمانی و ۱۶ دانشجوی گفتاردرمانی در این مطالعه شرکت

نمودند. میانگین نمره کل بر مبنای ۴، برای دانشجویان شنوایی شنایی برابر با ۲، ۲۶، فیزیوتراپی برابر با ۲، ۳۸، کاردرمانی برابر با ۲، ۷۷، گفتاردرمانی برابر با ۳، ۳ می باشد. میانگین درصد پاسخ دهی به سوالات مبتنی بر سناریوی کیس برابر ۵۲، ۱۷، میانگین درصد پاسخ دهی سوالات مبتنی بر تصویر برابر ۷۷، ۱۶ و میانگین درصد پاسخ دهی به سوالات مبتنی فیلم و صدا برابر ۷۶، ۹۷ می باشد. رضایتمندی از برگزاری آزمون در سطح خوب گزارش شد. درحالیکه رضایتمندی نسبت به مدت زمان اختصاص یافته به هر ایستگاه در سطح متوسط قرار داشت.

بحث و نتیجه گیری: برگزاری آزمون OSCE مجازی می تواند روش مناسبی جهت ارزشیابی مهارت های بالینی دانشجویان رشته های علوم توانبخشی باشد. هرچند که به نظر می رسد سوالات مبتنی بر فیلم و تصویر می تواند عینیت مناسب تری داشته باشد و این امر می بایست در طراحی سوالات ایستگاه های آزمون مورد توجه قرار گیرد.

کلمات کلیدی: ارزشیابی، OSCE، توانبخشی، کووید ۱۹

فرایند هویت یابی دانشجویان پرستاری در کریکولوم پنهان

فاطمه کشمیری - دانشگاه ع. پ. شهید صدوقی یزد، فاطمه بهرام نژاد - دانشگاه ع. پ. تهران، محمود شیرینی - دانشگاه ع. پ. شهید بهشتی، پروانه عسگری - دانشگاه ع. پ. تهران.

مقدمه: یکی از جنبه های تاثیرگذار بر یادگیری فراگیران در سیستم آموزشی "برنامه درسی پنهان" است که بطور موازی با برنامه درسی آشکار در جریان است. برنامه درسی پنهان، مجموعه ای از یادگیری ها است که در بستر فرهنگ حاکم بر محیط آموزشی و دانشگاه ها برای فراگیران حاصل شود و متشکل از پیام های ضمنی و جو اجتماعی مراکز آموزشی است که برنامه ریزی نشده، ولی توسط فراگیران احساس و یاد گرفته می شود. در بستر برنامه درسی پنهان انتقال فرصت طلبانه ارزشها و نگرش های فرهنگی اتفاق می افتد و پیام هایی در رابطه با حرفه گرایی، منش رفتاری، نقش های غیررسمی را به دانشجویان منتقل می کند که به عبارتی، بخشی از جریان اجتماعی سازی در دانشگاه است. بنابراین لازم است مطالعات بیشتری در رابطه با کریکولوم پنهان و عوامل موثر در چگونگی فرایند هویت یابی و اجتماعی شدن که بستر ساز شکل گیری هویت فراگیران است، انجام شود. لذا مطالعه حاضر با رویکرد کیفی و با هدف تبیین فرایند اجتماعی شدن و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان پرستاری در دانشگاه های علوم پزشکی شهر تهران انجام شد.

روش اجرا: مطالعه حاضر پژوهش کیفی از نوع گردند تئوری در فاصله می ۲۰۱۸ تا اکتبر ۲۰۱۹ انجام شد. مشارکت کنندگان در این تحقیق ۲۵ دانشجویان کارشناسی پرستاری در حال تحصیل در دانشگاه های

وابسته به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی (چهار دانشگاه) بودند. ۱۰ نمونه اول بصورت هدفمند انتخاب شدند. سایر شرکت کنندگان بصورت تئوریتیکال براساس یافته های حاصل از آنالیز داده ها انتخاب شدند. با برخی از شرکت کنندگان بیش از یکبار مصاحبه شد. برای دستیابی به حداکثر تنوع سعی شد، دانشجویان هر ۴ دانشگاه و در سالهای مختلف (دانشجویان ترم سه تا ترم هشتم پرستاری) وارد مطالعه شوند. داده ها با کمک مصاحبه های عمیق نیمه ساختارمند و مشاهده عرصه جمع اوری شدند. آنالیز داده ها همزمان با جمع اوری داده ها با رویکرد اشتروس و کوربین ۲۰۰۸ انجام شد. هر مصاحبه چندین بار مطالعه شد و چندین بار گوش داده شد. و سپس کدهای باز انتخاب شدند. یافته ها با ۳۵ دانشجوی پرستاری مصاحبه شد که در نهایت سه طبقه اصلی و ۱۲ زیرطبقه ظاهر شد. فرایند هویت یابی حرفه ای تحت تاثیر کریکولوم پنهان یا طبقه مرکزی در این مطالعه تزلزل هویت یابی در حرفه پرستاری بود. این فرایند شامل سه sequential و overlapping فاز بود. سه طبقه اصلی شامل ابهام و بی انگیزگی در حرفه مندی، حکمرانی فرهنگ تبعیض آمیز و ترویج بی انگیزگی بواسطه الگوهای ناکارآمد منجر به شکل گیری یک فرایند متزلزل برای هویت یابی می شوند. ضمن اینکه این طبقات نیز با می توانند با هم در ارتباط باشند، در عین حال فرایند را به سمت تزلزل هدایت می کنند **نتیجه گیری:** مطالعه حاضر در دانشگاه های بزرگ که اولین دانشکده های پرستاری در کشور را تاسیس کردند، انجام شد. علی رغم پیشینه قبلی این دانشکدهها، نتایج نشان داد کریکولوم پنهان موجب ایجاد یک بستر متزلزل برای فرایند هویت یابی دانشجویان پرستاری شد. سه بعد چالشی شامل چتر فرهنگ تبعیض آمیز در دانشکده و بیمارستان های آموزشی، ناکارآمدی الگوهای رفتاری و اساتید دانشکده، مواجه شدن فراگیران با محیط ابهام آمیز و بی انگیزگی آنان برای حرفه مندی مانع بزرگی در فرایند هویت یابی دانشجویان پرستاری ایجاد کرده است.

دوره مقدماتی آموزش استرژری دارویی و آشنایی با

نظام سلامت؛ راهی برای آشنا شدن دانشجویان با مسائل

کلان حوزه دارو و داروسازی

حسین عباسی - مرکز مطالعات راهبردی دارویی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، صدرا ندیمی پرشکوهی - مرکز مطالعات راهبردی دارویی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، سید محمد ایمان معزی - مرکز مطالعات راهبردی دارویی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، نوید روان - مرکز مطالعات راهبردی دارویی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز.

مقدمه: در دنیای پیچیده امروز، بشر برای حل مشکلات پیش رو، نیازمند دیدگاه های جامع است. در این میان، فقط مطالعات

بین رشته ای است که موجب می شود محیط پیرامون افراد، به خصوص محیط دانشگاهی و مطالعات متخصصان انسجامی خاص پیدا کند و باعث پویایی نظام آموزشی و در نتیجه، رشد و اصلاح فرهنگ شود. علاوه بر آن، تداخل در محتوا، روش های پژوهش، اصول و نظریه ها، مرزبندی رایج علوم را از میان برده است. در نظام سلامت اهمیت علوم بین رشته ای بیش از پیش احساس می شود. به علاوه، آموزش در قالب بین رشته ای در درازمدت سبب ارتقای کیفی خدمات نظام سلامت می شود. در جهت تحقق اهداف یاد شده، دوره ای تحت عنوان "دوره مقدماتی آموزش استراتژی دارویی و تحلیل نظام سلامت" برای دانشجویان جدیدالورود دانشکده داروسازی شیراز طراحی و برگزار گردید.

از اهداف برگزاری این دوره، آموزش مقدمات مطالعات استراتژیک، پیش مواجهه با چالش های حوزه دارویی و سلامت کشور و ایجاد انگیزه و آمادگی برای شرکت در دوره های آموزش پیشرفته تر بود. در این دوره، عناوین ذیل توسط اساتید، فارغ التحصیلان و دانشجویان به صورت کارگاهی ارائه گردید: (۱) تفکر سیستمی (۲) معرفی نظام سلامت و نظام دارویی (۳) مقدمات سیاست گذاری سلامت (۴) حل مسئله و تصمیم گیری (۵) فلسفه علم و آینده پژوهی (۶) مقدمات روش تحقیق در علوم دارویی (۷) چالش های نظام دارویی کشور (۸) معرفی دفتر مطالعات راهبردی دارویی و کارگروه های فعال در آن.

روش اجرا: در طراحی و برگزاری این دوره از مدل آموزش فعالانه بهره گرفته شد و فعالیت ها در قالب کار تیمی به گونه ای انجام گرفت که شرکت کنندگان در تعیین فرم و محتوای دوره دخیل باشند. گروه ها می توانستند تقاضای برگزاری یک کارگاه یا جلسه ویژه متناسب با نیازهایی که حس می کنند، ارائه دهند. همچنین، به منظور آشنایی شرکت کنندگان با مراکز مهم در حوزه دارویی و پیش مواجهه با مسائل استراتژی دارویی، بازدید از یک مرکز تولید دارو در شهر شیراز فراهم شد. آموخته های دانشجویان نیز در قالب انجام پروژه های مطالعاتی کوچک در زمینه نقش نهادهای مختلف در نظام سلامت و ارائه شفاهی آن ها سنجیده شد.

۲۵ نفر از دانشجویان ورودی مهر ۱۳۹۸ دانشکده داروسازی شیراز در طی چهار جلسه (مجموعاً ۸ ساعت) در این دوره شرکت کرده و قبل و بعد از ارائه هر محتوای آموزشی در قالب **pre test** و **post test** به سوالات پرسشنامه محقق ساخت مربوطه پاسخ دادند. در نهایت نتایج حاصل و میزان تاثیر آموزش های این دوره بر روی دانشجویان، بر اساس متد کرک پاتریک در سه سطح واکنش، یادگیری و رفتار مورد ارزیابی قرار گرفت.

بحث و نتیجه گیری: نتایج حاصل از این ارزیابی بیان می کند که محتوای ارائه شده در این دوره باعث آشنایی بیشتر دانشجویان با نظام سلامت و نظام دارویی کشور شده است؛ آگاهی شرکت کنندگان نسبت به چالش های حوزه دارویی سبب ایجاد حس دغدغه و مسئولیت پذیری

بیشتر در آن ها به عنوان عضوی از آینده نظام سلامت شده است. همچنین نتایج این ارزیابی بیان می کند که شناخت و علاقه دانشجویان به حوزه علوم بین رشته ای بسیار بیشتر از گذشته شده است. دانشجویان بیان کردند که علاقه و احساس نیاز به کار گروهی در آنان بیشتر شده و دیدگاه آنان نسبت به چالش ها کامل تر و چند بعدی شده است. شرکت کنندگان کاربردی بودن محتوا و نحوه ارائه آن را اصلی ترین نقاط قوت دوره عنوان کردند. در مجموع، به نظر می رسد که برگزاری چنین دوره هایی موجب آشنایی و دغدغه مندی بیشتر دانشجویان نسبت به مسائل کلان دارو و داروسازی می شود که این خود باعث تربیت نیروی انسانی ای کارآمدتر و دارای نگاهی عمیق تر می شود.

شناسایی مهارت های نرم حرفه دندانپزشکی و اولویت بندی آنها بر اساس فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)

رقیه ولی پور خواجه غیائی - محمد جواد لیاقت دار - محمد رضا نیلی - ماندانا شیرازی - دانشگاه ع. پ. مازندران.

مقدمه: مهارت های نرم از شاخص های کلیدی موفقیت و کیفیت عملکرد در حرفه های مختلف از جمله حرفه دندانپزشکی می باشد. این مهارت ها اعتماد به نفس، صلاحیت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حرفه گرایی، هماهنگی، دوستی و خوش بینی را تا حد زیادی افزایش و انرژی مثبتی را برای موفقیت شخصی و حرفه ای فراهم می نماید. با توجه به اهمیت موضوع در مطالعه حاضر سعی گردید به شناسایی و اولویت بندی مهارت های نرم حرفه دندانپزشکی پرداخته شود، تا گامی در راستای توسعه آموزش این مهارت ها و افزایش کیفیت خدمات دندانپزشکی برداشته شود.

روش اجرا: روش پژوهش حاضر ترکیبی از نوع اکتشافی است؛ در بخش کیفی با ابزار مصاحبه نیمه ساختار یافته مهارت های نرم حرفه دندانپزشکی از دیدگاه اعضاء هیئت علمی و دانشجویان شناسایی و دسته بندی گردید و در بخش کمی با استفاده از روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) مهارت های نرم شناسایی شده اولویت بندی گردید.

یافته ها: نتایج مطالعه نشان داد، حرفه دندانپزشکی علاوه بر مهارت تخصصی به مهارت های نرم در شش حیطه؛ اخلاق حرفه ای، مهارت هنری، مهارت شناختی، مهارت ارتباطی و بین فردی، مهارت مدیریتی و ویژگی های فردی نیاز دارد. از دیدگاه اعضاء هیئت علمی در اخلاق حرفه ای؛ وجدان کاری و مسئولیت پذیری، در مهارت های مدیریتی؛ مدیریت زمان، در مهارت های هنری؛ هنر های دست، در ویژگی های فردی؛ مدیریت استرس، اعتماد به نفس، در مهارت های شناختی؛ استدلال و توانایی تصمیم گیری، تفکر تجسمی و در مهارت های ارتباطی؛ ارتباط (کلامی، غیر کلامی و گوش دادن) و صبر و حوصله از مهارت های نرم دارای اولویت در حرفه دندانپزشکی می باشند.

بحث و نتیجه گیری: حرفه دندانپزشکی جهت پاسخگویی به جامعه و افزایش کیفیت عملکرد تخصصی به سطح بالایی از مهارت های نرم نیاز دارد که در پژوهش حاضر شناسایی گردید. برنامه ریزان آموزش علوم پزشکی می تواند از نتایج این پژوهش برای توسعه مهارت های نرم در حرفه دندانپزشکی استفاده نمایند.

کلمات کلیدی: مهارت های نرم، حرفه دندانپزشکی، فرایند تحلیل سلسله مراتبی

طراحی و اثربخشی برنامه توانمندسازی معنوی مبتنی بر الگوی قلب سلیم با روش چند رسانه ای بر سلامت معنوی و شایستگی منتورینگ معنوی اساتید

لیلا لطفیان - دانشگاه ع. پ. بقیه /... مینو اسدزندی - دانشگاه ع. پ. بقیه /...

مقدمه: اساتید دانشگاه، جهت مقابله با تهاجم فرهنگی و تربیت معنوی دانشجویان نیازمند خود مراقبتی، توانمندسازی معنوی، درمان دیسترسهای معنوی (ناامیدی از رحمت خدا، سوء ظن به خدا، نارضایتی از سرنوشت)، خود ارزیابی شایستگی منتورینگ معنوی، بدور از تجسس در دینداری هستند. این مطالعه با سه هدف زیر انجام شد: طراحی و روانسنجی پرسشنامه شایستگی منتورینگ معنوی اساتید، - طراحی و اعتبار بخشی الگوی توانمندسازی معنوی دانشجویان، - تعیین اثربخشی برنامه توانمندسازی معنوی مبتنی بر الگوی قلب سلیم بر سلامت و شایستگی منتورینگ معنوی اساتید.

روش اجرا: در مطالعه ترکیبی ساخت ابزار به روش تحلیل مفهوم مدل هیبرید شوارتز و کیم در سه مرحله: مرور نظری شواهد دینی و علمی، - کار در عرصه با مصاحبه انفرادی عمیق و بحث در گروه های متمرکز، - تحلیل نهایی داده ها (بر اساس روش تحلیل محتوای قرار دادی)، نسخه ابتدایی پرسشنامه در قالب ۷۳ گویه تدوین شد. اعتبار پرسشنامه با تعیین روایی صوری، محتوایی کیفی و کمی (CVR) و (CVI) روایی سازه، و پایایی، با بررسی همسانی درونی (آلفای کرونباخ)، تعیین ثبات و حساسیت ابزار انجام شد. سپس با روش جستار فلسفی، رویکرد تحلیل مفاهیم و نظریه مشتق شده - کیفی مبتنی بر تلفیق مفهوم مورش و همکاران، طی شش مرحله: تعیین مفاهیم معرف پدیده اصلی، - سطح تکامل یافتگی مفهوم، - ارتباط بین مفاهیم، - تشریح جزئیات مفهوم مرکزی، - تشریح مفاهیم جهت تعیین ارتباطات بین مفاهیم، - فرموله نمودن مدل مفهومی، الگوی توانمندسازی معنوی دانشجویان طراحی شد. استحکام، دقت، کامل بودن، امکان درک روشن و منطقی یافته ها، درسه راند دلفی توسط پنل تخصصی گروه سلامت معنوی فرهنگستان تأیید شد. در کار آزمایی بالینی شاهد دار، تصادفی شده در شهر تهران، ۱۰۰ نفر از اساتید داوطلب واجد شرایط انتخاب و به روش تصادفی

گروهی به دو گروه آزمون و کنترل تقسیم شدند. مداخله برای گروه آزمون، با هدف: جلب اعتماد، دانش افزایی، توسعه ارتباطات، انگیزش، با اهدای نرم افزار آموزشی و پیگیری آموزش ها در شبکه مجازی، به مدت ۱۶ هفته اجرا شد. گروه کنترل، مداخله ای دریافت نکردند. قبل و بلافاصله بعد از مداخله، پرسشنامه سلامت معنوی پولوتزین و آلیسون و پرسشنامه شایستگی منتورینگ معنوی اساتید توسط هر دو گروه تکمیل شد. آنالیز اطلاعات با آمار توصیفی و تحلیلی شامل آزمون های ویلکاکسون و من ویتنی، آزمون کای مربع و آزمون دقیق فیشر و رگرسیون خطی انجام شد. از آنالیز کوواریانس (ANCOVA) به منظور مقایسه اختلاف میانگین نمره دو گروه پس از مداخله با کنترل اثر مقادیر پایه استفاده شد.

یافته ها: امتیاز CVR در ۶۷ گویه پرسشنامه شایستگی منتورینگ معنوی، از عدد جدول لاوشه (۳۳، ۰) بزرگتر بود. ۵ گویه فاقد امتیاز لازم حذف شدند. نتایج محاسبه CVI نشان داد تمامی گویه ها نمره بالاتر از ۰.۷۹، ۰ را کسب کردند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی وجود مدل ۷ عاملی (الگوی معنویت، شجاعت، مهریزی، حکمت، حیا، کرامت نفس، عدالت خواهی) را در ساختار گویه ها نشان داد. همسانی درونی پرسشنامه (با آلفای کرونباخ ۰.۹، ۰) نشان داد گویه های پرسشنامه همبستگی بالایی دارند و در سطح $(P < 0.05)$ همچنین پس از دریافت مداخله مورد نظر اختلاف دو گروه مورد مطالعه، از نظر شاخص سلامت مذهبی (۸۳، ۱۲-۱۱، ۹۷، ۱۱ و سلامت معنوی (۷۹، ۱۲-۹۹، ۱۰) ۹۰. ۱۱ معنی دار بود $(P > 0.001)$. میانگین و انحراف معیار شایستگی منتورینگ معنوی اساتید دو گروه قبل از مداخله اختلاف معنا داری نداشت (برابر با ۸۲، ۱۳±۵۴، ۲۵۴ در گروه کنترل و ۱۱±۵۹، ۲۵۷ در گروه مداخله). بعد از اتمام مداخله، اختلاف معنی داری آماری از نظر این شاخص در گروه مداخله دیده شد $(P > 0.001)$. میانگین و انحراف معیار در گروه کنترل برابر با ۹، ۱۹±۴۵، ۲۶۶ بود. در حالی که در گروه مداخله با ۱۰۶ واحد افزایش به ۵۱، ۶۸±۱۲، ۳۶۳ رسید. مقدار ضریب همبستگی (۲) بین شایستگی منتورینگ معنوی - سلامت معنوی آلیسون برابر با ۰.۷۶، ۰ و مقدار $P > 0.001$ بود.

بحث و نتیجه گیری: با توجه به چالشهای فرهنگی و تربیتی در دانشگاههای ایران، ضرورت تربیت معنوی دانشجویان، نقش اساتید در آموزش الگو محور و تاثیر برنامه توانمندسازی معنوی، استفاده از مدل و نرم افزار آموزشی جهت تعمیق معنویت در اساتید پیشنهاد می گردد.

تدوین چارچوب برنامه آموزشی پزشکی روایتی بر اساس الگوی طراحی آموزشی گانیه در پنل متخصصان چند رشته ای

سعیده دریازاده - دانشگاه ع. پ. اصفهان، پیمان ادیبی - دانشگاه ع. پ. اصفهان، نیکو یمانی دانشگاه ع. پ. اصفهان.

مقدمه: پزشکی روایتی رویکردی بیمار محور است که با تمرکز بر رشد مهارت های روایتی و خودآگاهی شکل می گیرد و شامل "توجه، بازنمایی و وابستگی" در مواجهات بالینی است. کسب توانمندی روایتی برای ارتقا عملکرد بالینی ضروری است و از روایت ها می توان برای آموزش منش حرفه ای، همدلی، آموزش بین رشته ای و توسعه حرفه ای استفاده کرد. این مطالعه به منظور تدوین چارچوب برنامه آموزشی پزشکی روایتی از طریق در پنل متخصصان چند رشته ای انجام شده است.

روش اجرا: این مطالعه پنل تخصصی در سال ۹۸-۱۳۹۶ در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد و شامل دو مرحله بود: تدوین چارچوب و تشکیل یک پنل متخصصین چند رشته ای به منظور تأیید اعتبار چارچوب. چارچوب برنامه آموزشی پزشکی روایتی شامل ۳ مرحله بر اساس ۹ رویداد الگوی طراحی آموزشی گانیه تدوین گردید و سپس چکلیستی برای اعتبار سنجی چارچوب در یک پانل تخصصی چند رشته ای تهیه شد. نظرات دور اول از طریق ایمیل دریافت شد. اجماع در دورهای دوم و سوم از طریق برگزاری جلسات حضوری برای ایجاد تعاملات و گفتگو در بین کارشناسان به دست آمد.

یافته ها: شانزده شاخص برای روایتی چارچوب تأیید شد و موافقت ۱۰۰٪ بین متخصصان (با مقادیر متوسط در محدوده ۷-۹ از حداکثر ۹، بدون اختلاف) حاصل شد و چارچوب برنامه آموزشی پزشکی روایتی توسط هیئت متخصص تأیید شد.

بحث و نتیجه گیری: چارچوب برنامه آموزشی پزشکی روایتی می تواند به منظور استفاده در ارائه این برنامه آموزشی در گروه های آموزشی دانشگاه های علوم پزشکی استفاده شود و از چک لیست تدوین شده نیز می توان در ارزیابی برنامه های پزشکی روایتی به عنوان یک راهنمای ساده و کاربردی برای بهبود اثربخشی آموزش و ارتقا یادگیری مادام العمر استفاده کرد.

طراحی اپلیکیشن آموزش از راه دور دیابت و اجرای آن در کلاس درس فیزیولوژی غدد درون ریز رشته پزشکی در شرایط پاندمی COVID-۱۹

عصمت رادمنش - دانشگاه ع. پ. آبادان، سیده زینب قاهری (نویسنده مسئول) - دانشگاه ع. پ. آبادان، علیرضا حزیبه نژاد - دانشگاه ع. پ. آبادان، فاطمه مقصودی - دانشگاه ع. پ. آبادان.

مقدمه: آموزش از راه دور زمانی اتفاق می افتد که یک معلم و دانش آموز با فاصله فیزیکی از هم جدا شوند و از فناوری برای پر کردن شکاف آموزش استفاده می شود. طیف گسترده ای از گزینه های فناوری در دسترس مربیان از راه دور است از جمله استفاده از اپلیکیشن های آموزشی. فناوری موبایل در واقع محیط آموزشی مناسبی را برای کمک به فعالیتهای یادگیری چه در داخل و چه در خارج از کلاس فراهم می کند. فناوری موبایل دسترسی به مطالب یادگیری را بدون توجه به مکان و زمان و توانایی لذت بردن از یک لحظه آموزشی را ارائه می دهد. **هدف:** هدف از مطالعه ما بررسی میزان یادگیری محتوای آموزشی دیابت از طریق اپلیکیشن با فناوری تلفن همراه در دانشجویان پزشکی در شرایط پاندمی COVID-۱۹ بود.

روش اجرا: طراحی اپلیکیشن توسط شبیه ساز جواپ با زبان برنامه نویسی جاوا برای سیستم عامل اندروید انجام شد. این اپلیکیشن شامل مازول های اطلاعاتی زیر و همچنین ویدئوهای آموزشی ساخت محققین این مطالعه برای دانشجویان علوم پزشکی که در نیمسال اول تحصیلی ۱۳۹۸-۱۴۰۰ (پاندمی COVID-۱۹) درس فیزیولوژی غدد درون ریز را به صورت مجازی داشتند طراحی گردید. ساختار غده پانکراس تاریخچه دیابت، آشنایی با بیماری دیابت، انواع دیابت، عوامل خطر، عوارض بیماری، تشخیص و درمان، کالری مصرفی، دیابت و سبک زندگی، ورزش و دیابت، می باشد. (لینک اپلیکیشن

http: .email.myket.ir . c ,
eJw۱jTsoWyAQBUN۹jSgRrbENBYSvxPRazMav۴J۰yTnD۴
۰kZ۵G۰۴xe۹C۴۴a۱CwBwVKA۴BybQdGauummTruun۶۲
en۹NjnBqj۹s-
biuQskl_ARkstvXqzoAPoVdQBNSKRikQoNp۹Kue۶mH
RuY۶_۵tVbyuSs۴SA۰Y۸ZGQMVOgW۲X-
JDwxrwkSzH۶F-rjvyJpdz_wFEsTRk)

پرسشنامه محقق ساخته شامل سه بخش تهیه شد که بخش اول در مورد هدف انجام طرح و نحوه تکمیل پرسشنامه می باشد بخش دوم اطلاعات دموگرافیک دانشجویان را در بر گرفته و بخش سوم شامل ۱۰ سوال در مورد یادگیری محتوای آموزشی دیابت از طریق اپلیکیشن حاوی ویدئوهای آموزشی در کلاس درس فیزیولوژی غدد درون ریز رشته پزشکی می باشد که با مقیاس رتبه ای پنج نقطه ای لیکرت به صورت

(کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم) ارائه شده است. برای تعیین روایی و پایایی پرسشنامه از روش اعتبار محتوا استفاده شد که توسط ۱۰ نفر از اساتید هیات علمی، روایی آن انجام شد. جهت اندازه گیری پایایی پرسشنامه، در دو نوبت به فاصله ۲ هفته، پرسشنامه طراحی و اجرای اپلیکیشن آموزش از راه دور دیابت به دانشجویان داده شد و آلفای کرونباخ ۰.۸۸۱، به دست آمد. پرسشنامه ها به صورت آنلاین طراحی شد و لینک پرسشنامه در اختیار ۵۳ نفر دانشجویان پزشکی که در نیمسال اول ۱۳۹۹-۱۴۰۰ درس فیزیولوژی غدد داشتند قرار گرفت که ۳۲ نفر به پرسشنامه ها پاسخ دادند. پر کردن پرسشنامه برای دانشجویان اختیاری بود و این مساله در ارزشیابی های به عمل آمده از دانشجویان بی تاثیر بود. پس از جمع آوری اطلاعات و سازمان دهی آن ها، اطلاعات برای تحلیل آماری به نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ منتقل شد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آمار توصیفی انجام شد.

بحث و نتیجه گیری: در مطالعه حاضر ۳۲ نفر از دانشجویان دانشکده علوم پزشکی آبادان شرکت کردند. دانشجویان در محدوده سنی ۱۹ تا ۳۵ سال با میانگین و انحراف معیار ۲۱.۶۵±۳.۸۶ سال بودند. اغلب شرکت کنندگان (۳، ۵۶٪، ۱۸ نفر) مونث بودند و ۴۳.۷۵٪ شرکت کنندگان مذکر. نتایج به دست آمده در خصوص مزایای یادگیری محتوای آموزشی دیابت از طریق اپلیکیشن حاوی ویدئوهای آموزشی به ترتیب بر اساس بیشترین امتیاز به شرح زیر بود: آموزش راحت و در دسترس بودن، پرورش خلاقیت در یادگیری، افزایش سرعت یادگیری، کاربردی بودن یادگیری، ماندگاری بیشتر یادگیری، اشتیاق بیشتر به یادگیری، دقت تر بودن یادگیری، افزایش حس اعتماد به نفس در دانشجو، جذابیت بیشتر یادگیری، و کاهش وابستگی دانشجو به استاد. بحث: آموزش از طریق تلفن همراه با توجه به راحت و در دسترس بودن، و جذابیتی که استفاده از آن دارد می تواند منجر به رشد خلاقیت و یادگیری ماندگار شود و میزان اشتیاق دانشجو به دروسی همچون فیزیولوژی غدد را بیشتر کند و از جمله روش هایی است که میزان وابستگی به استاد را کم می کند.

طراحی آموزش آناتومی مقاطع MRI مغز به دانشجویان پزشکی با استفاده از واقعیت افزوده (Reality Augmented) و مقایسه آن با روش آموزش حضوری

از نظر میزان یادگیری و رضایت

فرزاد فاتحی، ریتا مجتهدزاده - دانشگاه ع. پ. تهران، آیین محمدی - دانشگاه ع. پ. تهران.

مقدمه: واقعیت افزوده به روش هایی گفته می شود که در آن به تصویر دنیای پیرامون ما، اطلاعات و ویژگی های بیشتری به صورت تصویر یا

متن مجازی اضافه می کند که باعث افزایش شناخت و درک و سرعت عمل ما در آن محیط می شود. در بخش بالینی نورولوژی، یادگیری MRI مغز از موارد کلیدی برای دانشجویان پزشکی است. این آموزش معمولاً بر بالین بیماران و به صورت پراکنده صورت می گیرد و لذا در پایان بخش، اکثریت دانشجویان درک مناسبی از آناتومی مغز بر MRI ندارند. هدف از انجام این مطالعه طراحی آموزشی و تعیین میزان یادگیری و رضایت از روش آموزش آناتومی مقاطع MRI مغز به دانشجویان پزشکی با استفاده از واقعیت افزوده (AR) و مقایسه آن با روش آموزش حضوری بود.

روش اجرا: روش مطالعه نیمه تجربی از نوع Non equivalent control group pre-post test quasi experimental است. در ابتدا با استفاده از مدل طراحی آموزشی ADDIE آموزش مقاطع مختلف آناتومی مغز که برای دانشجویان پزشکی مناسب باشد طراحی شد. پس از آن مقاطع مورد نظر بر روی یک پوستر چاپ شد به صورتی که در هنگام قرار دادن موبایل در مقابل هر مقطع فیلم آموزشی مورد نظر بر روی موبایل اجرا می شد. انتخاب دانشجویان به روش غیر تصادفی بود. ابتدا به گروه کنترل با روش روتین سخنرانی حضوری و سپس به گروه مداخله با استفاده از واقعیت افزوده آموزش داده شد. از هر گروه ابتدا یک پیش آزمون و در پایان نیز پس آزمون گرفته شد. همچنین برای بررسی میزان رضایت دانشجویان از این روش از پرسشنامه محقق ساخته روا و پایا استفاده شد.

یافته ها: در این مطالعه ۱۵ دانشجو در گروه واقعیت افزوده و ۱۲ دانشجو در گروه آموزش حضوری مورد مطالعه قرار گرفتند. پیش از شروع مطالعه نمره آزمون در دو گروه تفاوت معنی دار نداشت (در گروه واقعیت افزوده برابر با ۱۹-۱۳.۵) و در گروه آموزش حضوری برابر با ۱۷.۵ (۲۸-۱۷) و $Pvalue=0.13$ (در گروه واقعیت افزوده پس از مطالعه نمره آزمون به ۲۹-۲۹) افزایش داشت $Pvalue=0.0007$ (در گروه آموزش حضوری نیز، پس از مطالعه نمره آزمون به ۲۸.۸-۳۰) افزایش داشت $Pvalue=0.002$. اثربخشی آموزشی در گروه AR برابر با ۱۰۷.۷-۵۸.۳٪ بود در حالی که در آموزش حضوری برابر با ۷۰.۶-۴۵.۵٪ بود $Pvalue=0.083$. رضایت کلی دانشجویان نیز در این روش آموزشی (۸.۵-۹) از آموزش حضوری (۶.۸-۱۰) بیشتر بود $Pvalue=0.18$.

بحث و نتیجه گیری: استفاده از واقعیت افزوده در مواردی مانند آموزش MRI مغز در دانشجویان پزشکی علاوه بر جذابیت می تواند موجب بهبود قابل توجه در یادگیری شود و با توجه به اینکه تاثیر آن حداقل مشابه روش حضوری است، به خصوص در مواردی که در بخش های آموزشی کمتر وقت صرف می شود، در کنار آموزش حضوری، می تواند نقایص یادگیری دانشجویان را جبران کند.

نیاز سنجی، تدوین و اجرای درس آداب اجتماعی طبابت

میترا امینی - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، سید علی اکبر فقیهی - مرکز تحقیقات آموزش بالینی، دانشگاه ع. پ. شیراز، فرحناز ایزدی - محمد رضا رحمانیان حقیقی - مهسا موسوی - بهنام هنرور - کامران باقری لنگرانی - دانشگاه ع. پ. شیراز، مینو کارکن - دانشگاه ع. پ. شیراز، راضیه نشاط آور - دانشگاه ع. پ. شیراز.

مقدمه: با توجه به تحولات عظیم در علوم پزشکی و با پیچیده شدن مباحث آن، فرایند انتقال اطلاعات به دانشجویان دستخوش تحولات بسیار شده و نیاز به دگرگونی در آموزش پزشکی منجر به توجه به ارتقا کمی و کیفی خدمات آموزش در سطح ملی و دانشگاهی گردیده است. برنامه ادغام در دانشگاه علوم پزشکی شیراز از نیمه دوم سال ۱۳۸۷ با ادغام افقی دروس علوم پایه شروع شد. کمیته ی برنامه ی آموزشی دانشکده بر اساس ارزیابی دانشجویان، نظر مسئول درس و برآورد نتایج حاصله و تحقیقات فردی، اعضای کمیته را هماهنگ می کند. به منظور آشنایی دانشجویان پزشکی با این ابعاد طبابت از سال گذشته درس اختیاری با عنوان آداب اجتماعی طبابت در یک واحد توسط این مرکز پیشنهاد و ارائه گردید. هدف این مطالعه تعیین نیازهای آموزشی، اهداف آموزشی، محتوای برنامه درسی، راهبرد های آموزشی، استفاده از مشارکت فعال دانشجویان در پروسه ی آموزش است. در راستای گنجانیدن مباحث فوق در کاریکولوم دانشجویان پزشکی دروس آداب پزشکی در برنامه ملی طراحی گردید: آداب پزشکی ۱ آداب پزشکی ۲: شامل "کارگاه کار گروهی و تیمی" و "کارگاه بازاندیشی و تحلیل تجارب" برنامه ریزی شده است. آداب پزشکی ۳: شامل "کارگاه خطاهای شناختی و خطاهای پزشکی" و "کارگاه مواجهه زودرس بالینی" برنامه ریزی شده است. آداب پزشکی ۴: شامل "کارگاه روش های مقابله با استرس و کنترل خشم" و "کارگاه اصول سخنرانی و فن بیان" برنامه ریزی شده است. آداب ها ۵، . واحد عملی کارگاهی (۱۷ ساعت) دارد و به عنوان بخشی از تم طولی آداب حرفه ای در برنامه درسی پزشکی عمومی است. از آنجایی که برخی دروس مرتبط با طبابت در دروس آداب ۴ در نظر گرفته شده بود دانشگاه علوم پزشکی شیراز در سال ۱۳۹۸ درسی با عنوان آداب اجتماعی طبابت با هدف ایجاد نگرش نسبت به عوامل اجتماعی مرتبط با سلامت و طبابت جهت دانشجویان پزشکی راه اندازی شد.

روش اجرا: به منظور طراحی دوره ی آموزشی و برنامه ریزی درسی، روش ده گام برنامه ریزی درسی و مباحث شامل ارتباط بیمار و پزشک مراحل ایجاد فعال ارتباط بیمار و پزشک احترام (احترام، حمایت، تشویق، راهنمایی، اعتماد پذیری، مشارکت) سوء رفتار پزشکان با بیماران و بیماران با پزشکان خود مراقبتی و مشارکت بیماران ریشه بیماری ها عوامل اجتماعی موثر بر سلامت (۱) عوامل اجتماعی موثر بر سلامت (۲) بود. در پایان هر ترم تحصیلی و زمان برگزاری امتحان پایان دوره، پرسشنامه نظر سنجی در اختیار دانشجویان با هماهنگی استاد مربوطه

قرار گرفت و داده ها در نرم افزار spss تحلیل شد. جهت تکمیل ارزشیابی مصاحبه نیم ساختارمند انجام شد و مباحث مطرح شده دسته بندی و نکات مهم ارائه شده به استاد مربوطه بازخورد داده شد. تکالیف ارائه شده به دانشجویان در قالب پروژه توسط استاد بررسی شد و میزان یادگیری دانشجو مد نظر بود و در ارائه درس در ترم های بعد نتیجه این ارزشیابی و یادگیری در نظر گرفته شد.

یافته ها: از ساعت های ارائه شده به عنوان کار عملی در گروه های کوچک بالای ۸۴٪ و از مباحث ارائه شده در قالب اسلاید در سامانه نوید به منظور دسترسی آسان به مطالب، بالای ۹۰٪ رضایت داشتند. ۶۸، ۴۲٪ کیفیت ارائه مباحث، ۶۸، ۷۳٪ از دانشجویان قدرت تفهیم و انتقال مفاهیم درس، ۰۵، ۷۱٪ نحوه تدریس استاد ۲۶، ۵۵٪ ارائه اطلاعات جدید ۶۳، ۵۲٪ از دانشجویان کاربردی بودن مطالب، ۹۵، ۴۵٪ ایجاد نگرش جدید در آنان، ۴۷، ۳۹٪ استفاده از وسایل کمک آموزشی توسط استاد، ۲۶، ۵۵٪ میزان علاقه شان به این درس، ۲۱، ۳۴٪ معرفی منابع و مآخذ در رابطه با این درس، ۲۱، ۸۴٪ نحوه برخورد استاد را خوب ارزیابی کردند. از نحوه برگزاری امتحان پایان ترم بالای ۹۰٪ و از ارزشیابی استاد توسط دانشکده در پایان ترم بالای ۸۰٪ از فضای برگزاری امتحان و ساعت برگزاری آن رضایت مطلوبی داشتند. پیشنهاد داشتند ساعت کلاس کوتاه تر شود و ارائه این درس در ترم های بعدی جهت سایر دانشجویان ادامه دار باشد.

بحث و نتیجه گیری: ارزشیابی درس یکی از شیوه های اساسی برای بهبود کیفیت آموزش، ارائه بازخورد از کیفیت تدریس و ارائه پیشنهادات برای اصلاح عملکرد آموزشی و تصمیم گیری در مورد راه های حفظ و یا تغییر برنامه است. مهارت طبابت برای تاثیر گذاری در بهبود بیماران و ارتقای سلامت جامعه لاجرم باید همراه با اخلاق حرفه ای مهارت های ارتباطی و فراتر از آن شناخت اجتماعی بیماران و ریشه های بیماری باشد. پیشنهاد می شود این درس برای دانشگاه های کل کشور معرفی و در صورت نیاز طراحی گردد.

کلمات کلیدی: آداب اجتماعی، نیاز آموزشی، محتوای آموزشی، طبابت

مدیریت

بررسی مقایسه ای بین المللی سازی آموزش پزشکی در ایران و انگلستان

فاطمه کریمی رابطی - واحد توسعه تحقیقات بالینی، بیمارستان افضل پور، دانشگاه ع. پ. کرمان، معصومه شهسواری - مرکز تحقیقات علوم اعصاب، دانشگاه ع. پ. کرمان - عاطفه احمدی* (نویسنده مسئول) - مرکز تحقیقات پرستاری، گروه مشاوره در مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی رازی، دانشگاه ع. پ. کرمان، وحید یزدی فیض آبادی - مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، گروه مدیریت سیاست گذاری و اقتصاد سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه ع. پ. کرمان، باقر امیرحیدری - گروه بیوتکنولوژی دارویی، مرکز تحقیقات فارماسیوتیکس، پژوهشکده نوروفارماکولوژی، دانشکده داروسازی، دانشگاه ع. پ. کرمان، سلمان باشنزر - کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه ع. پ. کرمان، علی اکبر حق دوست - گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه ع. پ. کرمان.

مقدمه: بین المللی سازی آموزش عالی در حوزه علوم پزشکی و سلامت دچار تحولات شگرفی شده است. تقاضاهای روزافزون خدمات سلامت از سوی مردم، نوآوری در فناوریهای پیچیده سلامت، گذار اپیدمیولوژیک و جمعیت شناختی و نیاز به دانش و مهارت‌ها در رویکرد چند رشته ای و تیمی برای ارائه خدمات سلامت، نظامهای سلامت را با چالشهای جدی مواجه کرده است. بنابراین، نیازهای روزافزون و متغیر کشورها از یکسو و پیشرفت دانش و فناوری همراه با نوآوری و اصلاح شیوه ها در آموزش پزشکی دنیا از سوی دیگر، ایجاب می نماید که برنامه های آموزش پزشکی کشور ما متناسب با این تغییرات گام بردارند. هدف مطالعه حاضر، مقایسه تطبیقی حوزه بین المللی سازی آموزش پزشکی ایران و انگلیس بود.

روش اجرا: مطالعه توصیفی-تطبیقی حاضر در سال ۱۳۹۹ به بررسی ویژگیهای نظام آموزش پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی کرمان به عنوان یک دانشگاه منتخب از ایران و دانشگاههای برتر انگلیس برحسب رتبه بندی بین المللی تایمز (کمبریج، آکسفورد و امپریال لندن) پرداخت. کشور انگلیس یکی از کشورهای مرتبط با مأموریت محوله بینالمللی سازی به کرمان به عنوان قطب منطقه هشت آمایش کشوری است. اطلاعات لازم درباره متغیرها (تعداد و تنوع رشته ها، سازوکار تأسیس یک رشته جدید در نظام آموزش عالی، مقاطع تحصیلی و ویژگیهای آنها و تعداد دانشجویان علوم پزشکی و شرایط ورود به دورهها) از طریق مراجعه به وبسایتهای رسمی دانشگاهی و غیردانشگاهی انگلیس جمع آوری شد. اطلاعات مرتبط با دانشگاه علوم پزشکی کرمان نیز از سیستم فرابار این دانشگاه دریافت شد.

یافته ها: دانشگاههای انگلیس، در آموزش پزشکی بین المللی انعطاف پذیری زیادی دارند. تنوعی که در تعداد رشته ها و درجه های تحصیلی آنها وجود دارد، امکان جذب و ادامه تحصیل دانشجویان بیشتری را فراهم می کند. یک رشته علاوه بر ارائه در یکی از دانشکده های اصلی، ممکن است در چندین مؤسسه وابسته به آن دانشگاه نیز ارائه شود. تغییر طول دوره های ارائه شده امکان مطالعه را برای بسیاری از افراد فراهم می کند. افراد شاغل می توانند از دوره های نیمه وقت برای ادامه تحصیل استفاده کنند. افرادی که سن آنها بالا است و امکان ادامه تحصیل در دوره های عادی دانشگاهها را ندارند می توانند از امکانات دانشجویان بالغ استفاده کنند. این دانشگاهها شرایط مناسبی برای ادامه تحصیل مادران دارای فرزند فراهم کرده اند تا آنها با خیال آسوده به ادامه تحصیل بپردازند. اگر دانشجو در هر زمانی از طول تحصیل مایل به انصراف از تحصیل باشد، می تواند انصراف دهد و با توجه به شرایط تعریف شده می تواند یک مدرک تحصیلی دریافت کند. حتی در بعضی موارد برای ادامه تحصیل این دانشجویان انصرافی در زمانهای بعد، شرایطی در نظر گرفته شده است. پذیرش دانشجو در دانشگاههای انگلیس با توجه به ظرفیت پذیرش این کشور است. به طوری که اگر در یک سال امکان پذیرش فارغ التحصیلان یک رشته خاص در انگلیس وجود نداشته باشد، در آن سال دانشگاه برای آن رشته دانشجو نمی پذیرد. قبل از ثبت نام دانشجویان، ظرفیتهای هر رشته مشخص می شود و با تکمیل ثبت نام امکان پذیرش دانشجویان اضافی وجود ندارد. شرایط پذیرش دانشجویان خارجی به طور شفاف جدای از شرایط پذیرش دانشجویان بومی در وبسایتهای دانشگاههای انگلیس ذکر شده است. این دانشگاهها امکانات فیزیکی مناسبی برای پذیرش دانشجویان بومی و غیربومی در نظر می گیرند. همچنین دانشجویان قبل از انتخاب این دانشگاهها برای ادامه تحصیل می توانند یک بازدید کامل از دانشگاه داشته باشند و با همه شرایط و مکانهای دانشگاه آشنا شوند.

بحث و نتیجه گیری: نتایج مطالعه نشان داد دانشگاههای انگلیس با ارائه فرصتهای آموزشی متنوع و مبتنی بر نیازهای فراگیران به عوامل مؤثر بر موفقیت در حوزه آموزش بین المللی توجه نموده اند. به نظر میرسد دانشگاههای ایران نیز برای رقابت در بازار آموزش عالی پزشکی جهان بهتر است موضوع بین المللی سازی را بیشتر مدنظر قرار دهند و به عوامل تأثیرگذار بر جذب دانشجویان بین المللی در حوزه آموزش پزشکی توجه نمایند.

چالشهای مدیریت آموزش بالینی از منظر مدیران آموزشی دانشکده های علوم پزشکی در اپیدمی COVID-۱۹

سیده فاطمه غیائی - دانشگاه ع. پ. زنجان، معصومه ایمانی پور - دانشگاه ع. پ. تهران.

مقدمه : اپیدمی کووید-۱۹ آموزش دانشجویان را در دانشگاه های علوم پزشکی با اختلال مواجه کرد و آموزش مجازی به عنوان راهکاری برای عدم توقف آموزش انتخاب شد. مدیریت شرایط حادث شده ناگهانی مدیران آموزشی دانشگاه های علوم پزشکی را با چالش های جدید و پیچیدگی های خاصی روبه رو کرد. هدف مطالعه حاضر تبیین چالش های آموزش بالینی فراروی مدیران آموزشی در دوران اپیدمی کووید-۱۹ بود. **روش اجرا :** این مطالعه کیفی با استفاده از رویکرد تحلیل محتوای قراردادی انجام شد. جامعه پژوهش شامل مدیران گروه های آموزشی و معاونان آموزشی، رؤسا و سایر مدیران آموزشی مرتبط با آموزش بالینی بود. نمونه گیری به صورت هدفمند و تا زمان اشباع داده ها انجام شد. جهت جمع آوری داده ها از مصاحبه های عمیق نیمه ساختارمند استفاده شد. مدیریت داده های کیفی با استفاده از نرم افزار MAXQDA و تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از رویکرد تحلیل محتوای قراردادی انجام شد. برای دستیابی به اعتبار و اعتماد علمی داده های کیفی از معیار های موثق بودن گوبا و لینکولن استفاده شد. یافته ها تجزیه و تحلیل داده های متنوعی نشان داد که چالش های اصلی پیش روی مدیران عبارت بودند از "مدیریت عدم ثبات شرایط"، "حفظ سلامت و ایمنی"، "حفظ کیفیت آموزشها" و "آماده سازی شرایط و زیرساختها". همچنین مشخص شد مدیران آموزشی دانشکده های علوم پزشکی در زمینه مدیریت بحران، تجربه و دانش کافی نداشته و نیازمند توانمندسازی در این خصوص هستند.

بحث و نتیجه گیری : با عنایت به چالش های مدیران آموزشی در حوزه آموزش بالینی لازم است مدیران و برنامه ریزان آموزشی سطوح بالا و میانی در جهت توسعه انواع روشها و رویکردهای آموزش بالینی که در هر شرایطی کاربرد داشته و کیفیت آموزشها را حفظ نماید، برنامه ریزی آینده نگرانه داشته باشند. همچنین ضروری است برای توانمندسازی مدیران آموزشی در زمینه مدیریت بحران تدابیری اندیشیده شود.

کلمات کلیدی : مدیریت آموزشی، آموزش بالینی، کووید ۱۹

تبیین دیدگاه و درک اعضای هیات علمی از دانش پژوهی آموزشی: یک مطالعه کیفی در دانشگاه علوم پزشکی

شهر کرد در سال ۱۳۹۸

زهرا ایازی وانانی - دانشگاه ع. پ. شهرکرد، سلیمان احمدی - دانشگاه ع. پ. شهید بهشتی، رضا مسعودی - دانشگاه ع. پ. شهرکرد، مرضیه فرهادخانی - دانشگاه ع. پ. شهرکرد.

مقدمه : نقش آموزش عالی در قرن بیست و یکم، که "قرن دانش بنیان" نامیده شده، در تولید و اشاعه دانش در توسعه کشورها انکار ناپذیر است. توجه به کیفیت آموزش در دانشگاهها و توجه به رشد اعضای هیات علمی

در راستای ارتقاء کیفیت آموزش و تربیت نیروی انسانی کارآ، از اهمیت زیادی برخوردار است که فعالیتهای آنها مورد ارزیابی قرار گرفته و در صورت کسب شایستگی ها و امتیازات مربوطه، ارتقاء یابند. دانش پژوهی آموزشی "راهی برای توسعه آموزش و اتصال آموزش با یادگیری است که می تواند در هر یک از حوزه های فعالیت های آموزشی (تدریس، برنامه ریزی آموزشی راهنمایی و مشاوره، مدیریت آموزشی، ارزیابی فراگیران باشد).

روش اجرا : در این پژوهش کیفی به روش تحلیل محتوای مرسوم باتمركز بر تبیین دیدگاهها و درک اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، به موضوع دانش پژوهی آموزشی پرداختیم. جمع آوری داده ها از مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته با ۱۹ نفر از اعضای هیات علمی گروه های علوم پایه و بالینی دانشکده های پزشکی، پرستاری و مامایی، بهداشت، پیراپزشکی، دندانپزشکی و فناوری های نوین دانشگاه با سوالات باز، انفرادی و چهره به چهره استفاده شد.

یافته ها : اساتید مورد مطالعه، دارای میانگین سابقه تدریس ۱۶ سال و ۴۸ درصد مؤنث و ۵۲ درصد مذکر بودند. با تجزیه و تحلیل به روش مقایسه مداوم داده ها، یافته ها در سه درون مایه اصلی مطرح گردید: در درون مایه مفاهیم دانش پژوهی آموزشی سه طبقه مطرح که هر کدام دارای واحدهای معنایی یا کدهایی بود که از سوی اساتید با نقل قولهای متفاوت مطرح گردید؛ اول: طبقه شناخت دانش پژوهی، دوم طبقه آشنایی با آیین نامه های موجود و سوم طبقه ضرورت ارتقاء با دانش پژوهی. همچنین در درون مایه ساختار دانش پژوهی آموزشی نیز طبقه انگیزه اعضای هیات علمی و طبقه شفاف سازی اهداف دانش پژوهی طرح شد. در درون مایه فرآیند اجرای دانش پژوهی آموزشی هم با طرح دو طبقه بسترسازی مناسب و عوامل مدیریتی و سازمانی بر اهمیت دانش پژوهی آموزشی تأکید نمودند.

بحث و نتیجه گیری د: اهمیت روزافزون این امر برای اساتید و دانشگاهها واضح می باشد که پیاده سازی مطلوب دانش پژوهی آموزشی نیازمند فراهم سازی زمینه ها و زیرساخت های متعددی است و به مدیران آموزشی دانشگاهی و کشوری توصیه می شود: از یافته های پژوهش برای شناخت ضعفها و نارساییهای موجود استفاده نموده تا در جهت بهینه سازی و اثربخشی دانش پژوهی آموزشی و ارتقاء سطح فعالیت علمی و عملی اساتید و دانشجویان گام برداشت.

واژگان کلیدی: دیدگاه، درک، دانش پژوهی آموزشی، عضو هیات علمی، علوم پزشکی شهرکرد

effective communication and Paying Attention to the levels of Development.

Conclusion: Considering the seven themes derived from this systematized review can be used to develop a model for faculty development in medical education leadership.

keywords: Professional Development, Faculty Member, Leadership, Systematized Review

احصاء چالش های سیاست گذاری در معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ارائه راه حلها - ۱۳۹۹

حسین جلاهی - دانشگاه ع. پ. مازندران، محمدرضا اندرواژ - دانشگاه ع. پ. مازندران، مریم نعمتی - دانشگاه ع. پ. مازندران، رقیه ولی پور خواجه غیائی - دانشگاه ع. پ. مازندران، مرتضی دارابی نیا، نسیم قهرانی.

مقدمه: سیاست، تصمیم گروهی یا انفرادی آشکار یا غیر آشکاری است که مجموعه ای از رهنمودها برای هدایت تصمیمات آینده، شروع یا کند نمودن یک اقدام، یا راهنمایی اجرایی در مورد تصمیمات قبلی را فراهم می آورد. سلامت، یکی از اساسی ترین نیازهای همه انسانهاست و هیچ یک از افراد جامعه را نمی توان از آن بی نیاز دانست. بنابراین سیاست گذاری بعنوان گام اول برنامه ریزی از اهمیت زیادی در همه حوزه های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بویژه معاونت آموزشی برخوردار است. تدوین سیاست های مطلوب و نظارت مستمر بر اجرای آن در معاونت آموزشی وزارت می تواند کیفیت دانش آموختگان حوزه سلامت را بر اساس نقش های اجتماعی تعیین شده، تضمین کند. این مطالعه با هدف تبیین فرایند سیاست گذاری در معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی طراحی شده است.

روش اجرا: تحقیق حاضر به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش گردآوری داده ها، یک پژوهش کیفی است. متناسب با روش پژوهش کیفی از مصاحبه ی باز نیمه ساختار مند که داده ها را استخراج می کند استفاده شده است. جدول ۱- مشخصات مصاحبه شوندگان رتبه علمی - تعداد مدیران ستادی و اجرایی - تعداد سابقه مدیریت به سال - تعداد استاد - ۴ دانشیار - ۵ استادیار - ۴ ستادی - ۶ اجرایی - ۷ بیشتر از ۱۵ - ۱۵۳ - ۱۰ سال - ۱۰۷ - ۵ سال - ۳ یافته ها: بخشی از چالش های و راه حل های بدست آمده در این مطالعه به شرح ذیل فهرست شده است: ۱- سیاستگذاری برحسب ظاهر، شورایی و رسمی است ولی در عمل بر اساس علائق و سلائق گروه محدودی شکل می گیرد. ۲- در تدوین سیاست ها کمتر به چشم انداز ۱۴۰۴، نقشه جامع علمی سلامت، سیاست های برنامه پنج ساله توسعه حوزه سلامت، سیاست های کلی

مرور سیستماتیز الگوهای توسعه حرفه ای رهبران

آموزش پزشکی

ماندانا جوانک - دانشگاه ع. پ. گیلان - زهره سهرابی - دانشگاه ع. پ. ایران - سمیه علیزاده - دانشگاه ع. پ. بجنورد.

Introduction: Most academic leaders practice management through trial and error, which is costly and risky. There have been sporadic and limited efforts to develop managers' careers throughout the medical education chain too. Given the multidimensional role of medical education managers, their professional development can have a significant impact on improving the quality of the entire medical education system and can be considered as an effective tool to meet the challenges facing the medical education system in the future. This study seeks to systematically review studies on activities and professional development programs of faculty members in medical education leadership

Methods: In this study, existing studies related to professional development models of management and leadership in medical education and higher education in Persian and English between ۱۹۸۰ and ۲۰۲۰ were examined using a systematized review method. The keywords used in this study were: professional development, faculty development, manager empowerment, leader empowerment, faculty empowerment and databases, publications and search engines included Cochrane Database of Systematic Reviews, ERIC, Pub Med, Science Direct, SAGE, Wiley, Pro Quest, Taylor & Francis, Academic Medicine, Medical Education, Google Scholar, Magiran, Iran Medex, and SID. In the initial search ۱۹۱۸ articles were found. After screening and qualitative evaluation of the studies, the final synthesis were performed on ۲۱ studies. The data was analyzed using framework analysis. Results: Synthesis of the articles entered in the study, identified the components and factors affecting on the faculty development process in seven themes including Preparation, Planning, Execution, Evaluation & Feedback, Dimensions of Development (including clinical, Professional, Educational, Organizational, Research, Personal, and Leadership), Resources of Development (including Networking, Workshops & Conferences, Communities of Practice, Mentoring, Reflection and Evaluation) and Effective Factors (including Encouragement & Inspiration,